

Perspectief voor publiek en professie

De waarde van civiele journalistiek in het netwerkmodel

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor

aan de Radboud Universiteit Nijmegen

op gezag van de rector magnificus prof. dr. J.H.J.M. van Krieken,

volgens besluit van het college van decanen

in het openbaar te verdedigen op

woensdag 2 november 2016,

om 16.30 uur precies

door

Nico Drok

geboren op 5 april 1956

te Groningen

Promotor: Prof. dr. J.L.H. Bardoel
Copromotor: Dr. E.A.H.M. Hermans

Manuscriptcommissie:

Prof. dr. W.P.M.S. Spooren
Prof. dr. M.A. Buijzen
Prof. dr. I.C. Costera Meijer – Vrije Universiteit
Prof. dr. L.S.J. d'Haenens – KU Leuven, België
Prof. dr. K. Raeymaeckers – Universiteit Gent, België

Uitgave: Windesheim, Zwolle, 2016
ISBN 978-94-028-0375-4

Perspectief voor publiek en professie

De waarde van civiele journalistiek in het netwerkmodel

- 5 Hoofdstuk 1
Inleiding. Professionele journalistiek in een veranderende samenleving
- 43 Hoofdstuk 2
Participatie in en via de journalistiek. De relevantie van civiele journalistiek in het digitale tijdperk
Tijdschrift voor Communicatiewetenschap, 43(1), 23-38. 2015.
- 63 Hoofdstuk 3
Decoding youth DNA. The role of social engagement in news interest and news media use of Dutch youth
Journalism, Under review. 2016.
- 85 Hoofdstuk 4
Is there a future for Slow Journalism? The perspective of younger users
Journalism Practice, 10(1-4), 539-554. 2016.
- 107 Hoofdstuk 5
Towards New Goals in European Journalism Education
Journal of Applied Journalism and Media Studies, 1(1), 55-68. 2012.
- 123 Hoofdstuk 6
Beacons of Reliability. The view of European journalism students and professionals on future qualifications for journalists
Journalism Practice, 7(2), 145-162. 2013.
- 149 Hoofdstuk 7
Summary
- 163 Dankwoord
- 165 Over de auteur

Hoofdstuk 1

Inleiding

Professionele journalistiek in een veranderende samenleving

'Democratie en pers staan of vallen hand in hand. Een op de publieke zaak gerichte pers is hard nodig om een democratische cultuur in stand te houden. Een cynische pers daarentegen maakt het publiek uiteindelijk net zo platvloers als zichzelf. De kracht om de democratische gemeenschap vorm te geven, ligt in de handen van journalisten.'

Joseph Pulitzer, 1904

Inleiding

Professionele journalistiek in een veranderende samenleving

1.1 **Introductie**

Dit proefschrift behandelt de vraag of de civiele journalistiek – staand in de normatieve traditie van de *social responsibility theory* en voortbouwend op de communitaristische kritiek op de professionele journalistieke cultuur van het 20^e-eeuwse massamediamodel – aanknopingspunten biedt voor de ontwikkeling van een professionele cultuur die aansluit bij het 21^e-eeuwse netwerkmodel. Civiele journalistiek is rond 1990 begonnen als een hervormingsbeweging die uit de journalistieke beroepsgroep zelf is voortgekomen, met een tweeledige hoofddoelstelling: de binding tussen burgers en de journalistiek versterken en de binding van burgers met hun democratische gemeenschap ondersteunen. Historisch gezien is de civiele journalistiek – met haar centrale motto: "*getting the connections right*" – mogelijk te vroeg gekomen. Namelijk op het moment dat het zendergerichte massamediamodel nog succesvol en dominant was en de transitie naar het interactieve netwerkmodel nog in de beginfase verkeerde. Nu de contouren van het netwerkmodel geleidelijk aan duidelijker worden, ontstaat een beter zicht op de richting waarin de professionele cultuur zou moeten bewegen en wordt duidelijker waar mogelijke aanknopingspunten liggen.

De wezenlijke rol van journalisten in een democratie lijkt zo vanzelfsprekend dat velen er nauwelijks meer bij stil staan (Christians et al., 2009, p. vii). Toch blijft een op de publieke zaak gerichte journalistiek hard nodig om een democratische cultuur in stand te houden. Dit is een taak voor onafhankelijke professionals; die moet niet in handen worden gegeven van de staat, van de commercie of van vrijwilligers. De beroepsgroep die garant moet staan voor maatschappelijk relevante informatie en communicatie,

maakt echter een moeilijke fase door. De professionele journalistiek bevindt zich in feite in een dubbele crisis: een financiële en een functionele. Blumler (2011, p. xv) duidt deze twee crises als volgt: “*One is a crisis of viability, principally though not exclusively financial, threatening the existence and resources of mainstream journalistic organisations. The other is a crisis of civic adequacy, impoverishing the contributions of journalism to citizenship and democracy.*” De financiële crisis heeft te maken met een afnemend bereik. De belangstelling voor professionele nieuwsmedia daalt – in het bijzonder onder jongere doelgroepen – en dat gaat gepaard met een afnemende bereidheid te betalen voor nieuws. Dit bedreigt het voortbestaan van mainstream journalistieke organisaties, in het bijzonder die in de private sector (Splichal & Dahlgren, 2016). De oplossing voor de financiële crisis wordt gezocht in technologische en economische innovatie, zoals de inpassing van nieuwe dragers, het ontwikkelen van andere verdienmodellen/betaalvormen en het versterken van journalistiek ondernemerschap. De functionele crisis heeft betrekking op een centrale functie van de professionele journalistiek: het ondersteunen van een adequaat functionerende publieke sfeer en een democratische cultuur. Net als de financiële crisis heeft de functionele crisis betrekking op een afnemend bereik, maar op een dieperliggend niveau: dat van de *betekenis* van de journalistiek voor de samenleving. Daarover gaat dit proefschrift. Maatschappelijke ontwikkelingen hebben zich vertaald in een veranderende publieke informatie- en communicatiebehoefte, maar de professionele journalistiek lijkt niet goed in staat de gangbare doelen, waarden en werkwijzen tegen die achtergrond te herijken. De functionele crisis wordt in de praktijk veelal benaderd in termen van de financiële crisis. Dit wil zeggen dat in de probleemanalyse de oorzaken en dus ook de oplossingen voor de functionele crisis eveneens worden gezocht in de technologische (bijvoorbeeld distributie via *tablet* en *smartphone*) en economische hoek (bijvoorbeeld inkomen genereren via *crowdfunding* en *micropayments*) en veel minder in een bezinning op de veranderende maatschappelijke functie van de professionele journalistiek en de gevolgen daarvan voor journalistieke waarden en werkwijzen (vgl. Peters & Broersma, 2013).

De relatief grote aandacht voor technologische en economische factoren is begrijpelijk, want deze factoren beïnvloeden de condities waaronder journalistiek bedreven moet worden in hoge mate: “*(...) both journalism and democracy are challenged by great changes, ranging from information technology to the global economy*” (Christians et al., 2009, p. vii). Toch zou het een misverstand zijn om de huidige journalistieke crisis uitsluitend toe te schrijven aan de recente veranderingen op technologisch en economisch gebied. De tanende belangstelling voor journalistieke producten is al ruim voor de doorbraak van interactief en mobiel internet begonnen (Barnhurst, 2013). Zo verscheen aan het einde van de vorige eeuw het wat sombere rapport van de BBC over de toekomst van de kwaliteitsjournalistiek, met de

veelzeggende titel ‘*A shrinking iceberg travelling south*’ (Barnett & Seymour, 1999). In diezelfde periode plaatste vakblad ‘De Journalist’ een interview met James Carey, de nestor van de Amerikaanse journalistiek, onder de kop: “De journalistiek bevindt zich in een crisis” (De Journalist, 2000, pp. 16-18). In datzelfde jaar liet onderzoek van Buckingham (2000) zien dat de neergaande trend al vóór de jaren negentig is begonnen en toonde Peiser (2000) aan dat de neergang bij dagbladen zelfs van nog ouder datum is. Maar de komst van Web 2.0 en de wereldwijde economische crisis hebben de neergaande trend sinds pakweg 2005 wel versneld, wat de aandacht voor de *financiële* kant van de journalistieke crisis heeft vergroot en waardoor de aandacht voor de *functionele* kant ondergesneeuwd is geraakt.

Vanuit het perspectief van de civiele journalistiek is dat ten onrechte, omdat de vraag naar de maatschappelijke functie van de journalistiek – samengevat in “*What are journalists for?*” (Rosen, 1999) – uiteindelijk de meest wezenlijke is. Het reflecteren op deze functie wordt belangrijker, omdat de maatschappelijke context waarbinnen de journalistiek opereert onderhevig is aan forse veranderingen op sociaal-cultureel en technologisch-economisch gebied. Deze veranderingen zijn veelomvattend en soms tegenstrijdig, maar kunnen in de kern worden getypeerd als een transitie van het 20^e-eeuwse massamediamodel naar het 21^e-eeuwse netwerkmodel. Het is de vraag of de wijze waarop de professionele journalistiek zich binnen het massamediamodel heeft ontwikkeld in voldoende mate aansluit op de behoeften van de netwerksamenleving. Meer specifiek gaat het in dit proefschrift om de volgende centrale vraag:

Op welke wijze biedt de benadering van de civiele journalistiek aanknopingspunten voor het herdefiniëren van de cultuur en werkwijze van de professionele journalistiek op een wijze die aansluit bij het netwerkmodel van de 21^e eeuw?

In het kader van deze centrale vraag zijn vier facetstudies verricht, waarin drie verschillende actoren/stakeholders aan de orde komen: de samenleving als geheel, de gebruikers van journalistieke producten en diensten en de makers van journalistieke producten en diensten. Deze facetstudies zijn ondergebracht in de hoofdstukken 2 t/m 6 van dit proefschrift. In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de maatschappelijke betekenis van civiele journalistiek in een digitale context. In hoofdstuk 3 wordt het verband onderzocht tussen de maatschappelijke betrokkenheid van jongeren en achtereenvolgens hun nieuwsinteresse, nieuwsmediagebruik en nieuwsvoorkeuren. In hoofdstuk 4 gaat het om de mate waarin onder jongeren belangstelling bestaat voor een vorm van *slow journalism* waarin oplossingsgerichtheid en inclusiviteit een belangrijke rol spelen. In de hoofdstukken 5 en 6 wordt nagegaan welke beroepskwalificaties de praktizerende en toekomstige professionals van belang vinden

voor de middellange termijn en in hoeverre daarin de overgang naar een netwerkcultuur wordt gereflecteerd. Daaraan voorafgaand wordt in dit inleidende hoofdstuk nader ingegaan op de transitie van het massamediamodel naar het netwerkmodel, op de mogelijke rol van de civiele journalistiek daarbij en op de in dat verband belangrijkste uitkomsten van de vier facetstudies. Het hoofdstuk eindigt met een paragraaf “Conclusies en discussie”.

De professionele cultuur in het massamediamodel

Het massamediamodel vormt de ondergrond voor wat het gouden tijdperk van de journalistiek zou kunnen worden genoemd. Daarmee wordt gedoeld op de periode van explosieve groei die zich in de twintigste eeuw, in het bijzonder de periode na de Tweede Wereldoorlog, heeft voorgedaan in de (nieuws)mediasector (Picard, 2013; vgl. Drok, 2002a). Het massamediamodel is in essentie een zendergericht model, dat is gebaseerd op een aantal bijzondere historische omstandigheden, die als volgt kort zijn te duiden (Briggs & Burke, 2002; Bardoel et al., 2002; vgl. Van Wijk, 2003). In de loop van de twintigste eeuw ontwikkelt zich op maatschappelijk gebied een massapubliek met een – naar huidige maatstaven – tamelijk grote mate van homogeniteit en met een stijgend opleidings- en inkomensniveau en meer vrije tijd. Onder invloed daarvan groeit de vraag naar nieuws en informatie. De komst van nieuwe technieken maakt een steeds grootschaliger productie en distributie mogelijk. Toepassing van de nieuwe technische mogelijkheden vereist een mate van kapitaalaccumulatie die in toenemende mate als toetredingsbelemmering gaat werken en die concentratietendensen in de nieuwsindustrie versterkt. De journalistiek wordt leverancier van een gewild en schaars product op een markt waar zij in feite monopolist is. Deze omstandigheden – monopolie, schaarste, massapubliek – hebben een positieve uitwerking op de professionele journalistiek in termen van omzet en groei. Picard (2013) heeft becijferd dat de reële inkomsten – dus gecorrigeerd voor prijsstijgingen – tussen 1950 en 2000 met 300 procent zijn gestegen en concludeert dat dit historisch gezien uitzonderlijk is: “*the unusually lucrative moment of the late 20th century*”. Die gunstige omstandigheden hebben zich uiteraard ook vertaald in een sterke groei van het aantal professionals. Ter illustratie: tussen 1960 en 2000 groeide in Nederland het aantal journalisten bij benadering met 450 procent, terwijl in die periode de bevolking met 45 procent toenam (Bardoel & Wijfjes, 2015, p. 23).

De huidige journalistieke cultuur heeft haar wortels in deze zendergerichte succesperiode. Er is onder professionele journalisten in de loop der tijd een zekere mate van overeenstemming gegroeid over wat de centrale maatschappelijke functies en gedragsregels zijn (o.a. Weaver & Willnat, 2012; Hermans & Vergeer, 2011). Onder die min of meer gedeelde normen liggen drie waarden die onder professionele

journalisten over het algemeen niet sterk ter discussie staan: onafhankelijkheid, objectiviteit en onmiddellijkheid, de drie o's (vgl. Deuze 2005; vgl. Hanitzsch et al., 2012; Hanitzsch, 2013). *Onafhankelijkheid* betreft het in vrijheid kunnen uitoefenen van de professie. Vrijheid wordt daarbij gedefinieerd in negatieve zin (Berlin, 1969), dat wil zeggen vrij van belemmeringen, beperkingen en beïnvloedingen. *Objectiviteit* betreft het op basis van beproefde methodes kunnen bieden van evenwichtige, feitelijk juiste informatie. *Onmiddellijkheid* betreft wat door professionals wordt gezien als de kern van het journalistieke werk: het snel kunnen doorgeven van nieuws over alle belangrijke gebeurtenissen (vgl. Weaver & Willnat, 2012). Deze drie waarden zijn in hun onderlinge verwevenheid kenmerkend geworden voor de professionele journalistieke cultuur. Het onderscheidt de journalist ten principale van de voorlichter, de schrijver, de artiest, de bestuurder of de rechter (vgl. Kovach & Rosenstiel, 2007).

Professionalisering kan echter ook een keerzijde hebben: de professionele subcultuur, de professionele normen en waarden kunnen zich loszingen van de omringende cultuur. Daardoor kan de professie trekken krijgen van “een samenzwering tegen de rest van de samenleving” (Bardoel, 2002, p. 362; vgl. Aldridge & Evetts, 2003). Dat geldt des te meer als de centrale waarden zich in de loop van de tijd verharden. In het geval van de journalistiek lijkt daarvan tot op zekere hoogte sprake: de ‘verstening’ van de drie o’s heeft bijgedragen aan een journalistiek waarin onafhankelijkheid is geëvolueerd in de richting van afstandelijkheid ten opzichte van het publiek, objectiviteit in de methode is geëvolueerd in de richting van een claim op neutraliteit, en onmiddellijkheid is geëvolueerd in de richting van een toenemende druk op snelheid. Veel journalisten zijn gehecht geraakt aan de rol van neutrale buitenstaander, die als voornaamste taak heeft het zo snel mogelijk verzenden van objectieve informatie (Weaver & Willnat, 2012; Hermans & Vergeer, 2011; vgl. Willemars, 2014). Deze verstening van de professionele waarden heeft de afstand tussen de journalistiek en het publiek vergroot. Steele (1997, p. 164) noteert in dit verband: “*The creation of a professional class of journalists may have produced an alienation between journalism and the public.*” Een dergelijke vervreemding of *disconnect* is problematisch voor een professie die zich legitimeert op basis van haar democratische functie en claimt te handelen namens het publiek. Een *disconnect* tussen journalistiek en publiek ondermijnt het wezen van een op de publieke zaak gerichte professie (Rosenberry, 2010; Ahva, 2010; vgl. Drok & Jansen, 2001).

Communitaristische kritiek op de journalistieke cultuur

Er is in de twintigste eeuw vanuit verschillende tradities kritiek geleverd op de wijze waarop de professionele journalistieke cultuur zich ontwikkelde (Christians et al., 2009). Aan de ene kant van het spectrum staat de (neo)liberale kritiek, die zich vooral

richt op de afstand die de professie zich veroorlooft tot vraagstukken van economische levensvatbaarheid en wensen vanuit de markt van adverteerders en lezers. Aan de andere kant van het spectrum staat de (neo)marxistische kritiek die de professionele cultuur ziet als een reflectie van de economische productieverhoudingen en als onlosmakelijk verbonden met de doelen, waarden en normen van een op winstmaximalisatie gerichte kapitalistische nieuwsindustrie. Dicht bij de (neo)marxistische kritiek staat de Foucaultiaanse kritiek, die de journalistiek ziet als een onderdeel van een disciplinerende machtsstructuur waarbinnen afwijkingen van vigerende maatschappelijke normen met een zekere gretigheid in het openbaar aan de kaak worden gesteld (Waisbord, 2013). Geen van deze kritische tradities is echter primair gericht op de *disconnect* tussen professie en publiek. Dat is wel het geval in de communitaristische kritiek.

De kritische traditie van het communitarisme is verwant aan het werk van De Tocqueville en Dewey. Het communitarisme benadrukt dat mensen deel uitmaken van sociale verbanden (Sennet, 1992; Taylor, 1992; Etzioni, 1993; McIntyre, 2007), waarbinnen zij via uitwisselingen van opvattingen en ideeën tot een oordeel komen over publieke onderwerpen. Deze deliberatie wordt gezien als de belangrijkste grondstof voor een democratische cultuur en dat geldt des te sterker naarmate meer groepen en lagen van de bevolking in het proces van oordeelsvorming worden betrokken. Dit vereist een journalistiek met een verder reikende verantwoordelijkheid: niet alleen het vertellen en duiden van het nieuws of het onthullen van misstanden, maar ook het zorgdragen voor een publiek debat van voldoende kwaliteit (vgl. Merritt, 1998). Deze visie “*understands the purpose of the press as promoting and indeed improving the quality of public life – and not merely reporting on and complaining about it*” (Christians et al., 2009, p. xx).

Kernpunt in de communitaristische kritiek is dat de professionele journalistiek haar democratische mogelijkheden sterk onderbenut laat, door de opvattingen van elites en experts belangrijker te vinden dan die van burgers. Zij staat in feite grotendeels met de rug naar het publiek en draagt zodoende te weinig bij aan het betrekken van brede lagen van de bevolking bij maatschappelijke deliberatie en participatie. “*It puts citizens' concerns at a distance; it underestimates ordinary knowledge; it perpetuates preconceived notions, it disables participation*” (Waisbord, 2013, p. xx; vgl. Fallows, 1996; Dahlgren & Sparks, 1991; Willemars, 2014). De professionele journalistiek is sterke trekken gaan vertonen van een eenrichtings-, top-down informatieoverdrager, en niet van een institutie die maatschappelijke communicatie vooropstelt. “*It rarely considers ways in which journalism can foster citizens' engagement in public affairs or public conversation. It is oriented toward a completely different set of values*” (Waisbord, 2013, p. xx).

Volgens de communitaristische kritiek is het meest fundamentele probleem van de professionele journalistiek haar tamelijk elitaire en technocratische opvatting van democratie, waarin nauwelijks ruimte is voor participatieve modellen. Dat gaat gepaard met een “*under-evaluation of everyday contexts in relation to democracy, participation, and the building of civic values and cultures*” (Banaji & Cammaerts, 2015, p. 116). Het essentiële verschil tussen zo’n technocratisch beheersmodel van democratie en een participatief burgermodel heeft centraal gestaan in de Lippmann-Dewey-controverse uit de jaren twintig van de vorige eeuw (Splichal, 1999; vgl. Rosen, 1999). Daarin vertegenwoordigt Lippmann het beheersmodel. Zijn uitgangspunt is dat een effectieve publieke opinie ontstaat wanneer in de hoofden van individuele mensen een correcte representatie van de werkelijkheid aanwezig is. Journalisten vervullen hun democratische functie wanneer ze zulke representaties op de individuele leden van de samenleving overbrengen. De som van wat op deze manier in de hoofden van individuen is terechtgekomen, vormt de publieke opinie (Lippman, 1922). De metafoor voor dit beheersmodel van democratie is de vrije markt, waarop politici en partijen in een proces van permanente competitie zijn verwikkeld om aan vooraf gegeven voorkeuren van stemmers tegemoet te komen; met winnaars en verliezers, stijgers en dalers (Christians et al., 2009).

Dewey vertegenwoordigt het burgermodel. Dat vertrekt vanuit een volledig ander uitgangspunt. Voorkeuren, doelen en waarden zijn slechts in beperkte mate vooraf gegeven, maar zijn juist onderdeel en uitkomst van het publieke debat. Publieke opinie ontstaat niet door optelling van individuele beelden van de werkelijkheid, zelfs niet wanneer die beelden volledig en correct zouden kunnen zijn. De publieke opinie kan alleen tot stand komen door interactie, door debat, discussie en dialoog (Dewey, 1927; Papacharissi, 2009). Democratie is nimmer vanzelfsprekend. Het vereist een democratische cultuur, een politiek systeem en een onderwijsfilosofie die het publiek tot een gelijkwaardige macht maakt. Daarbij hoort een journalistiek die naast het bieden van nieuws en achtergronden ook publieke betrokkenheid faciliteert en mobiliseert. De metafoor voor dit burgermodel van democratie is de civil society, de publieke sfeer tussen staat en individu (Habermas, 1991). Daar komen burgers via deliberatie tot publieke oordelen (Yankelovich, 1991; Van Voorst, 2009).

Carey (1999, p. 39) vat deze belangrijke discussie driekwart eeuw later kernachtig samen: “*To Lippmann, the journalist is an eyewitness trying to describe what the insiders are deciding to a passive public whose only function is to vote the rascals in or out. To Dewey the journalist is, at his or her best, a catalyst of conversation, and insiders and citizens alike are active partners in that conversation. The conversation in the end is the medium of democracy, not newspapers.*” Ooggetuige of mobilisator,

afstandelijk of betrokken, elitair of populair, gericht op consumenten of op burgers, informatie of communicatie; het zijn tweedelingen die de discussie over de aard en functie van de journalistiek gedurende de twintigste eeuw diepgaand hebben beïnvloed. De visie van Lippmann heeft uiteindelijk de professionele journalistieke cultuur van de twintigste eeuw in sterke mate bepaald, ondanks tegengeluiden als die van de commissie Hutchins in 1947 en tegenbewegingen als *new journalism* en actiejournalistiek in de jaren zestig en zeventig. Ook in het journalistieke onderwijs, veelal ontworpen om de markt te volgen, was de visie van Lippmann lange tijd de norm: “*It was Lippmann’s, not Dewey’s, view that became part of the underlying philosophy of journalism education for most of the 20th century*” (Voakes, 2004, p. 2).

Een veranderende samenleving

De maatschappelijke context waarbinnen de professionele journalistiek opereert, is in de afgelopen decennia in verschillende opzichten veranderd. In navolging van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP, 2004) kunnen deze veranderingen in vijf hoofdtrends worden samengevat: informatisering, internationalisering, intensivering, individualisering en informalisering. Deze vijf hoofdtrends beïnvloeden de voorkeuren en verwachtingen van het publiek, maar ook de technologisch-economische condities waaronder aan die veranderende voorkeuren tegemoet kan worden gekomen. Dit plaatst de professionele journalistiek voor nieuwe opgaven. Vanuit het perspectief van de relevantie voor de journalistiek zijn de vijf hoofdtrends als volgt nader te omschrijven.

Informatisering heeft betrekking op het proces waarbij digitale informatietechnologie doordringt in alle levenssferen. Daardoor is een maatschappelijk netwerk van knooppunten en verbindingen ontstaan dat ten dienste staat van interactieve informatie- en communicatiepatronen (Castells & Cardoso, 2005), zoals conversatie, consultatie en participatie (vgl. Bordewijk & Van Kaam, 1982). De aanwezigheid van zo’n netwerkstructuur maakt het voor publieke en private organisaties eenvoudiger om rechtstreeks, zonder journalistieke bemiddeling, met het publiek te communiceren (*disintermediation*; vgl. Bardoel, 2000). Daarnaast stelt het burgers in staat zelf vormen van journalistiek te bedrijven (*citizen journalism*) en bijdragen te leveren aan het professionele journalistieke proces (*user generated content, co-creation*) (vgl. Singer et al., 2011; Bowman & Willis, 2003; Gillmor, 2004; Bruns, 2005). Informatisering leidt ook tot tal van nieuwe distributiemogelijkheden, van mobiele platforms tot verregaand maatwerk naar inhoud en gebruiksmoment. De journalistiek staat voor de uitdaging een interactieve relatie met het publiek te ontwikkelen waarin voor alle mogelijke informatie/communicatiepatronen, -inhouden en -tijdstippen ruimte is.

Internationalisering heeft betrekking op de groeiende mobiliteit van mensen, goederen en ideeën en de daarmee samenhangende toenemende economische en politieke verwevenheid tussen naties (vgl. De Swaan, 1989, 2015). Grote maatschappelijke vraagstukken, bijvoorbeeld rond duurzaamheid en veiligheid, worden complexer door deze verwevenheid en zullen op supranationaal niveau tot een oplossing moeten worden gebracht. Tegelijkertijd leidt het proces van internationalisering tot een herwaardering van de lokale gemeenschap en de lokale identiteit (vgl. Kenis, 2009). Dit heeft belangrijke gevolgen voor de professionele journalistiek, die sterk verweven is geraakt met de instituties van de nationale staat. De journalistiek staat voor de uitdaging om het globale en het lokale op een betekenisvolle manier wederzijds te verbinden, onder het motto: “*life is global, living is local*” (Aldridge, 2007). Daarbij moeten nieuwe vormen worden gevonden om complexe vraagstukken van lange adem te behandelen op een wijze die perspectief biedt en voorkomt dat het gevoel van onmacht bij het publiek wordt versterkt (vgl. Gess, 2012; Haagerup, 2014). Dat zou kunnen door burgers handvatten te geven om – desgewenst – in hun directe leefomgeving een bijdrage aan verbetering te leveren (Ryfe, 2012; vgl. Rosenberry, 2010).

Intensivering uit zich in een toename van het aantal activiteiten dat mensen per tijdseenheid willen of moeten verrichten. Mede door de seculariseringstrend (Becker & De Wit, 2000) is het gevoel versterkt dat uit dit ene leven alles moet worden gehaald wat er in zit en het zonde is om iets te missen: “*live life to the max*” (vgl. Ter Borg, 1991). Intensivering gaat gepaard met een groeiende behoefte aan zelfrealisatie en aan spanning, beleven en emotie. Het eigen gevoel en de eigen ervaring dienen vaker als kompas, ten koste van een plichtsethiek (SCP, 2004). De journalistiek staat voor de uitdaging om waardevol te zijn in een samenleving waar beschikbare tijd en geconcentreerde aandacht gemiddeld steeds schaarser worden en het volgen van het politiek-maatschappelijke nieuws steeds minder als een burgerplicht wordt beschouwd (vgl. Bennett, 2008).

Individualisering heeft betrekking op het proces waarbij individuen loskomen van traditionele sociale verbanden en waardensystemen. Individualisering bevordert culturele verscheidenheid en persoonlijke keuzevrijheid, maar kan tegelijk ook middelpuntvliedende krachten versterken en fragmentatie in de hand werken. Het individualiseringssproces heeft bijgedragen aan de afnemende belangstelling voor lidmaatschap van klassieke instituties uit het middenveld (partij, bond, vereniging, kerk), zeker onder jongeren (vgl. SCP, 2014). Een democratische samenleving heeft niettemin intermediaire instituties nodig die sociale samenhang bevorderen en die het brede gebied tussen individu en staat vullen en richting geven (Etzioni, 1996). De

journalistiek heeft baat bij sociale samenhang, omdat deze de belangstelling voor informatie over de eigen gemeenschap en samenleving vergroot (vgl. Putnam, 1993, 1995, 2000; Cappella & Jamieson, 1997). De journalistiek zou kunnen bijdragen aan de bevordering van sociale samenhang door de ruimte te vullen die is ontstaan door de gedeeltelijke erosie van het maatschappelijke middenveld. In ons land lijkt het proces van individualisering overigens al enige tijd over zijn hoogtepunt heen: "Individualisering wordt in het algemeen beschouwd als één van de belangrijkste ontwikkelingen die zich in onze samenleving voordoet en vooral: heeft voorgedaan" (CTO, 2001, p. 17). Er is een groeiende behoefte ontstaan aan nieuwe vormen van gezamenlijkheid, bijvoorbeeld via deelname aan grootschalige *events* of door herwaardering van de – al dan niet virtuele – gemeenschap (vgl. Duyvendak, 2004). De journalistiek staat voor de uitdaging om tegemoet te komen aan zowel de specialistische wensen van de geïndividualiseerde consument als aan de generalistische wensen van de maatschappelijk betrokken burger en diens leefgemeenschap. "*Good journalism (...) helps to create and strengthen communities, though increasingly these are communities of interest more than those of locale alone*" (Van der Haak, Parks & Castells, 2012, p. 2926).

Informalisering is verwant aan individualisering, maar heeft primair betrekking op het proces van verkleining van sociale afstand, in het bijzonder met betrekking tot de verticale maatschappelijke gelaagdheid. Dit kan gepaard gaan met een afnemend vertrouwen in elites, autoriteiten en experts (Waisbord, 2013). Informalisering leidt tot een andere verhouding tussen professie en publiek. Het gezag van bijvoorbeeld de arts, de docent of de journalist komt voor achtereenvolgens de patiënt, de student of de burger niet automatisch meer met de functie mee, maar moet nadrukkelijker worden verdiend. De journalistiek staat voor de uitdaging om de afname in het vertrouwen van het publiek te keren en haar belangrijkste kapitaalgoed – geloofwaardigheid – van een nieuw fundament te voorzien (vgl. Bogaerts & Carpentier, 2013).

Van massamedia naar netwerkmedia

Tegen de achtergrond van deze vijf trends en hun gevolgen voor de veranderende voorkeuren en verwachtingen van het publiek voltrekt zich een verschuiving in het vigerende mediamodel: het 20^e-eeuwse massamediamodel maakt geleidelijk plaats voor het 21^e-eeuwse netwerkmodel. Het netwerkmodel heeft wezenlijk andere kenmerken dan het massamediamodel (vgl. Van Dijk, 1991; Castells, 1996; Bardoel & Deuze, 2001; Van Berlo, 2012; Picard, 2013; Heinrich, 2013; Bardoel & Wijfjes, 2015). Op politiek-maatschappelijk gebied voltrekt zich in het netwerkmodel een verschuiving van overheid naar samenleving. Burgers zijn – individueel of verenigd – steeds vaker onderdeel van netwerken die werken aan een publieke taak. Op

technologisch gebied wordt het netwerkmodel getypeerd door een digitale infrastructuur waarin connectiviteit en interactiviteit centraal staan. Kenmerkend op economisch gebied is een kleinschaliger productiestructuur van eenmansbedrijven en maatschappen, die sneller kunnen reageren op verschuivende en meer gedifferentieerde individuele en maatschappelijke voorkeuren. Aan de gebruikerszijde bevindt zich een gefragmenteerd publiek dat informatie op maat verlangt, maar dat daarnaast in toenemende mate is gericht op verbinding en communicatie binnen virtuele of fysieke gemeenschappen. Het netwerkmodel onderscheidt zich het sterkst op de communicatiefunctie (Van Dijk, 1991; vgl. Costera Meijer, 2007). De komst van het netwerkmodel doet drie belangrijke pijlers onder het massamediamodel – monopolie, schaarste, massapubliek – wankelen. De nieuwsmarkt verandert van een monopolie in een markt van volledige mededinging met vele nieuwsaanbieders, in de vorm van onder meer burgerjournalisten, *aggregators* en organisaties die in toenemende mate rechtstreeks informatie en opinies verspreiden, dus zonder journalistieke tussenkomst. In plaats van schaarste aan informatie is er eerder sprake van informatieovervloed, zeker in het segment van het snelle nieuws. Aan de ontvangerskant maakt het massapubliek voor een belangrijk deel plaats voor *communities*, waarin de gebruiker een actievere rol zou kunnen spelen (Drok, 2007).

Nu het massamediamodel over zijn hoogtepunt heen raakt, zou de journalistiek de daarbij horende professionele cultuur kritisch tegen het licht moeten houden (vgl. Bardoe, 1996), in het bijzonder met betrekking tot de invulling van de hiervoor genoemde drie centrale waarden.

Dat betreft in de eerste plaats *onafhankelijkheid*. Die blijft uiteraard onmisbaar in situaties waar krachten uit staat of markt de journalistieke vrijheid dreigen te verstikken. En natuurlijk zal de journalistiek onafhankelijk moeten blijven van de personen en zaken die het onderwerp zijn van de berichtgeving. Maar de versteende variant van onafhankelijkheid, die werkt als “*a mechanism for self-interested groups to cut off linkages with the rest of society*” (Waisbord, 2013, p. 9), zou plaats moeten maken voor een grotere bereidheid tot samenwerking. Dit maakt het mogelijk om in het netwerkmodel samenwerkingsverbanden aan te gaan met het publiek, maar ook met andere maatschappelijke partijen, zoals non-gouvernementele organisaties, onderwijsinstellingen, verenigingen, woningbouwcoöperaties en anderen die in nieuws willen investeren.

Dat betreft in de tweede plaats *objectiviteit*. Daarmee wordt niet bedoeld de objectiviteit in *methode* (valide, nauwkeurig, betrouwbaar, zorgvuldig, fair), maar de claim dat het *resultaat* van het journalistieke werk een neutrale weergave van de werkelijkheid is (Meyer, 1995). In een postmoderne, multiculturele samenleving is een dergelijke objectiviteitsclaim lastig vol te houden. Dat wordt versterkt doordat het in het digitale tijdperk voor gebruikers een stuk makkelijker is geworden om meerdere

nieuwsbronnen en –platforms naast elkaar te gebruiken. “*Since most people are using multiple sources on multiple platforms, the presumed neutrality and objectivity of the journalist is increasingly difficult to maintain*” (Van der Haak, Parks & Castells, 2012, p. 2931). In het netwerkmodel komt daar nog een praktische dimensie bij: door het vervagen van het vaste deadlineritme krijgt het journalistieke productieproces meer het karakter van een doorlopend proces van werk in uitvoering. Nieuwe informatie, niet in de laatste plaats verkregen door interactie met het publiek, maakt dat het gepresenteerde beeld in de tijd regelmatig moet worden bijgesteld. Het ligt niet voor de hand om elk van de voorlopige eindresultaten als ‘objectieve waarheid’ te bestempelen. Het is zinvoller om navolgbaar – transparant en systematisch – te werken en duidelijk te maken dat elke opeenvolgende versie telkens de op dat moment best haalbare interpretatie van de werkelijkheid is (vgl. Gillmor, 2005). Naast de vervanging van de objectieve waarheidsclaim door transparantie, biedt de pragmatische benadering van de waarheid in het netwerkmodel journalisten ruimte om meer afstand te nemen van de rol van de neutrale en afstandelijke buitenstaander en die in te wisselen voor die van de meer constructieve betrokken (Campbell, 1999; Gyldensted, 2015).

Dat betreft in de derde plaats *onmiddellijkheid*. Actualiteit blijft in het netwerkmodel een onderscheidend bestanddeel van de journalistiek, maar niet als voornaamste functie. Het grote belang dat in de journalistiek wordt gehecht aan het hebben van een primeur en de concurrentie te snel af zijn, werd lange tijd ondersteund door een economische wetmatigheid: nieuws verliest zijn handelswaarde in een tamelijk hoog tempo, veelal sneller dan snijbloemen, vers fruit of andere bederfelijke waar. Inmiddels is echter de markt van nieuws veranderd door de komst van een groot aantal aanbieders van snel nieuws, van ooggetuigenverslagen en van commentaren. Daar komt bij dat een groeiend deel van het snelle nieuws wordt overgenomen door robots. “*Ultimately, much of the daily news will be automated (...), and journalists will concentrate on the interpretation, analysis, and storytelling of the slower and more fundamental changes in society*” (Van der Haak, Parks & Castells, 2012, p. 2934). De professionele journalistiek zal zich steeds minder op snelheid kunnen en moeten onderscheiden, maar op langzamer vormen van journalistiek, gericht op onder meer onderzoek en probleemoplossing (vgl. Moeller, 2011).

Civiele journalistiek als alternatief

Het lijkt geen historisch toeval dat de door Dewey geïnspireerde kritiek tegen het einde van de twintigste eeuw in de Verenigde Staten werd opgepakt door journalisten die een verandering van de professionele cultuur en werkwijze noodzakelijk achten (Haas, 2007; Voakes, 2004; Black, 1997). Zij maakten zich zorgen over de slechte relatie tussen professionele journalisten en hun publiek en het afnemende vertrouwen

van burgers in de journalistiek. Daarnaast waren zij bezorgd over de afnemende maatschappelijke betrokkenheid van de bevolking en de groeiende afstand tussen publiek en politiek. De oorzaken van en oplossingen voor deze problemen werden niet uitsluitend buiten de journalistiek gezocht. Een belangrijke veronderstelling van civiele journalistiek is steeds geweest dat de journalistiek *zélf* de potentie heeft om maatschappelijke en democratische betrokkenheid te stimuleren en dat de mate van maatschappelijke betrokkenheid een positieve invloed heeft op nieuwsinteresse en nieuwsmediagebruik. Er werden mogelijkheden gezien om vanuit de professie zelf de verslechterende verhoudingen op beide fronten te verbeteren, onder het motto: “*getting the connections right*” (Rosen, 1996). Voor een beroepsgroep die over het algemeen niet uitblinkt in zelfkritiek is het opmerkelijk dat deze reflectie binnen de muren van de professionele journalistiek begon (vgl. Schudson, 1999). De bekendheid en populariteit nam toe toen ook andere stakeholders, in het bijzonder die uit het hoger onderwijs, zich bij de groep van hervormers aansloten en de verbinding maakten met de Deweyiaanse kritiek, de communitarische kritiek en de theorie van de publieke sfeer van Habermas (Drok, 2015; vgl. Haas, 2007; Ahva, 2010).

De nieuwe stroming is uiteindelijk bekend geworden onder de naam *civic journalism* of *public journalism*, in het Nederlands civiele journalistiek. Aan de hand van zes punten wordt aangegeven in welke richting de professionele journalistiek zou moeten veranderen (vgl. Drok & Jansen, 2001):

- van eenrichtingsverkeer naar interactie,
- van instituties naar burgers en hun onderwerpen,
- van losse feiten naar pragmatische context,
- van politieke tactiek naar gevolgen voor burgers,
- van extremen en mislukkingen naar perspectieven en oplossingen,
- van passief (nieuws)consumentisme naar actief burgerschap.

Er wordt een positieve definitie van vrijheid gehanteerd (Berlin, 1969), waarin journalistieke informatie niet wordt gezien als doel in zichzelf, maar als een belangrijk middel om een verder liggend doel te bereiken: het actief bijdragen aan de kwaliteit van het publieke leven.

Civiele journalistiek is normatief van aard. Het ijkpunt is niet wat de maatschappelijke rol van de journalistiek momenteel feitelijk *is*, noch hoe deze zich waarschijnlijk feitelijk *zal* ontwikkelen, maar hoe die rol zich vanuit het perspectief van een democratische samenleving *zou moeten* ontwikkelen tegen de achtergrond van de veranderende maatschappelijke context. “*At issue is not only what is the role of journalism in society but above all what this role should be. Such a perspective of the media’s mission in democracy leads us to a normative level – beyond factual landscapes toward values and objectives*” (Christians et al., 2009, p. vii). In

normatieve zin moet civiele journalistiek worden gepositioneerd in het model van de *social responsibility theory*. In dit model wordt het recht op vrijheid van publicatie gekoppeld aan de verplichtingen die de professie heeft jegens de samenleving als geheel. Het rapport ‘*A free and responsible press*’ van de *Commission on Freedom of the Press* heeft vlak na de Tweede Wereldoorlog een moreel fundament gelegd onder de opvatting dat de journalistiek in de allereerste plaats een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft (Hutchins, 1947).

Het social responsibility-model krijgt extra reliëf door het te contrasteren met de andere normatieve modellen die gewoonlijk worden onderscheiden: dit zijn achtereenvolgens het marktmodel, het grassrootsmodel en het professionele model (McQuail, 2010).

Het marktmodel is gebaseerd op de libertijnse opvatting, die persvrijheid ziet als de vrijheid om te publiceren zonder bemoeienis van de staat. Het benadrukt de autonomie en wensen van de individuele persoon, die via de werking van de markt tot uitdrukking komen (Schudson, 1999; Siebert et al., 1956/1963). Het publieke belang bestaat uit de optelling van individuele interesses en belangen (vgl. Lippmann, 1922). De publieke sfeer wordt het beste gediend door een systeem van vrije ondernemingsgewijze productie van informatie, waardoor een ‘*free marketplace of ideas*’ ontstaat (vgl. Stuart Mill, 1859).

In het grassrootsmodel staat zelfvoorziening centraal. Dit model vertegenwoordigt een scala aan nieuwsmedia buiten de professionele journalistiek: van muurkrant, piratentelevisie en zendamateurs tot hyperlocals, wijkmedia en burgerjournalisten (Hollander, 1982; Gillmor, 2004; Rosen, 2006; Barnett & Townend, 2014). Wat hen verenigt, is een nadruk op kleinschaligheid, op participatie en community, op gedeelde doelen van makers en gebruikers en vaak een weerstand tegen de krachten van overheid, professies en bedrijfsleven. Het grassrootsmodel benadrukt de rechten en waarden van subculturen en het propageert intersubjectiviteit en een cultuur van delen (*gift economy*; vgl. Jarvis, 2015).

In het professionele model, ten slotte, berust de keuze voor maatschappelijke rollen en het bewaken van kwaliteitsstandaarden juist volledig bij de professie zelf (Carey, 1999; Schudson, 1999). Professionele journalisten worden gezien als de erfgenamen van de opbrengst van de jarenlange strijd voor persvrijheid (McQuail, 2010). Professionele autonomie wordt gezien als een noodzakelijke voorwaarde om journalistieke kwaliteit te kunnen leveren. Journalistieke kwaliteit wordt daarbij gedefinieerd in termen van professionele (aanbod)conventies en nauwelijks in termen van de (gebruiks)waarde voor de burger of de gemeenschap (vgl. Costera Meijer, 2012).

De civiele journalistiek staat in de traditie van het social responsibility-model, maar zij omvat ook elementen uit de andere drie modellen, waardoor na bijna driekwart eeuw in zekere zin een aangepaste versie van het social responsibility-model ontstaat (vgl. Rosenberry, 2010). Zo wordt in de civiele journalistiek, net als in het marktmodel, onderkend dat de economische levensvatbaarheid in een op vrije ondernemingsgewijze productie gebaseerde samenleving een voorwaarde is om journalistiek te kunnen bedrijven. Maar anders dan in het marktmodel wordt afstand genomen van het idee dat het publieke belang bestaat uit de optelling van individuele interesses en belangen en dat vrije marktwerking een voldoende waarborg is voor het tot stand brengen van een op de kwaliteit van het samenleven gerichte journalistiek (Drok, 2015). Net als in het grassrootsmodel wordt in de civiele journalistiek een belangrijke rol toegekend aan burgerparticipatie. Maar anders dan in het grassrootsmodel wordt burgerjournalistiek niet als een vervanging van professionele journalistiek beschouwd, maar als een zinvolle aanvulling. Net als in het professionele model wordt de professionele regie niet uit handen gegeven, maar anders dan in het professionele model wegen maatschappelijke belangen zwaarder dan professionele, en wordt in de kwaliteitsbewaking een rol voor een democratisch gekozen overheid niet uitgesloten (vgl. Drok, 2015). Naast deze elementen uit de andere normatieve modellen leidt de civiele invulling van het social responsibility-model tot de toevoeging van nog een ander element, dat wezenlijk is. De befaamde stelling van de Hutchins Commissie dat de journalistiek zorg moet dragen voor een waarheidsgetroouwe, betekenisvolle en volledige verslaggeving van relevante gebeurtenissen, wordt zonder meer onderschreven. Maar er wordt een essentiële taak aan toegevoegd, te weten de mobiliserende: “*help the people act upon, rather than just learn about, its problems*” (Glasser, 1999, p. 22). Dat houdt in dat meer aandacht gegeven zou moeten worden aan het motiveren van mensen om maatschappelijk betrokken te geraken, door middel van onder meer het aangeven van oplossingsrichtingen en handelingsperspectieven.

1.2 Facetstudies

Inleiding

In dit proefschrift wordt als vertrekpunt genomen dat een op de publieke zaak gerichte journalistiek in belangrijke mate een professionele taak blijft, die niet in handen moet worden gegeven van de staat, van de commercie of van vrijwilligers. Het tweede vertrekpunt is dat het in de twintigste eeuw zo succesvolle massamediamodel aan het einde van zijn levenscyclus is gekomen en in het digitale tijdperk grotendeels zal worden vervangen door een netwerkmodel, waar andere spelregels gelden. Of deze beide vertrekpunten te verenigen zijn, hangt in belangrijke mate af van de manier waarop in het digitale tijdperk invulling wordt gegeven aan journalistieke

professionaliteit. De transitie van het massamediamodel naar het netwerkmodel maakt een herbezinning op centrale journalistieke waarden en doelen onvermijdelijk.

De transitie van het massamediamodel naar het netwerkmodel is een veelomvattend proces met consequenties voor de journalistieke professie, voor het publiek, voor de mediabedrijfstak en voor de samenleving als geheel. In dit proefschrift wordt vanuit het normatieve perspectief van de civiele journalistiek op een beperkt aantal aspecten van het transitieproces ingegaan, door middel van vier facetstudies. In de eerste studie wordt vanuit een theoretisch-beschouwende invalshoek gekeken naar de vraag wat een kwarteeuw na haar ontstaan en tien jaar na de komst van interactief internet de maatschappelijke betekenis van civiele journalistiek nog zou kunnen zijn. Vervolgens komen in drie empirische studies verschillende relevante actoren aan bod. In de tweede en derde facetstudie zijn dat de gebruikers, met als centrale thema's maatschappelijke betrokkenheid en de *mobilizer*-functie van de journalistiek. In de vierde facetstudie zijn dat de professionele journalisten, zowel praktiserende als aanstaande, met als centrale thema hun visie op de toekomstige beroepsmatige kwalificaties en daaronder liggende waarden en doelen.

Facetstudie 1: Participatie in en via de journalistiek

In de eerste facetstudie (hoofdstuk 2 van dit proefschrift) wordt vanuit een theoretisch-beschouwend perspectief de vraag behandeld of de normatieve uitgangspunten en doelen van de civiele journalistiek aanknopingspunten bieden voor de herdefiniëring van de professionele journalistiek in een digitale context.

Om te beginnen wordt vastgesteld dat civiele journalistiek een kwarteeuw geleden is ontstaan vanuit de journalistieke praktijk zelf, uit onvrede met een journalistiek die zichzelf rechtvaardigt in de naam van het publiek, maar waarin dat publiek geen andere rol krijgt toebedacht dan die van ontvanger. Het centrale motto luidt: “*getting the connections right*” (Rosen, 1996), waarbij gedoeld wordt op zowel het versterken van de relatie tussen burgers en de journalistiek als tussen burgers en hun samenleving/gemeenschap. Idealiter leidt dat tot een grotere inbreng van de burger in de professionele journalistiek, bijvoorbeeld op het gebied van *agendasetting*, *framing* en *sourcing*. Door de burger te faciliteren en te mobiliseren kan de professionele journalistiek daarnaast diens participatie in de democratische samenleving versterken.

Omdat civiele journalistiek is ontstaan vóór de doorbraak van interactief internet, zou het kunnen worden gezien als een gepasseerd station. Zo vraagt McQuail zich in *Journalism and Society* (2013, p. 49) af of civiele journalistiek inmiddels niet is ingehaald door in het bijzonder “*the arrival of new possibilities for achieving the same*

ends by a variety of new media". De veronderstelling lijkt te zijn dat de veranderde technologische context als vanzelf tot een consensus over de door civiele journalistiek gepropageerde doelen leidt. In facetstudie 1 wordt beargumenteerd dat de nieuwe technologie het ontstaan van verschillende vormen van interactieve journalistiek weliswaar ondersteunt, maar dat dit de traditionele journalistieke werkwijzen en waarden grotendeels onaangestast heeft gelaten: de aanwezigheid van een interactieve online informatie- en communicatiestructuur in de samenleving kan worden gezien als een belangrijke of zelfs noodzakelijke voorwaarde voor verandering, een voldoende voorwaarde is het niet. Daarvoor is het nodig een alternatief voor de traditionele journalistiek te bieden, dat op coherente wijze journalistieke doelen, waarden en werkwijzen herformuleert op een wijze die aansluit bij de veranderende relatie tussen professie en samenleving in het digitale tijdperk. Het inzetten van interactieve technologie om hoofdzakelijk '*breaking news*' te genereren en te verspreiden, is vanuit dit perspectief in feite een stap achteruit in de evolutie van de professionele journalistiek. "*Public journalism signified a potentially significant shift in the fundamental purpose of journalism, moving from the Progressive goal of informing citizens, to a Deweyean conception of journalism as a form of public problem-solving*" (Ryfe & Mensing, 2010, p. 41).

De hoofdconclusie van de eerste facetstudie is dat de civiele benadering zowel theoretische als praktische bouwstenen biedt voor een professionele journalistiek waarin aandacht en ruimte is voor de mogelijkheden om burgers te laten participeren in de journalistiek en in de civil society via de journalistiek. De journalistieke professie zou een belangrijke rol kunnen spelen in het optimaal benutten van de democratische potentie van interactief en mobiel internet. Dat vereist echter een verandering in de professionele werkwijze in de volgende richting (zie hoofdstuk 2):

1. Inclusief: het publiek betrekken bij het bepalen van onderwerp en probleemdefinitie;
2. Constructief: het publiek informeren over oplossingen en handelingsperspectieven;
3. Deliberatief: de publieke oordeelsvorming in brede lagen van de bevolking bevorderen;
4. Transparant: verantwoording afleggen over keuzes en effecten.

De voorwaarden voor vernieuwing in deze richting lijken gunstiger dan bij de opkomst van de civiele journalistiek, een kwarteeuw geleden: een interactieve infrastructuur, meer nadruk op het belang van binding met het publiek in verdienmodellen, de toegenomen druk op redacties om te vernieuwen, de geleidelijke opkomst van de '*mobilizer*' in de roloriëntatie van professionals en de verschuivende inzichten in het voorbereidende journalistieke onderwijs. Zo bezien is civiele journalistiek niet zozeer een gepasseerd station, als wel een journalistieke benadering die te vroeg is gekomen.

Facetstudie 2: Journalistiek en maatschappelijke betrokkenheid

In de tweede facetstudie (hoofdstuk 3 van dit proefschrift) wordt ingegaan op een sleutelbegrip uit de civiele journalistiek: maatschappelijke betrokkenheid (zie facetstudie 1). Het begrip maatschappelijke betrokkenheid is opgebouwd uit drie centrale elementen: sociaal vertrouwen, politieke betrokkenheid en associationele betrokkenheid. In deze facetstudie staat de internetgeneratie – in de literatuur afwisselend gedefinieerd als degenen die zijn opgegroeid met de Personal Computer (cohort 1975), met Internet (cohort 1990) of met interactief Internet (cohort 2000) – centraal. Betrokkenheid van deze opgroeiende generatie bij hun samenleving is niet alleen vanuit democratisch perspectief nastrevenswaardig, het zou ook een gunstige voedingsbodem kunnen opleveren voor de professionele journalistiek. De hoofdvraag in deze facetstudie is of en in hoeverre de mate van maatschappelijke betrokkenheid van jongeren samenhangt met hun nieuwsinteresse en nieuwsmediagebruik, en of het daarnaast hun voorkeuren met betrekking tot de journalistieke aanpak van nieuws beïnvloedt.

In facetstudie 2 wordt in de eerste plaats geconcludeerd dat met algemene, kwalificerende aanduidingen als ‘pragmatische generatie’, ‘grenzeloze generatie’, ‘communicatiegeneratie’ enzovoorts, onvoldoende recht wordt gedaan aan de diversiteit onder jongeren. Dergelijke aanduidingen suggereren dat het bij ‘jongeren’ een tamelijk homogene categorie betreft, waarover algemeen geldige uitspraken kunnen worden gedaan. In werkelijkheid blijken er aanzienlijke verschillen te bestaan tussen jongeren uit eenzelfde leeftijdscohort. Zij verschillen onderling niet alleen wat betreft de mate van hun maatschappelijke betrokkenheid, maar ook wat betreft de mate van hun nieuwsinteresse, hun nieuwsmediagebruik en hun voorkeuren met betrekking tot de journalistieke aanpak. Het beeld blijkt gevarieerd en zeker niet overwegend negatief voor wat betreft de maatschappelijke betrokkenheid of de nieuwsinteresse. Er is dus alle reden om terughoudend te zijn met generaliserende claims over jongeren.

In de tweede plaats blijkt dat de veronderstelling dat maatschappelijke betrokkenheid een gunstige voedingsbodem voor journalistiek biedt, ook geldt voor jongeren uit het netwerktijdperk: jongeren met een relatief sterke mate van maatschappelijke betrokkenheid hebben een duidelijk hogere interesse voor nieuws. Het verschil in interesse blijkt het sterkst te gelden voor nationaal en internationaal nieuws, maar beperkt zich daartoe niet: ook de belangstelling voor achtereenvolgens plaatselijk en regionaal nieuws is significant hoger onder maatschappelijk betrokken jongeren.

In de derde plaats blijkt dat er van een algehele ‘*tuning out*’ (Mindich, 2005) van jongeren geen sprake is: jongeren met een relatief sterke mate van maatschappelijke betrokkenheid gebruiken nieuwsmedia over het algemeen frequenter. Een hogere mate

van maatschappelijke betrokkenheid vertaalt zich echter niet automatisch in een frequenter gebruik van *alle* nieuwsmedia. Maatschappelijk betrokken jongeren gebruiken landelijke nieuwsmedia over het algemeen significant vaker, maar veel lokale/regionale media – ongeacht platform – niet. Deze uitkomst is opmerkelijk, omdat de groep maatschappelijk betrokken jongeren duidelijk aangeeft geïnteresseerd te zijn in lokaal en regionaal nieuws. Anders dan de meeste landelijke media weten de lokale/regionale deze groep betrokken en geïnteresseerde jongeren kennelijk niet goed te bereiken.

In de vierde plaats tonen jongeren met een relatief hoge respectievelijk relatief lage mate van maatschappelijke betrokkenheid onderling zowel overeenkomsten als duidelijke verschillen wat betreft hun nieuwsvoorkeuren. Zo vindt in beide groepen ruim een derde deel van de respondenten dat het nieuws te negatief is en dat er vaker een meer positieve toon gekozen zou kunnen worden. Daarentegen hebben jongeren met een hoge mate van betrokkenheid een duidelijk sterkere voorkeur voor nieuws met meer diepgang, met een grotere variatie aan gezichtspunten, waarin vaker vanuit het perspectief van betrokkenen wordt geschreven en dat vaker oplossingsgericht is. Nadere analyse laat zien dat de onderscheiden nieuwsvoorkeuren twee dimensies kennen, die worden aangeduid met achtereenvolgens consumentgericht (*consumer oriented*) en burgergericht (*citizen oriented*). Maatschappelijke betrokkenheid blijkt licht negatief te zijn gerelateerd aan consumentgerichtheid en positief aan burgergerichtheid. Dat kan een interessant perspectief bieden voor de professionele journalistiek. Naarmate de maatschappelijke betrokkenheid binnen een gemeenschap groter is, zouden nieuwsmedia een meer activerende rol kunnen spelen. Zoals Christians, Glasser, McQuail, Nordenstreng en White aangeven: “*The more intense the community attachment, the more likely are the media to be active participants, as well as partisan, since this is what audiences want and expect*” (2009, p. 128).

De slotconclusie van de tweede facetstudie is dat er concrete aanwijzingen zijn dat voor jongeren uit het digitale tijdperk geldt dat de mate van maatschappelijke betrokkenheid positief samenhangt met belangstelling voor nieuws, positief samenhangt met het gebruik van landelijke nieuwsmedia, maar veel minder met het gebruik van regionale/lokale media en dat de mate van maatschappelijke betrokkenheid positief samenhangt met een voorkeur voor journalistiek met een civiele inslag: inclusief en constructief.

Facetstudie 3: Slow journalism

De derde facetstudie (hoofdstuk 4 van dit proefschrift) sluit aan op de tweede. De primaire vraag is of er onder jongeren naast de belangstelling voor snel (*anything*,

(*anytime, anywhere*) en gratis nieuws ook interesse bestaat voor *slow journalism* als journalistieke benadering en zo ja: wat als kenmerkend voor die benadering wordt beschouwd. In deze facetstudie wordt ingegaan op de rollen en functies van de journalistiek in de samenleving. Meestal wordt dit type onderzoek gedaan vanuit het perspectief van de makers (zie o.a. Weaver & Willnat, 2012). In deze facetstudie staan echter de gebruikers centraal, in het bijzonder de digitale generatie, die het nieuws deels langs andere wegen dan via de klassieke nieuwsjournalistiek tot zich neemt.

In de literatuur over de toekomst van de journalistiek wordt gewezen op het ontstaan van een journalistiek van twee snelheden: aan de ene kant het snelle en korte nieuws, geschikt om geregeld even te checken (Associated Press, 2008) of te snacken (Costera Meijer, 2006), en aan de andere kant de tragere, verdiepende journalistieke informatie. Voor genres uit het middengebied (niet ‘*breaking*’, maar ook niet echt verdiepend) wordt een minder gunstig perspectief geschatst, onder verwijzing naar een proces dat zich op meerdere markten voordoet en door marketingdeskundigen wordt aangeduid als ‘*the end of the middle*’ (Greenberg, 2007). De maatschappelijke en economische toegevoegde waarde van de professionele journalistiek in de 21^e eeuw wordt vervolgens geacht verder te verschuiven in de richting van het verdiepende segment en veel minder in de richting van het segment van het korte, snelle nieuws (Le Masurier, 2014; Erbsen et al., 2012).

Uit de resultaten van de derde facetstudie blijkt dat de voorkeuren van de digitale generatie inderdaad wijzen in de richting van een journalistiek van twee snelheden, waarbij ‘*fast*’ vaker geassocieerd zal worden met gratis en ‘*slow*’ met een soort journalistiek waarvoor je moet betalen (vgl. Erbsen et al., 2012). De overgrote meerderheid van gebruikers uit de digitale generatie blijkt belangstelling te hebben voor nieuws dat altijd mobiel en gratis beschikbaar moet zijn. Toch vinden zij het snel verspreiden van nieuws over het geheel genomen niet de belangrijkste taak voor de professionele journalistiek. Die ligt op het gebied van de onderzoekende functie (onthulling, verdieping). In de behoefte aan “snacknieuws” is ook op andere manieren te voorzien dan via de professionele journalistiek (vgl. Costera Meijer, 2006), bijvoorbeeld door peer-to-peer-communicatie.

Daarnaast geeft een derde deel van de respondenten aan belangstelling te hebben voor journalistieke producties waarin de ruimte is genomen om een grotere diversiteit in bronnen en perspectieven te bereiken, om meer diepgang aan te brengen, om meer uitleg te geven, om meer vanuit het perspectief van betrokkenen te rapporteren, om gebruikers in de gelegenheid te stellen zelf bij te dragen en om oplossingsgerichte informatie te leveren. In facetstudie 3 zijn deze elementen ondergebracht in een ‘*Slow Journalism Preference Scale*’. Jonge gebruikers met een naar verhouding grote

voorkeur voor *slow journalism* blijken een relatief sterke voorkeur te hebben voor de onderzoekende en mobiliserende functie van de journalistiek. Maar niet in die volgorde: de relatieve voorkeur voor de mobiliserende functie staat met enige afstand boven de onderzoekende. De betaalde vorm van journalistiek zal dus niet alleen gericht moeten zijn op de onderzoekende functie, maar zeker ook op de mobiliserende. Dat wil zeggen dat zij volgens de betreffende jongeren aandacht moet schenken aan het motiveren van mensen om maatschappelijk betrokken te raken, aan het wijzen op mogelijke oplossingen voor maatschappelijke problemen en aan het bieden van ruimte aan mensen om hun visie kenbaar te kunnen maken; deze elementen zijn verwant aan de civiele journalistiek (vgl. Weaver et al., 2007, pp. 143-145).

Slow journalism kan worden gezien als een nuttig concept om te contrasteren met actuele, op verhogen van de snelheid gerichte trends binnen de professionele journalistiek. In de praktijk bevindt *slow journalism* zich echter nog overwegend in de nichemarkt van literaire journalistiek. Om uit te groeien tot een substantieel en duurzaam alternatief voor de '*digital fast lane*' (Greenberg, 2012), zou het concept verder uitgewerkt moeten worden. In facetstudie 3 worden vier bouwstenen voor nadere conceptualisering aangereikt: onderzoek, inclusiviteit, samenwerking, constructiviteit. De hoofdconclusie van de derde facetstudie is dat er onder jongeren draagvlak blijkt te bestaan voor een journalistieke benadering met die vier kenmerken.

Facetstudie 4: Toekomstige beroepskwalificaties

In facetstudie 4 (hoofdstukken 5 en 6 van dit proefschrift) verschuift het perspectief van de gebruiker naar dat van de maker. Eerder onderzoek levert aanwijzingen dat in de professie meer ruimte ontstaat voor de mobiliserende/faciliterende functie van de journalistiek. Deze verschuiving is voor het eerst opgemerkt in de Verenigde Staten (Weaver & Wilhoit, 1996), maar doet zich inmiddels ook elders voor, zoals in Europa (Hanitzsch, 2011) en Nederland (Hermans & Vergeer, 2011). Deze relatief nieuwe rolopvatting omvat de volgende elementen: betrokkenheid stimuleren, mensen een stem geven, oplossingen bieden (Weaver et al., 2007, pp. 143-145; vgl. Weaver & Willnat, 2012). Niet duidelijk is of deze voorzichtige verschuiving in de rolopvatting van journalisten zich ook vertaalt in veranderende opvattingen over het journalistieke beroepsprofiel (vgl. D'Haenens et al., 2014).¹

---

¹ In een beroepsprofiel zijn de belangrijkste kwalificaties waarover een professionele journalist zou moeten beschikken op een systematische manier bijeengebracht (Unesco, 2007; Drok, 2002a; Drok, 2011; EJTA, 2013). Het beroepsprofiel speelt een centrale rol bij de vaststelling van de doelen en inhoud van het journalistieke beroepsonderwijs en is zodoende van invloed op de richting waarin de professionele journalistiek zich verder zal ontwikkelen.

In de vierde facetstudie wordt op basis van een onderzoek in negentien Europese landen naar beroepscompetenties nagegaan wat volgens praktiserende journalisten en toekomstige journalisten op de middellange termijn de belangrijkste kwalificaties voor de professionele journalist zullen zijn. De centrale onderzoeksraag luidt: Wat zijn in de ogen van Europese studenten journalistiek en Europese professionals de belangrijkste en de minst belangrijke kwalificaties voor beginnende journalisten in de komende tien jaren? En daaraan gekoppeld: Hoe beoordelen Europese studenten journalistiek en Europese professionals kwalificaties die gerelateerd zijn aan zes belangrijke journalistieke vernieuwingen? In het kader van dit proefschrift is vooral de vraag relevant hoe kwalificaties worden beoordeeld die samenhangen met het versterken van de inbreng van burgers in het productieproces van de professionele journalistiek en – in samenhang daarmee – in het democratische proces van maatschappelijke probleemoplossing.

De vierde facetstudie beslaat twee hoofdstukken. In hoofdstuk 5 staan de opvattingen van de professionele journalisten centraal, in hoofdstuk 6 ligt de focus op de onderlinge vergelijking van deze opvattingen met die van studenten journalistiek. In hoofdstuk 5 ligt de nadruk op het belang dat professionals hechten aan kwalificaties die gerelateerd zijn aan zes onderscheiden gebieden van journalistieke vernieuwing: participatie, transparantie, navigatie, storytelling, crossmedialiteit, journalistiek ondernemerschap. In hoofdstuk 6 ligt de nadruk primair op het kwalificatieprofiel als geheel. In zekere zin is hoofdstuk 5 te beschouwen als voorstudie van hoofdstuk 6, ondanks de verschillende accenten. De studies hebben geleid tot twee afzonderlijke peer-reviewed publicaties, maar zullen in de navolgende, samenvattende besprekking tezamen worden behandeld als facetstudie 4.

De eerste conclusie van de vierde facetstudie is dat zowel professionals als studenten hechten aan wat een ‘*back-to-basics*’-strategie kan worden genoemd. De toekomstvisie van beide groepen lijkt gebaseerd op een sterk ontwikkeld gevoel dat de 21^e-eeuwse journalistiek zich zal moeten onderscheiden door te fungeren als een baken van betrouwbaarheid in de zee van informatie en opinies (Drok, 2011), hoe moeilijk dat ook is in de huidige dagelijkse praktijk (vgl. Davies, 2008). Daarbij speelt het streven naar objectiviteit een belangrijke rol. Tegelijkertijd wordt vastgehouden aan onmiddellijkheid als onderliggende waarde, ofschoon onmiddellijkheid en betrouwbaarheid op gespannen voet met elkaar staan (zie facetstudie 3). Daarnaast wordt er een relatief groot belang gehecht aan kwalificaties die verband houden met transparantie, met de bereidheid om verantwoording af te leggen aan het publiek en met het zich bewust zijn van de impact van de journalistieke informatie op het publiek. Deze relatief positieve waardering voor transparantie zou kunnen worden geïnterpreteerd als een stap in de richting van de civiele journalistiek, die transparantie

als een van de vier definiërende elementen heeft (zie facetstudie 1). Dat betekent echter nog niet dat ook andere elementen uit de civiele benadering belangrijk worden gevonden. Zo wordt geen hoge score toegekend aan kwalificaties die samenhangen met het faciliteren of mobiliseren van participatie van het publiek *in* en *via* de journalistiek, zoals het stimuleren van debat of het kunnen organiseren van bijdragen van het publiek aan de nieuwsproductie. Het lijkt er op dat het streven naar journalistieke onafhankelijkheid zich mede blijft vertalen in afstandelijheid ten opzichte van het publiek. Hierop is overigens een uitzondering, waar wellicht een begin is te zien van een overgang naar een netwerkcultuur: journalisten die werken voor een online medium staan meer open voor interactie en voor de functie van *mobilizer* dan hun collega's bij pers en omroep (Drok, 2011, p. 92 e.v.).

In facetstudie 4 wordt geconcludeerd dat er geen directe aanleiding is om te veronderstellen dat de journalistieke cultuur van het massamediamodel snel zal veranderen. Respondenten is per slot van rekening nadrukkelijk gevraagd om tien jaar vooruit te kijken. Bovendien benadrukken aanstaande professionele journalisten (studenten) klassieke waarden minstens zo sterk als reeds in de praktijk werkzame journalisten. In het bijzonder het belang dat zij hechten aan autonomie, ook ten opzichte van het publiek, kan problematisch heten in het licht van de transformatie naar een netwerkmodel. Er lijkt wat dat betreft in de afgelopen twintig jaar weinig te zijn veranderd. In 1994 concludeerden Splichal & Sparks (p.186): "*In our students' conception of the role of the journalist, there is a strong tendency towards stressing autonomy from outside pressures that may influence journalists in the discharge of their informational functions.*" Wat Heinonen (2011, p. 52) vaststelt voor professionele journalisten blijkt ook voor hun toekomstige collega's te gelden, namelijk dat vanuit het perspectief van de professionele journalist de rol van het publiek overwegend die van een passieve ontvanger blijft, ook al is de interactie toegenomen. Hier is een belangrijke taak weggelegd voor het journalistieke onderwijs, dat niet alleen aandacht moet schenken aan de praktische voorbereiding op het journalistieke beroep, maar zeker ook aan kritische reflectie op en vernieuwing van de professionele cultuur (vgl. Josephi, 2009; Deuze, 2006).

Conclusie facetstudies

In de facetstudies is hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de kwantitatieve survey-methode, waardoor alleen hoofdlijnen in kaart konden worden gebracht. Om een vollediger en dieper beeld te krijgen, zou in vervolgonderzoek het repertoire aan methoden uitgebreid moeten worden. De vier facetstudies geven niettemin inzicht in belangrijke aspecten van het complexe vraagstuk van de toekomst van de professionele journalistiek en de mogelijke rol van de civiele journalistiek daarin. Zij

zijn te beschouwen als een zoektocht naar het antwoord op de vraag of de civiele journalistiek als kader zou kunnen dienen voor grondige reflectie op journalistieke waarden en werkwijzen teneinde de professionele journalistiek beter te laten aansluiten op de veranderende maatschappelijke context. Door deze vraag te benaderen vanuit drie verschillende perspectieven – van de samenleving als geheel, van de (jonge) gebruiker, van de (aanstaande) professional – is getracht enigszins recht te doen aan de opvattingen en belangen van belangrijke stakeholders.

Samenvattend kan worden gesteld dat de civiele journalistiek zinvolle aanknopingspunten biedt voor de verdere ontwikkeling van een op het 21^e-eeuwse netwerkmodel gebaseerde journalistiek. De civiele benadering legt andere accenten voor wat betreft centrale journalistieke waarden: meer nadruk op samenwerking en minder nadruk op autonomie – in het bijzonder in de relatie met het publiek; meer nadruk op betrokkenheid en minder nadruk op neutraliteit; meer nadruk op probleemoplossing en diversiteit en minder nadruk op snelle informatieverspreiding en geijkte bronnen. De facetstudies laten zien dat er onder jongeren uit de internetgeneratie een zeker draagvlak is voor een journalistieke benadering die inclusief en constructief is en waarin de mobiliserende functie serieus wordt genomen. Daarentegen blijkt de professie zelf voor de middellange termijn tamelijk sterk te hechten aan een meer traditionele invulling van de centrale waarden objectiviteit, onmiddellijkheid en – vooral – onafhankelijkheid, ofschoon ter zake wel een voorzichtige verandering is waar te nemen. De professionele cultuur vertoont kenmerken van een *cultural lag* (Ogburn, 1922): de herdefiniëring van professionele waarden, normen, doelen en routines loopt achter bij de maatschappelijke ontwikkelingen op sociaal-cultureel en technologisch-economisch gebied, die samenkommen in de transformatie van het massamediamodel naar het netwerkmodel.

1.3 Conclusie en discussie

Belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen, hiervoor samengevat in vijf hoofdtrends, hebben de professionele journalistiek voor grote uitdagingen geplaatst: het opnieuw bepalen van de eigen toegevoegde waarde in een samenleving waar nieuws en informatie overvloedig zijn en geconcentreerde aandacht en beschikbare tijd gemiddeld steeds schaarser, het ontwikkelen van een interactieve relatie met het publiek, het vinden van journalistieke vormen om vraagstukken van lange adem te behandelen op een wijze die perspectief biedt, het vinden van journalistieke vormen die burgers handvatten geven om desgewenst in hun directe leefomgeving een bijdrage aan verbetering te leveren, het tegemoet komen aan zowel de specialistische wensen van de geïndividualiseerde consument als aan de generalistische wensen van de betrokken burger en diens leefgemeenschap. Deze uitdagingen zijn lastig het hoofd te

bieden binnen de journalistieke cultuur van het massamediamodel, waarin de journalist – gestileerd – een afstandelijke, neutrale verspreider van nieuws is. De daaronder liggende centrale journalistieke waarden – onafhankelijkheid, objectiviteit, onmiddellijkheid – zouden opnieuw gedefinieerd moeten worden tegen de achtergrond van de 21^e-eeuwse netwerksamenleving, in de richting van achtereenvolgens samenwerking, betrokkenheid en probleemoplossing.

Civiele journalistiek is inmiddels geen nieuw concept meer, maar ze biedt een kwarteeuw na haar ontstaan nog altijd een interessant kader voor het doordenken van de waarde(n), doelen en werkwijzen van de professionele journalistiek. Civiele journalistiek staat in de traditie van de *social responsibility* en zij bouwt voort op de normatieve opvattingen van Dewey en op de communitaristische kritiek op de bolwerkcultuur van het massamediamodel. Professionele journalistiek wordt gepositioneerd als spil in de civil society, in de maatschappelijke ruimte tussen individu en staat waarin georganiseerde burgers onze samenleving gestalte geven, hun belangen aan elkaar toetsen en waar het openbare debat over de kwaliteit van het leven plaatsvindt (Van den Heuvel, 1999; vgl. Alexander, 2006).² De vernieuwing van de journalistiek wordt primair gezocht in een bezinning op de dominante journalistieke cultuur en niet in de eerste plaats in de toepassing van nieuwe dragers of verdienmodellen (Drok, 2002b).

In praktische zin biedt civiele journalistiek een belangwekkend alternatief voor enerzijds de conventionele journalistiek die sterk is gericht op traditionele instituties en anderzijds de commerciële journalistiek die sterk gericht is op de verlangens van consumenten (Drok, 2007, pp. 16-17; vgl. Bardoel et al., 2002, pp. 364-366). Civiele journalistiek is gericht op het vergroten van grip van mensen op hun leven (vgl. Lewis, 2006), bepleit een open en wederzijdse relatie met het publiek (vgl. Groenhart, 2013), biedt een theoretische en praktische basis voor een journalistiek die betrokken is (vgl. Rijsssemus, 2014) en wil ondersteuning bieden aan mensen die willen bijdragen aan de gemeenschap, maar niet meer goed weten hoe (vgl. Hurenkamp & Tonkens, 2011). Waar de voorlopers en de pioniers van de civiele journalistiek in het zendergerichte massamediamodel onvoldoende aansluiting vonden, is het perspectief gunstiger in het interactieve model van de netwerksamenleving.

Het is daarbij niet onbelangrijk dat er onder jongeren een substantiële groep blijkt te zijn die waarde hecht aan de mobiliserende functie van de journalistiek, in het bijzonder waar het gaat om oplossingsgerichte informatie over maatschappelijke problemen. Oplossingsgerichtheid is een centraal thema in de civiele journalistiek en

---

² Deze civil society krijgt in de netwerksamenleving steeds vaker vorm op virtuele wijze, maar het virtuele ‘civic web’ blijft op allerlei manieren verbonden met de reële wereld (Banaji & Buckingham, 2013, p. 90).

wordt meestal zelfs beschouwd als het meest onderscheidende onderdeel ervan (vgl. Mensing, 2010; Nichols et al., 2006; vgl. Heider et al., 2005). Onder professionals behoort het echter tot de meest bekritiseerde onderdelen van de civiele benadering. De reden daarvoor is dat dit onderdeel het diepst ingrijpt op de relatie van de professionele journalistiek met macht (onafhankelijkheid), met kennis (objectiviteit) en met tijd (onmiddellijkheid) (Ahva, 2010). Bovendien stelt de nadruk op oplossingsgerichtheid het finale doel van de journalistiek ter discussie: journalistiek wordt niet geplaatst in de ‘*truth business*’, maar in de ‘*problem solving business*’ (vgl. Campbell, 1999). In de pragmatische filosofie van Dewey is probleemoplossing het uiteindelijke doel van alle onderzoek naar waarheid (vgl. Rorty, 1998) en dat geldt ook voor de journalistiek: de rationale van journalistieke aandacht voor maatschappelijke vraagstukken is uiteindelijk dat deze worden aangepakt en opgelost. In de traditionele journalistiek wordt dat in beginsel overgelaten aan experts en gekozen elites, maar het is ook mogelijk om burgers daartoe te activeren door hen te betrekken in het signaleren en definiëren van de problemen en hen vervolgens mee te laten denken over mogelijke oplossingsrichtingen. Een dergelijke werkwijze vormt de kern van het proces om de “*connections right*” (Rosen, 1996) te krijgen.

Het meest wezenlijke vraagstuk voor de komende jaren is hoe de omslag naar het centraal stellen van de burger – als potentiële actor in het publieke domein – bereikt kan worden.³ De bolwerkcultuur is taai. In het bijzonder het leerstuk van de autonomie blijkt nog altijd een kernwaarde, die diep geworteld is in de professionele cultuur: “(...) *historical paths to professionalization show that the notion of autonomy has been central to the ideal of professional journalism*” (Waisbord, 2013, p. 43). Autonomie kan een struikelblok zijn voor wat in dit proefschrift is aangeduid als de ‘participatory turn’: “*Responsibility and accountability are accepted in principle, but must not impinge on professional autonomy*” (McQuail, 2013, p. 52; vgl. Pasquali, 2011). Zoals aangegeven is professionele onafhankelijkheid een noodzakelijke voorwaarde om in de samenleving als een *countervailing power* (Galbraith, 1952) te kunnen functioneren. Maar de normatieve vraag *in welche mate* de journalistiek onafhankelijk zou moeten zijn en ten opzichte van *wat of wie* precies, wordt zelden gesteld (Ahva, 2010, p. 81; vgl. Schudson, 2005). Professionele onafhankelijkheid zou niet moeten inhouden dat de journalistiek zich autonoom opstelt ten opzichte van haar publiek. Toch is dat vaak wel de praktijk, waardoor het nogal eens lijkt of de afstand tot het publiek groter is dan de afstand tot de officials en de experts. Dat heeft bijgedragen aan het beeld van een journalistiek die zichzelf rechtvaardigt in de naam van het publiek, maar waarbij het publiek in essentie als enige rol die van toeschouwer

³ Dat is een verandering die vele professies doormaken, zij het niet altijd op dezelfde wijze, in dezelfde mate en in hetzelfde tempo. Ter illustratie: wie op internet zoekt naar “van bolwerk naar netwerk”, komt op sites van uiteenlopende professionele organisaties terecht: van universiteiten tot gemeenten en van ziekenhuizen tot politieke partijen.

krijgt: “*a journalism that justifies itself in the public’s name but in which the public plays no role, except as an audience*” (Kovach & Rosenstiel, 2007, p. 23). De transitie van het massamediamodel naar het netwerkmodel is nog gaande, maar het leidt weinig twijfel dat de journalistieke cultuur zich – hoe dan ook – aan de nieuwe werkelijkheid zal moeten aanpassen. Ook al laat het onderzoek ter zake enige verschuiving zien, het lijkt er vooralsnog niet op dat de beroepsgroep *en masse* bereid of in staat is tot een herdefiniëring van de eigen waarden en routines (vgl. Borger et al., 2013; vgl. Hermans, Schaap & Bardoel, 2014). Dat draagt er aan bij dat er op het gebied van de journalistieke cultuur voorlopig nog geen grootschalige overgang naar het netwerkmodel heeft plaatsgehad en dat interessante nieuwe technische mogelijkheden vooral worden ingezet om oude doelen te bereiken: “*No transformation of an essentially ‘mass communication’ model of public communication has yet occurred, despite more interactivity, participation and an opening to more sources of content. Journalism is largely on the side-lines of this whole process and new online forms are adapted to old purposes*” (McQuail, 2013, p. 214).

Recent onderzoek laat zien dat de hardnekkigheid van de “traditionele, afstandelijke, liberale taakopvatting” (Bardoel & Wijfjes, 2015, p. 25) te verklaren is uit onder meer de gebrekkige reflectie binnen de journalistieke beroeps groep (Willemars, 2014). Bij het herdefiniëren van de professionele cultuur zou het journalistieke beroepsonderwijs een belangrijke rol kunnen vervullen. Vooralsnog verschillen docenten en studenten journalistiek echter nauwelijks van praktiserende journalisten voor wat betreft hun opvattingen over wat de belangrijkste waarden, doelen en routines van het vak zijn (Drok, 2011; vgl. Awad et al., 2015). Op zichzelf is dat niet verwonderlijk. Journalisten in opleiding willen zich zo goed mogelijk voorbereiden op de – krapper wordende – arbeidsmarkt en het is in hun belang zich te conformeren aan de vigerende waarden en routines. Docenten erkennen dat en stemmen hun leerprogramma’s zo goed mogelijk af op de nu geldende eisen. De beoordelingsmechanismen van de beroepsopleidingen, zoals het systeem van visitaties en accreditaties, hebben eveneens de inherente neiging om de status quo als maatstaf te nemen. Het tempo en de mate waarin studenten na afstuderen een arbeidsplek bemachtigen en de mate van succes tijdens stages, worden als belangrijke kwaliteitsindicatoren gezien. De praktijk zoals die op dit moment is of zoals die zich naar alle waarschijnlijkheid in de komende jaren feitelijk zal ontwikkelen is de leidraad. De kritisch-normatieve vraag hoe de journalistiek zich op basis van haar publieke functie zou moeten ontwikkelen wordt daardoor te weinig gesteld. Voor een professie in transitie is dat een belangrijk gemis.

Opleidingen zouden meer werk kunnen maken van hun mogelijkheid om – als een van de spelers – invloed uit te oefenen op de richting waarin de professionele journalistiek zich beweegt, vanuit de overtuiging dat “...journalism is of central importance to

contemporary society and its future cannot simply be left to chance or its current producers alone” (McQuail, 2013, p. 197). Uiteraard moeten beroepsopleidingen jonge mensen de essentiële waarden, doelen en routines van de toekomstige professie bijbrengen. Maar zij moeten tegelijk leren om die waarden, doelen en routines kritisch te bevragen tegen de achtergrond van een snel veranderende maatschappelijke context. “*Journalists need to be able to critically reflect the current values and practices and possibly alter their own professional positions and work methods due to this reflection*” (Ahva, 2013, p. 20). Dat type reflectie is onmisbaar bij professies waarvoor op hoger niveau wordt opgeleid, maar zeker in gevallen waarin de gangbare waarden en werkwijzen aan een herijking toe zijn, zoals in de journalistiek. De European Journalism Training Association (EJTA) heeft dat onderkend en het thema ‘*Renewing journalism through education*’ gekozen als rode draad voor de strategie voor de komende jaren (vgl. Drok, 2014). Het sleutelbegrip daarin is dat van de ‘*reflective practitioner*’ (vgl. Schön, 1983). Daarin komen twee onderwijstradities binnen het Europese journalistieke opleidingsveld samen: enerzijds de meer academische traditie die sterk gericht is op reflectie en onderzoek en zich op een metaniveau met de praktijk bezighoudt, anderzijds de traditie van de vakopleiding die sterk is gericht op de beheersing van technische vaardigheid en praktische kennis en zich op een uitvoerend niveau met de praktijk bezighoudt. In het concept van de *reflective practitioner* worden reflectie en uitvoering gecombineerd in een evenwichtige verhouding. De reflectie betreft daarbij niet alleen de evaluatie van het eigen praktische handelen, maar vooral het kritisch beschouwen van professionele waarden en routines. Het streven om *reflective practitioners* op te leiden, zou de nogal sterk gescheiden werelden van journalistiekwetenschap en journalistieke praktijk nader tot elkaar kunnen brengen.

Civiele journalistiek wordt in dit proefschrift primair beschouwd als een kader om de waarden en routines van de professionele journalistiek te herdefiniëren tegen de achtergrond van een veranderende maatschappelijke context. Zij levert daarvoor een samenhangend vocabulaire (vgl. Willemars, 2014, p. 221). In praktische zin wordt de civiele benadering gezien als een alternatief voor de mainstreamjournaliek, doordat zij wil bijdragen aan het bestrijden van de “*crisis of civic inadequacy*” (Blumler, 2011), oftewel de *functionele crisis* in de professionele journalistiek, door middel van het actief betrekken van mensen bij hun samenleving en het vergroten van hun handelend vermogen. Uiteindelijk gaat het om het vinden van antwoorden op de vraag hoe de professionele journalistiek in een geïndividualiseerde samenleving met een informatietechnologische infrastructuur en een postmoderne cultuur haar essentiële democratische functie kan blijven vervullen en tegelijk haar voortbestaan veilig kan stellen.

Referenties

- Ahva, L. (2010). *Making news with citizens*. Tampere: Tampere University Press.
- Ahva, L. (2013). *Learning professional reflexivity through public journalism*. Paper presented at the World Journalism Education Congress, Mechelen Belgium, 2/5 July 2013.
- Aldridge, M. (2007). *Understanding the local media*. Maiden Head: Open University Press.
- Aldridge, M. & Evetts, J. (2003). Rethinking the concept of professionalism. The case of Journalism. *British Journal of Sociology*, 54(4), 547-564.
- Alexander, J.C. (2006). *The civil sphere*. Oxford: Oxford University Press.
- Associated Press. (2008). *A new model for News. Studying the deep structure of young-adult news consumption*. A research report from the Associated Press and the Context-Based Research Group. Retrieved from <http://rumble.me/wp-content/uploads/2013/02/A-New-model-for-news.pdf>.
- Awad, I., Drok, N., Hermans, L., Kester, B. (2015). *Comparing practitioners and journalism students in the Netherlands: Is there enough space for critical reflection in class?* Paper at the Future of Journalism Conference. Cardiff, 2015.
- Banaji, S. & Buckingham, D. (2013). *The Civic Web. Young people, the Internet and Civic Participation*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Banaji, S. & Cammaerts, B. (2015). Citizens of Nowhere Land. Youth and news consumption in Europe. *Journalism Studies*, 16(1), 115–132.
- Bardoel, J. (1996). Beyond journalism. A profession between Information Society and Civil Society. *European Journal of Communication*, 11(3), 283-302.
- Bardoel, J. (2000). *Publieke journalistiek in een private wereld*. Zoetermeer: Ministerie OCW.
- Bardoel, J. (2002). Het einde van de journalistiek? Nieuwe verhoudingen tussen professie en publiek. In J. Bardoel, C. Vos, F. van Vree & H. Wijfjes (red.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 357-371). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Bardoel, J., & Deuze, M., (2001). Network Journalism: Converging Competences of Media Professionals and Professionalism. *Australian Journalism Review*, 23(2), 91-103.
- Bardoel, J., Vos, C., van Vree, F. & Wijfjes, H. (red.). (2002). *Journalistieke cultuur in Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Bardoel, J. & Wijfjes, H. (red.). (2015). *Journalistieke cultuur in Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Barnett, S. & Seymour, E. (1999). *A Shrinking Iceberg Travelling South*. London: Campaign for Quality Television.
- Barnett, S. & Townend, J. (2014). Plurality, policy and the local: can hyperlocals fill the gap? Preliminary report for the MECCSA Conference. Retrieved from <https://meccsa2014.bournemouth.ac.uk/>.
- Barnhurst, K.G. (2013). ‘Trust me, I’m an innovative journalist’, and other fictions. In C. Peters & M. Broersma (eds.), *Rethinking journalism; Trust and participation in a transformed news landscape* (pp. 210-220). London/New York: Routledge.
- Becker, J.W. & De Wit, J.S.J. (2000). *Secularisatie in de jaren negentig*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Bennett, W. L. (2008). Changing Citizenship in the Digital Age. In W. L. Bennett (ed.), *Civic*

- Life Online: Learning How Digital Media Can Engage Youth* (pp. 1-24). The MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. Cambridge (MA): The MIT Press.
- Berlin, I. (1969). *Four essays on liberty*. Oxford: Oxford University Press.
- Berlo, D. van (2012). *WIJ, de overheid. Co-creatie in de netwerksamenleving*. Retrieved from <http://www.davied.dds.nl/boeken/wijdeoverheid.pdf>
- Black, J. (ed.). (1997). *Mixed news; The public/civic/communitarian journalism debate*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Blumler, J.G. (2011). The two-legged crisis of journalism. In B. Franklin (ed.), *The future of journalism* (pp. xv-xvii). Oxon: Routledge.
- Bogaerts, J. & Carpentier, N. (2013). The postmodern challenge to journalism: strategies for constructing a trustworthy identity. In C. Peters & M. Broersma (eds.), *Rethinking journalism; Trust and participation in a transformed news landscape* (pp. 60-71). London/New York: Routledge.
- Bordewijk, J.L. & van Kaam, B. (1982). *Allocutie: enkele gedachten over communicatievrijheid in een bekabeld land*. Baarn: Bosch en Keuning.
- Borger, M., Hoof, A. van, Costera Meijer, I. & Sanders, J. (2013). Constructing participatory journalism as a scholarly object. In *Digital journalism*, 1(1), pp. 117-134.
- Bowman, S. & Willis, C. (2003). *We media. How audiences are shaping the future of news and information*. Retrieved from <http://www.hypergene.net/wemedia>.
- Briggs, A. & Burke, P. (2002). *A Social History of the Media; From Gutenberg to the Internet*. Cambridge: Polity Press.
- Bruns, A. (2005). *Gatewatching: Collaborative online news production*. New York: Peter Lang.
- Buckingham, D. (2000). *The making of citizens: Young people, news and politics*. London: Routledge.
- Campbell, C.C. (1999). Journalism as a Democratic Art. In T. L Glasser (ed.), *The Idea of Public Journalism* (pp. xiii-xxix). New York, NY: The Guilford Press.
- Cappella, J.N. & Jamieson, K. Hall. (1997). *Spiral of Cynicism: the Press and the Public Good*. Oxford: Oxford University Press.
- Carey, J.W. (1999). In Defense of Public Journalism. In T. L Glasser (ed.), *The Idea of Public Journalism* (pp. 49-66). New York, NY: The Guilford Press.
- Castells, M. (1996). *The Information Age: economy, society and culture. Vol 1: The rise of the network society*. Blackwell, Oxford.
- Castells, M. & Cardoso, G. (eds.). (2005). *The Network Society: From Knowledge to Policy*. Washington DC: Johns Hopkins Centre for Transatlantic Relations.
- Christians, C.G., Ferré, J.P. & Fackler, P.M. (1993). *Good news; Social ethics and the press*. New York/Oxford: Oxford University Press.
- Christians, C.G., Glasser, T.L., McQuail, D., Nordenstreng, K. & White, R.A. (2009). *Normative theories of the press. Journalism in Democratic Societies*. Urbana/Chicago: University of Illinois Press.
- Costera Meijer, I. (2006). *De toekomst van het nieuws*. Otto Cramwinckel Uitgever: Amsterdam.
- Costera Meijer, I. (2007). "The paradox of popularity; How young people experience the

- news.” *Journalism Studies*, 8(1), 96-116.
- Costera Meijer, I. (2012). Valuable journalism: A search for quality from the vantage point of the user. *Journalism*, 14(6), 754-770.
- Costera Meijer, I. & Groot Kormelink, T. (2015). Clicken, checken, delen, snacken, linken. *Het veranderend gebruik van journalistiek*. In J. Bardoel, & H. Wijfjes (red.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 289-307). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- CTO (2001). In dienst van de democratie: Het rapport van de Commissie Toekomst Overheidscommunicatie. Den Haag: SDU.
- Dahlgren, P. & Sparks, C. (1991). *Communication and Citizenship. Journalism and the Public Sphere in the New Media Age*. London/New York: Routledge
- Davies, N. (2008). *Flat earth News, An award winning reporter exposes falsehood, distortion and propaganda in the global media*. London: Random house.
- De Swaan, A. (1989). *Zorg en de Staat; welzijn, onderwijs en gezondheidszorg in Europa en de Verenigde Staten in de nieuwe tijd*. Amsterdam: Prometheus.
- De Swaan, A. (2015). *De mensenmaatschappij*. Amsterdam: Prometheus – Bert Bakker.
- De Tocqueville, A. (2011/1835). *Over de democratie in Amerika*. Rotterdam: Lemniscaat.
- Deuze, M. (2005). *Mediawork*. Cambridge/Malden (MA): Polity Press.
- Deuze, M. (2006). Global journalism education. A conceptual approach. *Journalism Studies*, 7(1), 19-34.
- Dewey, J. (1927/1954). *The public and its problems*. Athens: Swallow Press/Ohio University Press
- D'Haenens, L., Opghenaffen, M. & Corten, M. (Eds.). (2014). *Cross-continental Views on Journalistic Skills*. Oxon: Routledge.
- Dijk, J.G.M. van (1991). *De netwerkmaatschappij. Sociale aspecten van nieuwe media*. Houten/Zeventem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Drok, N. (2002a). *Drift en koers. Trends op de journalistieke arbeidsmarkt*. Zwolle: TUZE.
- Drok, N. (2002b). Civiele journalistiek; Het belang van de professie voor het publieke domein. In J. Bardoel, C. Vos, F. van Vree, & H. Wijfjes (red.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 372-389). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Drok, N. (2007). *De toekomst van de journalistiek*. Amsterdam: Boom.
- Drok, N. (2011). *Bakens van betrouwbaarheid. Een onderzoek naar verschuivende journalistieke kwalificaties*. Zwolle: TUZE/Windesheim.
- Drok, N. (2014). Beacons of reliability: European journalism students and professionals on future qualifications for journalists. In L. D'Haenens, M. Opghenaffen & M. Corten (Eds.), *Cross-continental Views on Journalistic Skills* (pp. 24-41). Oxon: Routledge.
- Drok, N. (2015). Terug naar het publiek; Civiele journalistiek in de netwerksamenleving. In J. Bardoel, & H. Wijfjes (red.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 255-269). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Drok, N. & Jansen, T. (eds.). (2001). *Even geen Den Haag vandaag. Naar een Nederlandse civiele journalistiek*. Den Haag: Sdu Uitgevers
- Duyvendak, J.W. (2004). De individualisering van de samenleving en de toekomst van de sociologie. *Sociologische Gids*, 51(4), 495-506.
- EJTA (2013). *Tartu-Declaration*. Retrieved from <http://www.ejta.eu/tartu-declaration>

- Erbsen, C. E., Giner, J. A., Señor, J. & Torres, M. (2012). *Innovations in Newspapers. 2012 World Report*. London: Innovation Media Consulting Group.
- Etzioni, A. (1993). *The spirit of community*. New York: Crown.
- Etzioni, A. (1996). *The new golden rule; community and morality in a democratic society*. New York: Basic Books.
- Evetts, J. (2003). The Sociological analysis of Professionalism: Occupational Change in the Modern World. *International Sociology*, 18(2), 395-415.
- Fallows, J. (1996). *Breaking the news; How the media undermine American democracy*. New York: Random House Inc.
- Galbraith, J.K. (1952). *American capitalism. The concept of countervailing power*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.
- Gess, H. (2012). "Climate change and the possibility of 'slow journalism'?" *Ecquid Novi: African Journalism Studies*, (33)1: 54-65.
- Gillmor, D. (2004). *We the media*. Sebastopol: O'Reilly Media.
- Gillmor, D. (2005). The end of objectivity. Retrieved from
http://dangillmor.typepad.com/dan_gillmor_on_grassroots/2005/01/the_end_of_obje.html
- Glasser, T. L. (red.). (1999). *The Idea of Public Journalism*. New York, NY: The Guilford Press.
- Greenberg, S. (2007). "Slow Journalism." *Prospect*, February 26. Retrieved from
<http://journalism.nyu.edu/assets/BylinePDFs/slowjofeb07.pdf>.
- Greenberg, S. (2012). "Slow journalism in the Digital Fast Lane." In R. L. Keeble & J. Tulloch (eds.), *Global Literary Journalism: Exploring the Journalistic Imagination* (pp. 381-393). New York: Peter Lang Publishing.
- Groenhart, H. (2013). *Van boete naar beloning. Publieksverantwoording als prille journalistieke prioriteit*. Tilburg: Fontys Hogeschool.
- Gyldensted, C. (2015). *From Mirrors to Movers. Five Elements of Positive Psychology in Constructive Journalism*. Charleston (SC): G Group Publishing.
- Haagerup, U. (2014). *Constructive journalism; Why negativity destroys the media and democracy – And how to improve journalism of tomorrow*. Rapperswil: InnoVatio Publishing.
- Haak, B. van der, Parks, M. & Castells, M. (2012). The Future of Journalism: Networked Journalism. *International Journal of Communication*. Retrieved from
<http://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/1750/832> .
- Haas, T. (2007). *The pursuit of public journalism. Theory, Practice, and criticism*. New York/London: Routledge.
- Habermas, J. (1991). *The structural transformation of the public sphere*. Boston: MIT Press.
- Hanitzsch, T. (2011). Populist Disseminators, Detached Watchdogs, Critical Change Agents and Opportunist Facilitators: Professional Milieus, the Journalistic Field and Autonomy in 18 Countries. *International Communication Gazette*, 73, pp. 477-494.
- Hanitzsch, T. et al. (2012). Worlds of Journalism. Journalistic Cultures, Professional Autonomy, and Perceived Influences across 18 nations. In D.H. Weaver & L. Willnat (eds.), *The Global Journalist in the 21st Century* (pp. 473-494). London/New York: Routledge.

- Hanitzsch, T. (2013). *Journalism, participative media and trust in a comparative context*. In C. Peters & M. Broersma (eds.), *Rethinking journalism; Trust and participation in a transformed news landscape* (pp. 200-209). London/New York: Routledge.
- Heider, D., McCombs, M. & Poindexter, P.M. (2005). 'What the public expects of local news: views on public and traditional journalism'. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 82(4), 952-967.
- Heinonen, A. (2011). The Journalist's Relationship with Users: New dimensions to conventional roles. In J. B. Singer, A. Hermida, D. Domingo, A. Heinonen, S. Paulussen, T. Quandt, Z. Reich, & M. Vujnovic, *Participatory Journalism. Guarding Open Gates at Online Newspapers* (pp. 34-55). Boston: Wiley-Blackwell.
- Heinrich, A. (2013). News making as an interactive practice: global news exchange and network journalism. In C. Peters & M. Broersma (eds.), *Rethinking journalism; Trust and participation in a transformed news landscape* (pp. 210-220). London/New York: Routledge.
- Hermans, L. & Vergeer, M. (2011). *Dutch journalism in the new millennium: today's occupational role conceptions related to journalistic values and background characteristics*. (paper ICA Boston).
- Hermans, L., Schaap, G. & Bardoel, J. (2014). Re-Establishing the Relationship with the Public. Regional journalism and citizens' involvement in the news. *Journalism Studies*, 15(5), 642-654.
- Heuvel, A. van den (1999). *De uitverkoop van het publieke domein*, lezing tijdens de conferentie 'Het Informatieparadijs'. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- Hollander, E. H. (1982). *Kleinschalige massamedia: lokale omroepvormen in West-Europa. WRR Voorstudies en achtergronden Mediabeleid*. Den Haag: SDU.
- Hurenkamp, M. & Tonkens, E. (2011). *De onbeholpen samenleving. Burgerschap aan het begin van de 21^e eeuw*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Hutchins, R. (1947). *Commission on the Freedom of the Press, A Free and Responsible Press*. Chicago: University of Chicago Press.
- Jarvis, J. (2015). *Public Parts. How Sharing in the Digital Age Improves the Way We Work and Live*. New York: Simon & Schuster Inc.
- Josephi, B. (2009). Journalism Education. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (eds.), *The handbook of journalism studies* (pp. 42-56). London: Routledge.
- Kenis, A. (2009). Tussen individualisering en globalisering: lokale gemeenschapsinitiatieven als tegenmacht? Retrieved from <http://irias.kuleuven.be/bitstream/123456789/262315/2/>.
- Kovach, B. & Rosenstiel, T. (2007). *The elements of journalism. What news people should know and the public should expect*. New York: Three Rivers Press.
- Lambeth, E. B. et al. (ed.). (1998). *Assessing Public Journalism*. Columbia: University of Missouri Press.
- Le Masurier, M. (2014). "What is Slow Journalism?" *Journalism Practice*, DOI: 10.1080/17512786.2014.916471.
- Lewis, J. (2006). News and the empowerment of citizens. *European journal of cultural studies*, 9(3), 303-319.
- Lippman, W. (1922). *Public opinion*. New York: Macmillan.

- McIntyre, A. (2007). *After virtue*. Notre Dame (IN): University of Notre Dame Press.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. London: Sage.
- McQuail, D. (2013). *Journalism and society*. London: Sage.
- Mensing, D. (2010). Reader Comment. In J. Rosenberry & B. St.John III, *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press* (pp. 176-182). New York: Routledge.
- Merritt, D. (1998). *Public journalism & public life: why telling the news is not enough*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Meyer, P. (1995). *Public Journalism and the Problem of Objectivity*. Retrieved from <http://www.unc.edu/~pmeyer/ire95pj.htm>.
- Moeller, S. (2011). Media Literacy 101: Fast iPad and Slow Journalism (Lessons learned from Gaming). *Huffington Post*, May 25. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/susan-moeller/media-literacy-101-fast-i_b_525146.html.
- Nichols, S. L., Friedland, L.A., Rojas, H., Cho J. & Shah, D.V. (2006). 'Examining the Effects of Public Journalism on Civil Society from 1994 to 2002. Organizational Factors, Project Features, Story Frames, and Citizen Engagement', in: *Journalism & Mass Communication Quarterly* 83(1), 77-100.
- Ogburn, W.F. (1922). *Social Change with Respect to Culture and Original Nature*. New York: B.W. Huebsch, Incorporated.
- Papacharissi, Z. (ed.). (2009). *Journalism and Citizenship. New Agendas in Communication*. New York/London: Routledge.
- Pasquali, F. (2011). The participatory turn in the publishing industry: Rethorics and practices. *Communication Management Quarterly : Časopis za upravljanje komuniciranjem*, 21 (2011), 203–220.
- Peiser, W. (2000). Cohort replacement and the downward trend in newspaper readership. *Newspaper Research Journal*, 21(2), 11-23.
- Peters, C. & Broersma, M. (eds.). (2013). *Rethinking journalism. Trust and participation in a transformed news landscape*. London/New York: Routledge.
- Picard, R.G. (2013). The Future of Journalism: In an age of digital media and economic uncertainty. *Plenary address* at The Future of Journalism Conference, Cardiff 12/13 September 2013. Retrieved from http://www.youtube.com/watch?v=M1PWnG-cUNK&feature=share&list=UU8wdU6U0rtT_qPQOGE65s3Q
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work. Civic traditions in modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Putnam, R. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of democracy*, 6(1), 65-78.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Rijsssemus, T. (2014). *De rekbare waarheid. Over de objectiviteit van betrokken journalistiek*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Rorty, R. (1998). *Truth and Progress: Philosophical papers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosen, J. (1996). *Getting the connections right; Public journalism and the troubles in the press*. New York: Twentieth Century Fund Press.

- Rosen, J. (1999). *What are journalists for?* New Haven: Yale University Press.
- Rosen, J. (2006). *The era of networked journalism begins*. Retrieved from http://archive.pressthink.org/2006/08/15/ear_ntw.html.
- Rosenberry, J. & St.John III, B. (2010). *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*. New York: Routledge.
- Ryfe, D. M. & Mensing, D. (2010). Citizen journalism in a Historical Frame. In J. Rosenberry & B. St.John III (eds.), *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*, (pp. 32-44). New York: Routledge.
- Ryfe, D.M. (2012). *Can journalism survive? An inside look at American Newsrooms*. Cambridge/Malden: Polity Press.
- Schön, D.A. (1983). *The Reflective Practitioner. How professionals think in action*. New York: Basic Books.
- Schudson, M. (1999). What Public Journalism knows about Journalism but doesn't know about 'public'. In T.L. Glasser, (ed.), *The idea of public journalism* (pp. 118-133). New York, NY: The Guilford Press.
- Schudson, M. (2005). Autonomy from What? In R. Benson & E. Neveu (eds.), *Bourdieu and the journalistic field* (pp. 214-223). Cambridge (MA): Polity Press.
- SCP (2004). *In het zicht van de toekomst; Sociaal en Cultureel Rapport 2004*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- SCP (2014). *Verenigd in verandering. Grote maatschappelijke organisaties en ontwikkelingen in de Nederlandse civil society*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Sennet, R. (1992). *The Fall of Public Man*. New York: Norton & Company.
- Siebert, F.S., Peterson, T. & Schramm, W. (1956/1963). *Four theories of the press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. Urbana: University of Illinois Press.
- Singer, J. B., Hermida, A., Domingo, D., Heinonen, A., Paulussen, S., Quandt, T., Reich, Z., & Vujnovic, M. (2011). *Participatory Journalism. Guarding Open Gates at Online Newspapers*. Boston: Wiley-Blackwell.
- Splichal, S. (1999). *Public Opinion. Developments and Controversies in the Twentieth Century*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Splichal, S. & Dahlgren, P. (2016). Journalism between de-professionalisation and democratisation. *European Journal of Communication*, 31(1), 5-18.
- Splichal, S. & Sparks, C. (1994). *Journalists for the 21st Century*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.
- Steele, R. (1997). The ethics of civic journalism: independence as the guide. In J. Black (ed.), *Mixed News; The Public/Civic/Communitarian Journalism Debate* (pp. 162-177). Mahwah N.J.: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Stuart Mill, J. (1859/2001). *On Liberty*. Ontario: Batoche Books.
- Taylor, C. (1992). *The ethics of authenticity*. Cambridge (MA): Harvard University Press.
- Ter Borg, M.B. (1991). *Een uitgewaaierde eeuwigheid; het menselijk tekort in de moderne cultuur*. Kampen: Kok Ten Have.
- Unesco (2007). *Model curricula for Journalism Education for Developing Countries & Emerging Democracies*. Paris: Unesco.

- Voakes, P. (2004). A brief history of public journalism. *National Civic Review*, 93(3), 25-35.
- Voorst, E. van (2009). *Audite et alteram partem*. Ongepubliceerd Onderzoeksverslag Publieke Oordeelsvorming & De Media. Zwolle: Hogeschool Windesheim.
- Waisbord, S. (2013). *Reinventing Professionalism; Journalism and News in Global Perspective*. Malden (MA): Polity Press.
- Weaver, D. H. & Wilhoit, G.C. (1996). *The American journalist in the 1990s: U.S. news people at the end of an era*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Weaver, D. H., Beam, R. A., Brownlee, B. J., Voakes, P. S. & Wilhoit G.C. (2007). *The American journalist in the 21st century*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Weaver, D. H. & Willnat L. (eds.). (2012). *The Global Journalist in the 21st Century. London/New York: Routledge*.
- Wijk, K. van (2003). *De Media-Explosie. Trends en issues in massacommunicatie*. Schoonhoven: Academic Service.
- Willemars, M. (2014). *Journalisten, publiek debat en democratie. Nieuwe rollen voor journalisten in maatschappelijke en politieke discussies*. Proefschrift Radboud Universiteit Nijmegen.
- Yankelovich, D. (1991). *Coming to public judgment: Making democracy work in a complex world*. Syracuse, NY: Syracuse University Press.

Hoofdstuk 2

Participatie in en via de journalistiek

De relevantie van civiele journalistiek in het digitale tijdperk

Tijdschrift voor Communicatiewetenschap, 43(1), 23-38. 2015

Participatie in en via de journalistiek

De relevantie van civiele journalistiek in het digitale tijdperk

Nico Drok

Inleiding

Aan het eind van de jaren tachtig van de twintigste eeuw is in de journalistieke praktijk in de Verenigde Staten een vernieuwingsbeweging ontstaan onder de naam *public journalism*,⁴ in het Nederlands: civiele journalistiek. Civiele journalistiek, volgens Schudson (1999, p. 118) ‘(the) most impressive critique of journalistic practice inside journalism in a generation’, wil zich onderscheiden van de mainstream journalistiek. Directe aanleiding is de onvrede onder journalisten over de gegroeide dagelijkse praktijk, vooral rond de politieke verslaggeving die meer lijkt gericht op politieke tactiek en campagnenieuws dan op vergroten van het inzicht van burgers in voor hen relevante thema’s (vgl. Thames, 1998; McMillan et al., 1998; Rosen, 1999).

Daaronder ligt een breder gevoel van vervreemding van het publiek, mede als gevolg van het professionaliseringsproces dat zich in de loop van de twintigste eeuw in de journalistiek heeft voltrokken. Professionele journalistiek wil fungeren als autonome controleur van de macht en is daardoor meer gericht op de *eigen* positie dan op de rechten van het publiek. ‘*Critics in and out of journalism agreed that journalists, like any professional group, could become a conspiracy against the public*’ (Schudson, 1999, p. 121). Om de staat en de markt te weerstaan moet de journalistiek groeien in omvang en macht, waardoor de afstand tot het publiek in het professionele model allengs groter wordt. Die ontwikkeling heeft geleid tot een journalistiek die zichzelf rechtvaardigt in naam van het publiek, maar waarin dat publiek geen andere rol krijgt toebedacht dan die van ontvanger (vgl. Kovach & Rosenstiel, 2007, p. 23).

Het gevoel van vervreemding gaat gepaard met onbehagen over het onvoldoende benutten van de journalistieke potentie om een bijdrage te leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen (Voakes, 2004). Het publiek blijkt dat onbehagen in meerderheid te delen en vindt dat de journalistiek de oplossing van maatschappelijke problemen veeleer dwarsboomt dan bevordert (Campbell, 1999, p. xv). Om het tij te keren, stellen voorstanders van civiele journalistiek zich twee doelen: de media beter verbinden met hun publiek en het publiek beter verbinden met het publieke domein. De samenwerking met het publiek is een doel op zich, maar ook zeker een middel voor een verder reikend doel: ondersteunen van de betrokkenheid van burgers bij de

---

⁴ Andere namen zijn onder andere *civic journalism*, *citizen based journalism*, *community assisted reporting* en *communitarian journalism* (Drok & Jansen, 2001; Drok, 2002).

publieke zaak. Jay Rosen, een van de *founding fathers* van de civiele journalistiek, benadrukt deze dubbele doelstelling – participatie *in* en *via* de journalistiek – halverwege de jaren negentig met een artikel onder de samenvattende titel: ‘*Getting the connections right*’ (Rosen, 1996).

Theoretische inspiratiebronnen

De inspiratie om de journalistiek te willen verbeteren, wordt niet uitsluitend gevonden in kritiek op de vigerende praktijk, maar ook in een drietal theoretische bronnen. De eerste daarvan is de politieke filosofie van het communitarisme, die benadrukt dat het individu in vele opzichten afhankelijk is van de omringende gemeenschap. De vrees bestaat dat de inzet voor de publieke zaak steeds meer terrein zal verliezen aan individualisme en consumertisme, zeker na de euforie over de val van de Berlijnse muur en de historische overwinning van het marktkapitalisme (Etzioni, 1993). De communitaristische filosofie breekt met de klassiek liberale opvatting dat het algemeen belang een optelling is van individuele belangen (Christians, 1999). Het biedt daarmee een sociaal-theoretisch aanknopingspunt voor het streven om de journalistiek, in weerwil van de tijdgeest, weer een sterkere publieke taak te geven.

Een tweede theoretische inspiratiebron is de Engelse vertaling – bijna dertig jaar na dato – van *Strukturwandel der Öffentlichkeit* van Jürgen Habermas uit 1962. Daarin wordt de publieke sfeer opgevat als een communicatiesysteem tussen staat en individu, met als wezenlijke functies het definiëren van relevante vraagstukken en het mobiliseren van beargumenteerde openbare meningen. Nieuwsmedia zijn een centrale institutie in de publieke sfeer geworden door de grootschaligheid van de moderne samenleving, die ongemedieerde participatie van grote aantallen burgers vrijwel onmogelijk heeft gemaakt. Zonder journalistieke bemiddeling blijft democratische betrokkenheid en deelname voor grote groepen burgers buiten bereik. Dat biedt een legitimatie voor de taak die de civiele journalistiek zich heeft gesteld. Het maakt Habermas volgens sommigen de ‘philosophical patron saint’ van de civiele journalistiek (Lambeth, 1998, p. 21; vgl. Christians et al., 2009).

De derde theoretische bron is John Deweys ‘*The public and its problems*’ (1927) en zijn befaamde debat met de journalist Lippmann. In dat debat toont Lippmann zich behoorlijk sceptisch over de democratische rol van het publiek en over het belang van de publieke opinie. Mensen zijn volgens hem veel te druk met hun eigen besognes en de publieke opinie is te wispelturig. Hij acht de pers niet in staat dit te verbeteren. Dewey vraagt zich daarentegen af: hoe kunnen we weten waartoe het publiek in staat is, zolang mensen niet werkelijk worden gestimuleerd? In tegenstelling tot Lippmann is hij ervan overtuigd dat publieke opinie niet tot stand komt door een optelling van individuele opvattingen, maar ontstaat door middel van conversatie en debat. En juist

op dat punt schiet de pers tekort. Kranten beperken, aldus Dewey in 1927, hun functie veel te veel tot alleen het doorgeven van informatie en verwaarlozen daarmee hun rol als de institutie *par excellence* die de publieke communicatie gaande moet houden. Niettemin wordt de opvatting van Lippmann dominant, niet in de laatste plaats omdat in de opleiding van professionele journalisten niet ‘communicatie’, maar ‘informatie’ het kernthema wordt (vgl. Voakes, 2004).

Met deze inspiratiebronnen als voedingsbodem kan een wat scherpere definitie van civiele journalistiek worden ontwikkeld. Civiele journalistiek wordt daarin getypeerd als een vorm van onafhankelijke, professionele journalistiek met een viertal bijzondere en samenhangende oogmerken (Drok, 2007; vgl. Lambeth, 1998):

1. Het publiek betrekken bij het bepalen van onderwerp en probleemdefinitie.
2. Het publiek informeren over gevolgen, oplossingen en handelingsperspectieven.
3. Het publieke debat in brede lagen van de bevolking bevorderen.
4. Publiekelijk verantwoording afleggen over keuzes en effecten.

Anders gezegd: civiele journalistiek is volgens deze definitie in haar zuivere vorm (1) inclusief, (2) activerend, (3) deliberatief en (4) transparant.

Inclusiviteit betreft het bij de vaststelling van de agenda betrekken van een zo groot mogelijke diversiteit aan maatschappelijke groepen en hun vragen/problemen als uitgangspunt blijven houden gedurende het verdere proces. Het is niet de bedoeling om de instituties, beleidsdebatten of machtige spelers links te laten liggen, maar ze te benaderen met de zorgen van burgers in het achterhoofd. De stem van de burger is overigens niet de Stem van God, maar wel het vertrekpunt; onder het motto ‘begin waar de burger begint, maar stop niet waar de burger stopt’.

Activeren betreft: ‘*help the people act upon, rather than just learn about, its problems*’ (Glasser, 1999, p. 22). Dit kan in de praktijk verschillende gedaanten aannemen, bijvoorbeeld van adviezen (waar kan ik meepraten? Wat zijn subsidiemogelijkheden?), van alternatieven (hoe kan het ook?) of van inspirerende voorbeelden (welke aanpak werkte? Wie maakte een verschil?).

Deliberatie omvat het wegen van diverse alternatieven, het in de beschouwing betrekken van de relevante argumenten en factoren en het in de discussie vergelijken en bijstellen van het eigen oordeel. De spelregels van *deliberatie* verbieden anonimiteit, discriminatie, belediging en bedreiging, want die ondermijnen het hele idee van een open publieke sfeer. Het doel is juist dat maatschappelijke problemen worden opgelost of in elk geval dichter bij een oplossing komen.

Transparantie, ten slotte, is een noodzakelijke voorwaarde voor een journalistiek die de democratische cultuur wil versterken. De journalistiek zal – net als andere vitale democratische instituties – ook zelf bereid moeten zijn in alle openheid verantwoording af te leggen over haar werkwijze en de impact van haar producten

(vgl. Groenhart, 2013). Daarnaast kan transparantie bijdragen aan het herstellen van een vertrouwensrelatie, temeer daar het klassieke beroep op objectiviteit die functie steeds minder goed kan vervullen. In ‘*The end of objectivity*’ stelt Gillmor (2005) zelfs voor het woord objectiviteit niet langer te gebruiken en het te vervangen door zorgvuldigheid, eerlijkheid en transparantie.

Ontwikkeling civiele journalistiek

In de Verenigde Staten kent civiele journalistiek in de jaren negentig van de twintigste eeuw een periode van betrekkelijke bloei. Ze sluit goed aan bij de Amerikaanse community-structuur. Daarnaast lijkt de civiele benadering een alternatief te kunnen bieden voor de in de Verenigde Staten verder dan elders in de wereld doorgevoerde commercialisering: ‘*a market-based journalism increasingly divorced from the idea of civic responsibility*’ (Kovach & Rosenstiel, 2007, p. 27).

Exemplarisch voor de nieuwe aanpak is ‘*The People project: solving it ourselves*’ van de krant *The Wichita Eagle*. De redactie besluit enkele notoire vraagstukken – veiligheid, onderwijs, gezondheid – op een afwijkende manier aan te pakken. Er wordt minder aandacht gegeven aan incidenten en meer aan successen, de krant vraagt lezers om suggesties voor oplossingen, de redactie analyseert het binnengekomen materiaal en biedt een overzicht van voorgestelde oplossingsrichtingen, de redactie geeft aan hoe lezers de realisatie van hun eigen voorstellen dichterbij zouden kunnen brengen en organiseert samenkomsten met betrokken lezers (Merrit, 1998).

Het voorbeeld vindt navolging en er ontstaan nieuwe werkwijzen en routines: *The Virginian-Pilot* breekt met het incidentele, projectmatige karakter van veel initiatieven en formeert een vast ‘Public Life Team’; *The Spokesman-Review* zet redacteuren in om lezers te helpen ingezonden brieven te schrijven; *Charlotte Observer* ontwikkelt een methode om de agenda van de burger systematisch in kaart te brengen; *The State Newspaper* in Columbia vervangt het ‘beat-system’ door een redactionele organisatie rond thema’s als ‘governance’ en ‘kwaliteit van leven’. In de loop der jaren zullen enkele honderden nieuwsmedia, meest regionale dagbladen, volgen. Nichols et al. (2006) vinden ruim 650 verschillende praktijkprojecten in de periode 1994-2002 in de Verenigde Staten.

De nieuwe manier van journalistiek bedrijven wordt aan het eind van de jaren negentig ook onderwerp van empirisch onderzoek, in belangrijke mate gericht op verandering van journalistieke routines en op maatschappelijke impact. Een inventarisatie van Haas (2007) leidt tot een opsomming van zeventig empirische studies, vrijwel alle uit de relatief korte periode tussen 1998 en 2002. Bij een deel van dit onderzoek stuit hij op methodologische tekortkomingen, zoals het hanteren van zelfrapportages van

journalisten in plaats van door de onderzoeker zelfstandig waargenomen effecten, maar die tasten volgens hem de algemene strekking niet aan. Het onderzoek laat zien dat civiele journalistiek leidt tot andere routines met betrekking tot onderwerpkeuze (bijv. minder campagnenieuws), brongebruik (bijv. vaker gewone burgers in plaats van officials), presentatievormen (bijv. vaker visuele elementen als ondersteuning voor uitleg) en aard van de informatie (bijv. vaker oplossingsgerichte informatie). Voor wat betreft de impact van civiele journalistiek wordt een positief effect op maatschappelijke participatie aangetoond, zoals een grotere geneigdheid vrijwilligerswerk te doen. Door het bieden van oplossingsgerichte informatie wordt bij burgers het gevoel vergroot grip te hebben op de eigen leefwereld en daarbuiten (Nichols et al., 2006).

Civiele journalistiek wordt ook buiten de Verenigde Staten toegepast, op alle continenten (Romano, 2010). In Nederland gaat het eerste project op het gebied van de civiele journalistiek in 2004 van start: het Parkstad-project van het *Limburgs Dagblad*. De krant wil beter aansluiten bij de belevenswereld van de lezer, de functie als podium voor de samenleving herstellen en fungeren als brug tussen verschillende maatschappelijke groepen en instanties. Ofschoon de waardering van de lezer voor de krant in die periode toeneemt, wordt het project al na twee jaar door de kapitaalverschaffer stopgezet omdat het positieve effect op de oplage te gering is (Blok, 2007). In de jaren daarna ontstaan er op verschillende plekken, veelal in de regiojournalistiek, nieuwe initiatieven met een civiele inslag. Maar ook nieuwsmedia die zich laten inspireren door civiele journalistiek, noemen het meestal niet zo en mengen het met meer algemene trends van publieksoriëntatie.

Over het geheel genomen neemt de civiele journalistiek in Nederland een minder grote vlucht dan bijvoorbeeld in de Verenigde Staten of Finland. Daarbij speelt mogelijk een rol dat de emancipatie van de professionele journalistiek in Nederland relatief laat op gang is gekomen en veel journalisten nog niet erg bereid zijn de pas verworven professionele vrijheid al weer prijs te geven, ditmaal aan de – inmiddels grotendeels ontzuilde – burgers. Daarnaast wordt in Nederland het verlies aan sociaal kapitaal minder sterk gevoeld. Het communitarisme – en in het verlengde daarvan ook de civiele journalistiek – wordt door zijn veelvuldig gebruik van termen als ‘burger’ en ‘gemeenschap’ geassocieerd met consensuspolitiek en het verzachten van tegenstellingen (Christians et al., 1993; Christians, 1999; vgl. Teunissen, 2005). Verder ontbreekt in Nederland de wisselwerking tussen praktijk en theorie die in de Verenigde Staten wel aanwezig was, onder meer door de uitvoerige samenwerking tussen krantenredacties en de Universiteit van New York (NYU). Wat Forster (2010, p. 106) opmerkt over de barrières voor civiele journalistiek in Duitsland, geldt zeker ook voor Nederland: ‘such an extensive collaboration between academic theory and

journalistic practice was and still is hardly conceivable in Germany'. Daardoor blijft in de Nederlandse journalistieke praktijk een wat grondiger kennisname van de principes van de civiele journalistiek achterwege.

De komst van interactieve technologie

Civiele journalistiek heeft zich ontwikkeld in een maatschappelijke context waarin de mogelijkheden van interactieve technologie voor de journalistiek nog grotendeels onbekend waren. De verspreiding van interactief internet na de eeuwwisseling verlaagt de drempel voor gewone burgers om bijdragen te leveren aan het journalistieke proces. Dit kent vele verschijningsvormen en er bestaat in de internationale wetenschappelijke literatuur geen eenduidigheid met betrekking tot rubricering en definiëring. Zo stelt Hermida in een overzichtshoofdstuk vast dat termen als *participatory journalism*, *citizen journalism* en *user generated content* door elkaar worden gebruikt (2011, p. 15; vgl. Nip, 2010). De verschillen in rubricering vloeien voort uit het gekozen indelingscriterium, zoals de gebruikte technologie of de aard van de werkzaamheden van de burgers. Hieronder wordt als vertrekpunt voor indeling genomen de mate waarin het leveren van bijdragen door gewone burgers wordt gestuurd door professionals. Dat leidt tot twee hoofdtypen: burgerjournalistiek (*citizen journalism*) en interactieve journalistiek.

Burgerjournalistiek is de verzamelterm voor vormen van journalistiek die zich volledig buiten het professionele proces om voltrekken. Het zijn de '*people formerly known as the audience*' (Rosen, 2006a; vgl. Carpentier & De Cleen, 2008, p. 163) die nu zelf de publieke informatievoorziening ter hand nemen. De verwachtingen met betrekking tot de democratische potentie van burgerjournalistiek zijn in de literatuur hooggespannen: niet eerder in de geschiedenis was journalistiek vanaf *grassroots level* en ongefilterd mogelijk voor zovelen (o.a. Bowman & Willis, 2003; Gillmor, 2004; Bruns, 2005; Jarvis, 2006). In de praktijk worden de verwachtingen niet op alle fronten waargemaakt. Daarvoor zijn verschillende oorzaken.

In de eerste plaats blijkt het publiek uit zichzelf meestal te passief om de democratische verwachtingen rond de laagdrempelige en interactieve technologie waar te maken en blijft de deelname aan het publieke debat via sociale media sociaal scheef verdeeld. De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling merkt op dat de mensen die via internet invloed uitoefenen op het publieke debat 'vaak dezelfde [zijn] die ook al via de oude media hun mening onder de aandacht wisten te brengen' (RMO, 2011, p. 29). Dat geldt evenzeer voor de jongere generatie, die met internet is opgegroeid: '*the kinds of people that are active online are generally the same as the kinds of people who are active offline*' (Banaji & Buckingham, 2013, p. 11).

Daarnaast werken de miljoenen dagelijkse tweets, Facebookmededelingen en webupdates de fragmentatie van de openbare communicatie in de hand. De vele particuliere problemen worden vervolgens niet vanzelf opgeteld tot sociale vraagstukken. Voorts is de informatievoorziening ondoorzichtig: onafhankelijkheid is niet vanzelfsprekend en transparantie meestal ver te zoeken. Het is vaak lastig te achterhalen namens wie mensen hun informatie of opinies openbaren en het onderscheid tussen feit en fictie is niet altijd duidelijk. Hierdoor blijft onhelder of we met journalistiek te maken hebben of met andere vormen van openbaarmaking, zoals propaganda, amusement of fictie. Daarmee is overigens het belang van de rol die burgers in de journalistiek kunnen hebben niet weg gerelateerd, maar het heeft wel de twijfel versterkt of de democratische functies van de journalistiek voldoende geborgd zijn als professionele bemiddeling volledig ontbreekt (Merrit, 2010; vgl. Ryfe, 2012).

Waar burgerjournalistiek zich buiten het professionele proces om voltrekt, gaat het bij *interactieve* journalistiek altijd om een vorm van samenwerking tussen professional en publiek (vgl. Nip, 2010). Interactieve journalistiek is primair gericht op participatie *in* de journalistiek, niet per se op maatschappelijke participatie in bredere zin *via* de journalistiek. Met de opkomst en groei van *sociale media* wordt het incorporeren van gebruikersperspectieven en -informatie in het professionele proces eenvoudiger en goedkoper, en neemt de belangstelling voor interactieve journalistiek toe, zowel in de praktijk (World Association of Newspapers, 2006) als in de wetenschappelijke literatuur (Borger et al., 2012).

Interactieve journalistiek kent drie hoofdvarianten:

- *User generated content*. De gebruiker ('*user*': actiever dan '*audience*', passiever dan '*participant*') levert hierbij, al dan niet op verzoek van de redactie, bijdragen in de vorm van bijvoorbeeld foto's, video's of tekst. Meestal betreft dit ooggetuigmateriaal of commentaar (Singer et al., 2011).
- *Crowdsourcing*. Dit is het *outsourcen* van (een deel van) de research naar de *crowd*. Aanname is dat het publiek beschikt over veel kennis, de zogeheten '*Wisdom of the Crowd*' (Surowiecki, 2004), en in staat en bereid is deze te delen.
- *Co-creation*, ook wel: *pro-am-journalism*. In deze variant heeft het publiek een verdergaande taak. Het wordt niet slechts gezien als leverancier van onderdelen, maar als gelijkwaardige medewerker gedurende het gehele productieproces (Bruns, 2007).

Interactieve journalistiek wordt op alle niveaus van journalistiek toegepast, met overtuigende voorbeelden van succesvolle toepassing (BBC, *The Guardian*). Toch is het algemene beeld minder rooskleurig. De ruimere mogelijkheden voor interactie

leiden niet tot een wezenlijke verandering in de traditionele journalistieke praktijk. Er worden in de eerste plaats mogelijkheden gezien voor kostenbesparing door publieksinbreng en voor het compenseren van kwaliteitsverlies door bezuinigingen op bijvoorbeeld lokale correspondenten of regiokantoren. Recent onderzoek (Singer, 2011; Borger et al., 2012) laat zien dat de traditionele journalistiek de nieuwe mogelijkheden vooral lijkt te aanvaarden onder het motto ‘oude journalistieke wijn in nieuwe digitale zakken’. McQuail (2013, p. 214) concludeert: ‘*Journalism is largely on the sidelines of this whole process and new online forms are being adapted to old purposes.*’ In de praktijk leeft de overtuiging dat een slim gebruik van nieuwe technologie de journalistieke crisis kan oplossen. Dat leidt er toe dat de journalistieke cultuur zelf niet ter discussie wordt gesteld, terwijl juist die cultuur een belangrijke barrière vormt voor een meer interactieve praktijk. ‘*From the perspective of most journalism professionals, the public continues to be distinctively an audience for the media product – even if the relationship has more interactive features than before (...)*’ (Heinonen, 2011, p. 52).

Tien jaar na de introductie van Web 2.0 luidt de voorlopige conclusie dat de nieuwe mogelijkheden voor burgers om te participeren in de journalistiek onderbenut blijven. De overgang naar een participatieve journalistiek is niet simpelweg een door technologie gedreven proces. De aanwezigheid van een online informatie- en communicatiestructuur in de samenleving kan weliswaar worden gezien als een belangrijke of zelfs noodzakelijke randvoorwaarde, een voldoende voorwaarde is het niet. Om de nieuwe mogelijkheden voor burgers om te participeren in de journalistiek beter te benutten, is een fundamentele wijziging nodig van journalistieke doelen, waarden en routines. Want zoals Borger et al. (2012, p. 127) concluderen: ‘*existing routines, practices and values resist innovation toward more participatory practices*’.

Civiele versus traditionele journalistiek

De online discussie over de vereiste verschuiving in doelen, waarden en routines zou kunnen leren van de kwart eeuw durende offline discussie over civiele journalistiek (vgl. Ahva, 2010). Op basis van de theoretische uitgangspunten en de praktische ervaringen kunnen de verschillen tussen civiele en traditionele journalistiek gestileerd worden weergegeven. Binnen de traditionele journalistiek is onderscheid gemaakt tussen de institutionele en de populaire benadering. In tabel 1 zijn de ideaaltypische kenmerken van de institutionele, de populaire en de civiele benadering van professionele journalistiek naast elkaar gezet aan de hand van de verschillen in doel en referentiekader en van de vier belangrijkste fasen uit de journalistieke cyclus: keuze van onderwerp/invalshoek, keuze van bronnen, informatieselectie, keuze voor structurering/presentatie.

Tabel 1. Ideaaltypische kenmerken van institutionele, civiele en populaire journalistiek⁵

	Institutionele journalistiek	Civiele journalistiek	Populaire journalistiek
Doel	Onthulling/primeur	Empowerment	Ratings
Referentiekader	Peers; beroepsgroep	Burgers; civil society	Consumenten; markt
Onderwerp	Officiële agenda; top down	Publieke agenda; bottom up	Populaire agenda; diffuus
Bronnen	Officiële laag; elites	Informele laag; representanten	Incidenteel laag; vox pop
Informatie	Posities en standpunten	Gevolgen en oplossingen	Mensen en emoties
Presentatie	Tegenstelling	Uitleg	Vertelling

De *institutionele* benadering houdt vast aan journalistiek, zoals gedefinieerd op basis van professionele kwaliteitsconventies. Dat betekent dat de officiële agenda leidend is. Het institutionele nieuws staat centraal, met een voorliefde voor het hardere politieke en economische nieuws. De bronnen zijn naar verhouding vaak te vinden in de officiële laag, dat wil zeggen bij overheid en grote organisaties in kringen van officials. In de nieuwsselectie scoren conflicten en tegenstellingen hoog. De focus ligt vervolgens relatief sterk op standpunten en (gevolgen voor) machtsposities. De professionele houding is er een van zakelijke afstandelijkheid. Niet de klant, maar de krant is koning: de collega's op de redactie zijn het voornaamste referentiepunt. Een

---

⁵ Deze tabel is in de afgelopen jaren ontstaan in de gedachtewisseling over civiele journalistiek met studenten, wetenschappers en praktijkmensen, die zich na de eerste Nederlandstalige publicatie (Drok & Jansen, 2001) over civiele journalistiek heeft ontwikkeld. Tot de inspiratiebronnen hoort het zogenoemde kwaliteitsdrieluik voor een goed journaal (Costera Meijer, 2002).

belangrijk professioneel doel is de primeur, de scoop, de eerste te zijn. Dat is de maatstaf voor succes.

De *populaire* benadering zet in op het bereiken van grote groepen gebruikers. De informatievoorziening beperkt zich zeker niet tot het institutionele top-downnieuws, maar komt uit alle richtingen. De populaire agenda is leidend, met een zekere voorliefde voor de vier b's: branden, botsingen, berovingen en beroemdigheden. Daarnaast krijgt consumentennieuws naar verhouding veel aandacht, net als de servicefunctie. De bronnen zijn relatief vaak te vinden in de incidentele laag, dat wil zeggen bij de willekeurige man in de straat. In de nieuwsselectie speelt het menselijke element een betrekkelijk grote rol. De focus ligt op emoties. De klant is koning: de markt van gebruikers en adverteerders is het voornaamste referentiepunt. Een belangrijk professioneel doel is het behalen van goede kijkcijfers en oplagen. Dat is de maatstaf voor succes.

De *civiele* benadering heeft als doel het ondersteunen van democratisch burgerschap, met gebruikmaking van de inbreng van burgers tijdens het journalistieke proces. De agenda van de burger speelt een leidende rol. Dat betekent ook dat het journalistieke eindproduct relatief vaak langs inductieve weg tot stand komt, *bottom up*, met een voorliefde voor onderwerpen op het gebied van veiligheid, gezondheid, opvoeding, werk en leefomgeving. De bronnen zijn zo divers mogelijk naar achtergrondkenmerk en betrekkelijk vaak te vinden in de informele laag. Dat wil zeggen op de plekken waar mensen elkaar in min of meer georganiseerde vorm ontmoeten: bij het schoolhek, in het koffiehuis, op de vereniging. In de informatievoorziening wordt zo mogelijk aandacht besteed aan de gevolgen van nieuwsfeiten voor de gebruiker. Daarbij wordt altijd geprobeerd meerdere gezichtspunten te laten zien dan de gebruikelijke twee (pro en contra), ook ter relativering van het wedstrijdelement dat zo ingebakken zit in de traditionele journalistiek. De professionele houding is te typeren als betrokken. Anders dan in de traditionele journalistiek is journalistieke informatie geen doel op zich, maar een middel om het hoofddoel – bijdragen aan maatschappelijke participatie en probleemoplossing – te bereiken. Niet de collega's of de consumenten zijn het belangrijkste referentiepunt, maar de gebruikers in hun hoedanigheid als potentiële actoren in het publieke domein, voor én na publicatie.

Institutionele, populaire en civiele journalistiek kunnen uiteraard naast elkaar bestaan. Nieuwsmedia maken verschillende keuzen en dat kan bijdragen aan diversiteit en pluriformiteit. Maar elke keuze heeft consequenties. De institutionele benadering loopt het risico verder van het publiek te vervreemden; niet alleen van de lagere sociale klassen maar ook van middengroepen. De populaire benadering loopt het risico dat de journalistieke onafhankelijkheid ondergeschikt wordt aan consumentensovereiniteit.

De civiele benadering tracht tussen de klippen van conventie en commercie door te zeilen. Daarbij combineert ze een sterke gerichtheid op de actieve betrokkenheid van burgers bij het publieke domein met een tamelijk radicale publieksgerichtheid. Ze is gericht op zowel de participatie van burgers *in* de journalistiek als van de participatie van burgers *via* de journalistiek in het publieke domein. Civiele journalistiek is niet bij voorbaat probleemloos of zonder risico (vgl. Drok & Jansen, 2001), maar wel beter dan de traditionele vormen van journalistiek toegesneden op de wereld van na de *participatory turn*; in doel, referentiekader en werkwijze.

Door de nadruk op betrokkenheid, samenwerking en probleemoplossing, breekt de civiele journalistiek met het traditionele zelfbeeld van de autonome en objectieve buitenstaander met als hoofdtaak de snelle verspreiding van het nieuws. Dat biedt een basis voor een journalistieke cultuur die beter aansluit bij de veranderende relatie tussen professie en publiek.

Nieuwe context voor civiele journalistiek

De civiele journalistiek heeft theoretische en praktische bouwstenen geleverd voor de ‘*participatory turn*’ (Pasquali, 2011), maar was in zekere zin haar tijd vooruit; ze ontstond op het moment dat de ‘*golden age of journalism*’ (Forster, 2010) nog niet ten einde was, het interactieve internet nog onbekend en het streven naar journalistieke autonomie nog onomstreden (vgl. Deuze, 2002). Kortom: op een moment dat er van een crisis nog geen sprake leek en de noodzaak om journalistiek op een wezenlijk andere manier te bedrijven nauwelijks gevoeld werd. Inmiddels is de journalistiek terechtgekomen in een fundamenteel transitieproces en is het mediamodel uit de twintigste eeuw op belangrijke punten aan verandering onderhevig (o.a. Peters & Broersma, 2013; Lee-Wright et al., 2012; Picard, 2010; Franklin, 2011; Drok, 2013).

Op *technologisch* gebied ontstaat een infrastructuur die gekenmerkt wordt door interactiviteit en connectiviteit. Dat heeft een einde gemaakt aan het nieuwsmonopolie en aan de informatieschaarste, twee pijlers onder de nieuwsindustrie uit de ‘*golden age*’. De nieuwe netwerkstructuur maakt het niet alleen eenvoudiger en goedkoper om het civieljournalistieke motto ‘*getting the connections right*’ (Rosen, 1996) te verwezenlijken, het veronderstelt juist deze verbondenheid. Die gaat dieper dan de op ratings gerichte relatie van de populaire journalistiek en overstijgt de afstandelijke relatie van de institutionele journalistiek.

Op *economisch* gebied raakt de grootschalige, industriële nieuwsproductie over zijn hoogtepunt heen en daarmee ook het corporate model, met zijn nadruk op *shareholders value* in plaats van op *stakeholders value*. Toekomstige verdienmodellen – of zij nu belastingen, advertentie-inkomsten, filantropie of gebruikersbijdragen als basis hebben – zullen staan of vallen met de binding die de professionele journalistiek heeft met het publiek (vgl. Picard, 2013). Civiele journalistiek biedt bouwstenen voor

een verdienmodel dat past in de netwerksamenleving van de 21^e eeuw door haar nadruk op het onderhouden van een open relatie met het publiek en op het bieden van bruikbare en oplossingsgerichte journalistieke informatie. Dat geldt zeker, maar niet uitsluitend, voor regionale en lokale journalistiek. Dat geldt zeker, maar niet uitsluitend, voor journalisten die als zelfstandig ondernemer in een kleinschalige setting opereren, in eenmanszaak, maatschap of coöperatieve vereniging.

Op het gebied van de *professionele cultuur* voltrekt zich mogelijk de belangrijkste verandering ten faveure van de acceptatie van civiele journalistiek. In de mainstream journalistieke cultuur ligt de nadruk nog op klassieke roloriëntaties (*dissemination, watchdog, interpreter*), maar er lijkt geleidelijk aan meer ruimte te ontstaan voor een andere roloriëntatie: de ‘*populist mobilizer*’. Deze verschuiving is voor het eerst opgemerkt in de Verenigde Staten (Weaver & Wilhoit, 1996), maar doet zich inmiddels ook elders voor, zoals in Europa (Hanitzsch, 2011) en Nederland (Hermans & Vergeer, 2011). Deze relatief nieuwe rolopvatting is gerelateerd aan onder meer de volgende wezenlijke elementen van civiele journalistiek: betrokkenheid stimuleren, mensen een stem geven, oplossingsrichtingen bieden (Weaver et al., 2007, p. 143-145; vgl. Weaver & Willnat, 2012).

Deze verandering in de professionele cultuur wordt ondersteund door veranderingen in het voorbereidende journalistieke onderwijs. Op het meest recente *World Journalism Education Congress* (WJEC3, 2013), met als titel ‘*Renewing journalism through education*’, waren *civic journalism* en *empowerment* belangrijke thema’s.⁶ In Europa heeft de *European Journalism Training Association* in de *Mission Statement* opgenomen dat ‘*journalists should serve the public by strengthening the possibilities for citizens to make choices in societal and personal contexts*’ (EJTA, 2013, p.1), door middel van onder meer: brede deelname aan maatschappelijk debat kunnen bevorderen, met het publiek kunnen interacteren, bijdragen van het publiek kunnen organiseren. Wereldwijd krijgen Deweyiaanse thema’s als betrokkenheid, samenwerking en empowerment in het journalistieke onderwijs meer ruimte (vgl. Romano, 2010). Dat zal bijdragen aan de fundamentele cultuurverandering die in de 21^e eeuw nodig is om de nieuwe technische mogelijkheden voor burgers om te participeren in en via de journalistiek beter te benutten.

Conclusie

Civiele journalistiek, interactieve journalistiek en burgerjournalistiek zijn onafhankelijk van elkaar ontstaan; de eerste primair vanuit een democratische ambitie, de andere twee meer vanuit een technologisch imperatief. Ze vloeien grotendeels

---

⁶ De door de Amerikaanse *Association for Education in Journalism and Mass Communication* (AEJMC) uitgeloofde prijs voor de beste paper ging naar een bijdrage met de veelzeggende titel ‘*Learning professional reflexivity through public journalism*’ (Ahva, 2013).

samen in ideeën over participatieve journalistiek, hier opgevat als een vorm van publieksgerichte journalistiek die niet één, maar twee vormen van participatie door het publiek nastreeft: *in* de journalistiek en *via* de journalistiek. De twintigste-eeuwse instituties uit de *civil society*, zoals partij, vakbond of kerk, hebben een deel van hun activerende kracht verloren. In de 21e-eeuwse netwerksamenleving, met haar gemedieerde publieke sfeer, zou participatieve journalistiek de ontstane leemte kunnen vullen (vgl. Bardoel, 1996).

Het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid door middel van handelingsgerichte en oplossingsgerichte journalistieke informatie wordt binnen de civiele journalistiek beschouwd als een zinvolle stap in het evolutieproces van de journalistiek: van de snelle verspreiding van nieuws naar het Deweyiaanse probleem oplossen. Het inzetten van interactieve technologie om hoofdzakelijk '*breaking news*' te genereren, wat nog de overwegende praktijk is binnen de traditionele journalistiek, is vanuit dit perspectief in feite een stap achteruit (Ryfe & Mensing, 2010).

De hoofdvraag in dit artikel is in hoeverre de civiele journalistiek beter dan de traditionele aansluit bij de '*participatory turn*', de paradigmatische omslag in de relatie tussen professie en publiek. De hoofdconclusie is dat de civiele benadering zowel theoretische als praktische bouwstenen biedt voor een journalistiek waarin aandacht en ruimte is voor de mogelijkheden om burgers te laten participeren *in* de journalistiek en *via* de journalistiek. De journalistieke professie zou een wezenlijke rol kunnen spelen in het optimaal benutten van de democratische mogelijkheden van interactief en mobiel internet, maar dat vereist een verandering in de professionele cultuur in de richting die de civiele journalistiek voorstaat: inclusief, activerend, deliberatief en transparant.

De crisis in de journalistiek die aan het einde van de vorige eeuw de aanleiding vormde voor het ontstaan van civiele journalistiek, is in feite een crisis in de *traditionele* journalistiek, zoals die wordt uitgeoefend binnen de logica van een grootschalige nieuwsindustrie. De toekomst van de journalistiek moet in een nieuwe richting worden gezocht. Het traditionele zelfbeeld van de journalist als autonome, objectieve buitenstaander met als hoofdtaak snelle informatieverspreiding past slecht in het digitale tijdperk, waarin het massamediale model wordt opgevolgd door een netwerkmodel (Rosen, 2006b; vgl. Bardoel, 2002). '*Journalism will be more openly engaged, responsive and accountable, more likely to participate in public life, nationally and internationally, if only by necessity*' (McQuail, 2013, p. 202). Door de nadruk op betrokkenheid, samenwerking en probleemoplossing, breekt de civiele journalistiek met het traditionele zelfbeeld. Dat biedt een basis voor een journalistieke cultuur die beter aansluit bij de veranderende relatie tussen professie en publiek.

De voorwaarden voor vernieuwing in de richting van civiele journalistiek zijn gunstiger dan voorheen, door ontwikkelingen op technologisch gebied, op economisch gebied, in de professionele cultuur en in het journalistieke onderwijs. In zijn studie met de veelzeggende titel ‘*Can journalism survive?*’ schetst Ryfe (2012, p. 193) een beeld van hoe de journalistieke praktijk er na de *participatory turn* uit kan zien, met gebruikmaking van civieljournalistieke principes: ‘*Journalists (...) working in collaboration with members of their communities would produce news so that citizens could act on the public problems they collectively face. This would truly be a revolution in journalism.*’ Het zal vast niet de enige levensvatbare vorm van journalistiek zijn, maar binnen de veranderende maatschappelijke, economische en technologische context wel een heel belangrijke.

Literatuur

- Ahva, L. (2010). *Making news with citizens*. Tampere: Tampere University Press.
- Ahva, L. (2013). *Learning professional reflexivity through public journalism*. Paper gepresenteerd op het World Journalism Education Congress, Mechelen België, 2/5 juli 2013.
- Banaji, S. & Buckingham, D. (2013). *The Civic Web. Young people, the Internet and Civic Participation*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Bardoel, J. (1996). Beyond journalism. A profession between Information Society and Civil Society. *European Journal of Communication*, 11(3), 283-302.
- Bardoel, J. (2002). Het einde van de journalistiek? Nieuwe verhoudingen tussen professie en publiek. In J. Bardoel, C. Vos, F. van Vree & H. Wijfjes (Eds.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 357-371). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Blok, F. (2007). Het kloppend hart in de regio. In N. Drok (Ed.). *De toekomst van de journalistiek*. Amsterdam: Boom.
- Borger, M., Van Hoof, A., Costera Meijer, I. & Sanders, J. (2012). Constructing participatory journalism as a scholarly object. *Digital journalism*, 1(1), 117-134.
- Bowman, S. & Willis, C. (2003). *We media. How audiences are shaping the future of news and information*. Opgehaald 18 december 2013 van <http://www.hypergene.net/wemedia>
- Bruns, A. (2005). *Gatewatching: Collaborative online news production*. New York: Peter Lang.
- Bruns, A. (2007). Beyond difference: Reconfiguring education for the user-led age. In *Proceedings ICE 3: Ideas, Cyberspace, Education*. Ross Priory, Loch Lomond, Scotland. Opgehaald 29 januari 2014 van <http://eprints.qut.edu.au/6622/1/6622.pdf>
- Campbell, C.C. (1999). Journalism as a democratic art. In T.L. Glasser (Ed.), *The idea of public journalism* (pp. xiii-xxix). New York, NY: The Guilford Press.
- Carpentier, N. & de Cleen, B. (2008). *Participation and media production*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Christians, C.G., Ferré, J.P. & Fackler, P.M. (1993). *Good news. Social ethics and the press*. New York/Oxford: Oxford University Press.
- Christians, C.G. (1999). The common good as first principle. In T.L. Glasser (Ed.), *The idea of public journalism* (pp. 67-84). New York, NY: The Guilford Press.
- Christians, C.G., Glasser, T.L., McQuail, D., Nordenstreng, K. & White, R.A. (2009). *Normative theories of the press. Journalism in Democratic Societies*. Urbana/Chicago: University of Illinois Press.
- Costera Meyer, I. (2002). Naar een goed journaal. Conventionele, populaire en publieke repertoires in de televisiejournalistiek. In J. Bardoel, C. Vos, F. van Vree & H. Wijfjes (Eds.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 390-410). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Costera Meyer, I. (2012). Valuable journalism: A search for quality from the vantage point of the user. *Journalism*, 14(6), 754-770.
- Couldry, N., Livingstone, S. & Markham, T. (2007). *Media consumption and public engagement: beyond the presumption of attention*. Hounds Mills: Palgrave MacMillan.

- Deuze, M. (2002). *Journalism in the Netherlands*. Amsterdam: Aksant.
- Deuze, M. (2009). The people formerly known as the employers. *Journalism*, 10(3), 315-318.
- Dewey, J. (1927/1954). *The public and its problems*. Athens: Swallow Press/Ohio University Press.
- Drok, N. & Jansen, T. (Eds.) (2001). *Even geen Den Haag vandaag. Naar een Nederlandse civiele journalistiek*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Drok, N. (2002). Civiele journalistiek. Het belang van de professie voor het publieke domein. In J. Bardoel, C. Vos, F. van Vree & H. Wijfjes (Eds.), *Journalistieke cultuur in Nederland* (pp. 373-389). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Drok, N. (Ed.) (2007). *De toekomst van de journalistiek*. Amsterdam: Boom.
- Drok, N. (2013). Beacons of reliability: European journalism students and professionals on future qualifications for journalists. *Journalism Practice*, 7(2), 145-162.
- European Journalism Training Association (2013). *The Tartu Declaration*. Opgehaald 11 november 2013 van <http://ejta.eu/the-tartu-declaration/>
- Etzioni, A. (1993). *The spirit of community*. New York: Crown.
- Forster, K. (2010). Civic and citizen journalism in Germany. In A. Romano (Ed.), *International journalism and democracy. Civic engagement models from around the world* (pp. 105-120). New York/London: Routledge.
- Franklin, B. (Ed.) (2011). *The future of journalism*. London: Routledge.
- Gans, H. (1979). *Deciding what's news*. New York, NY: Pantheon Books.
- Gillmor, D. (2004). *We the media*. Sebastopol: O'Reilly Media.
- Gillmor, D. (2005). The end of objectivity. Opgehaald 16 juli 2014 van http://dangillmor.typepad.com/dan_gillmor_on_grassroots/2005/01/the_end_of_obje.html
- Glasser, T.L. (Ed.) (1999). *The idea of public journalism*. New York: The Guilford Press.
- Groenhart, H. (2013). *Van boete naar beloning. Publieksverantwoording als prille journalistieke prioriteit*. Tilburg: Fontys Hogeschool.
- Haas, T. (2007). *The pursuit of public journalism. Theory, practice, and criticism*. New York/London: Routledge.
- Habermas, J. (1991). *The structural transformation of the public sphere*. Boston: MIT Press.
- Hanitzsch, T. (2011). Populist disseminators, detached watchdogs, critical change agents and opportunist facilitators: Professional milieus, the journalistic field and autonomy in 18 countries. *International Communication Gazette*, 73, 477-494.
- Heinonen, A. (2011). The journalist's relationship with users: New dimensions to conventional roles. In J.B. Singer, A. Hermida, D. Domingo, A. Heinonen, S. Paulussen, T. Quandt, Z. Reich & M. Vujnovic, *Participatory journalism. Guarding open gates at online newspapers* (pp. 34-55). Boston: Wiley-Blackwell.
- Hermans, L. & Vergeer, M. (2011). *Dutch journalism in the new millennium: today's occupational role conceptions related to journalistic values and background characteristics*. (paper ICA Boston).
- Hermida, A. (2011). Mechanisms of participation. In J.B. Singer et al., *Participatory Journalism. Guarding Open Gates at Online Newspapers* (pp. 13-33). Boston: Wiley-Blackwell.
- Hooghe, M. (2000). *Sociaal kapitaal en democratie*. Leuven: Acco.

- Jarvis, J. (2006). 'Networked journalism'. *Buzzmachine*,. Opgehaald 30 november 2013 van www.buzzmachine.com/2006/07/05/networked-journalism
- Kovach, B. & Rosenstiel, T. (2007). *The elements of journalism. What newspeople should know and the public should expect*. New York: Three Rivers Press.
- Lambeth, E.B., Meyer, P.E. & Thorson, E. (Eds.) (1998). *Assessing public journalism*. Columbia: University of Missouri Press.
- Lee-Wright, P., Philips, A. & Witschge, T. (2012). *Changing Journalism*. London/New York: Routledge.
- McMillan, S.J. et al. (1998). Public journalism: what difference does it make to editorial content? In E.B. Lambeth, P.E. Meyer & E. Thorson (Eds.), *Assessing Public Journalism* (pp. 178-190). Columbia: University of Missouri Press.
- McQuail, D. (2013). *Journalism and society*. London: Sage.
- Merritt, D. (1998). *Public journalism & public life: why telling the news is not enough*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Merrit, D. (2010). What citizen journalism can learn from public journalism. In J. Rosenberry & B. St.John III (Eds.), *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press* (pp. 21-31). New York: Routledge.
- Nichols, S.L., Friedland, L.A., Rojas, H., Cho, J. & Shah, D.V. (2006). Examining the effects of public journalism on civil society from 1994 to 2002. Organizational factors, project features, story frames, and citizen engagement. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 83(1), 77-100.
- Nip, J. (2010). Routinization of charisma. In J. Rosenberry & B. St.John III (Eds.) *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press* (pp. 135-148). New York: Routledge.
- Pasquali, F. (2011). The participatory turn in the publishing industry: Rethorics and practices. *Communication Management Quarterly*, 6(21), 203–220. Opgehaald 18 december 2013 van <http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/CM21-SE-Web.pdf>
- Peters, C. & Broersma, M. (2013). *Rethinking journalism. Trust and participation in a transformed news landscape*. London/New York: Routledge.
- Picard, R.G. (2010). *Value creation and the future of news organizations: Why and how journalism must change to remain relevant in the twenty-first century*. Lisbon: Media XXI.
- Picard, R. G. (2013). The Future of Journalism: In an age of digital media and economic uncertainty. *Plenary address* at The Future of Journalism Conference, Cardiff 12/13 September 2013.
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2011). *De nieuwe regels van het spel. Internet en publiek debat*. Den Haag: RMO.
- Romano, A. (2010). *International journalism and democracy. Civic engagement models from around the world*. New York/London: Routledge.
- Rosen, J. (1996). *Getting the connections right; Public journalism and the troubles in the press*. New York: Twentieth Century Fund Press.
- Rosen, J. (1999). *What are journalists for?* New Haven: Yale University Press.
- Rosen, J. (2006a). The people formerly known as the audience. Opgehaald 15 juli 2014 van http://archive.pressthink.org/2006/06/27/ppl_frmr.html

- Rosen, J. (2006b). The era of networked journalism begins. Opgehaald 11 november 2013 van http://archive.pressthink.org/2006/08/15/ear_ntw.html
- Rosenberry, J. & St.John III, B. (Eds.) (2010). *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*. New York: Routledge.
- Ryfe, D.M. (2012). *Can journalism survive? An inside look at American Newsrooms*. Cambridge/Malden: Polity Press.
- Ryfe, D.M. & Mensing, D. (2010). Citizen journalism in a historical frame. In J. Rosenberry & B. St.John III (Eds.), *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press* (pp. 32-44). New York: Routledge.
- Scholl, A. & Weischenberg, S. (1999). Autonomy in Journalism: How It Is Related to Attitudes and Behavior of Media Professionals. *Web Journal of Mass Communication Research*. Opgehaald 7 december 2013 van <http://www.scripps.ohiou.edu/wjmcr/vol02/2-4a-B.htm>
- Schudson, M. (1999). What Public Journalism knows about journalism but doesn't know about "public". In T.L. Glasser (Ed.), *The idea of public journalism* (pp. 118-133). New York: The Guilford Press.
- Singer, J.B., Hermida, A., Domingo, D., Heinonen, A., Paulussen, S., Quandt, T., Reich, Z. & Vujnovic, M. (2011). *Participatory Journalism. Guarding Open Gates at Online Newspapers*. Boston: Wiley-Blackwell.
- Surowiecki, J. (2005). *The wisdom of crowds*. New York: Random House Anchor Books.
- Teunissen, F. (2005). *Wat is nieuws? Tegenstellingen in de journalistiek*. Amsterdam: Boom.
- Thames, R. (1998). Public journalism and the 2002 elections. In E.B. Lambeth, P.E. Meyer & E. Thorson (Eds.), *Assessing public journalism* (pp. 111-122). Columbia: University of Missouri Press.
- Tonkens, E. (2011). *De onbeholpen samenleving: burgerschap aan het begin van de 21e eeuw*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Voakes, P. (2004). A brief history of public journalism. *National Civic Review*, 93(3), 25-35.
- World Association of Newspapers (2006). New editorial concepts. Opgehaald 11 november 2013 van <http://www.wan-ifra.org/reports/2006/05/29/new-editorial-concepts>
- Weaver, D. & Wilhoit, G. (1996). *The American journalist in the 1990s: U.S. news people at the end of an era*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Weaver, D.H., Beam, R.A., Brownlee, B.J., Voakes, P.S. & Wilhoit, G.C. (2007). *The American journalist in the 21st century: U.S. News People at the Dawn of a New Millennium*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Weaver, D. & Willnat, L. (2007). *The Global Journalist in the 21st Century*. London/New York: Routledge.
- Witt, L. (2004). Is public journalism morphing into the public's journalism? *National Civic Review*, 93(3), 49-57.
- Yankelovich, D. (1991). *Coming to public judgment: Making democracy work in a complex world*. Syracuse, NY: Syracuse University Press.

Hoofdstuk 3

Decoding youth DNA

The relationship between social engagement and news interest, news media use and news preferences of Dutch millennials.

Journalism. Under review. 2016

Decoding youth DNA

The relationship between social engagement and news interest, news media use and news preferences of Dutch millennials

Nico Drok, Liesbeth Hermans, Karijn Kats

There is a growing concern in western democracies about the decline in young people's use of news media. Some scholars see it as a result of a diminishing interest in social issues and even of a more general deterioration in civic culture. Others claim that young people still feel socially engaged but that mainstream media are increasingly irrelevant to them. This study focuses on the question to what extent Dutch millennials feel socially engaged and how this relates to their news interest, their news media use and their news preferences. It concludes that there is a strong relation between young people's social engagement and their news interest. Furthermore it shows that social engagement is clearly related to the use of most national news media, including the use of Facebook. However, social engagement is not so much related to the use of most local/regional news media. Finally, findings show that social engagement is positively related to a Citizen-oriented approach of news but not with a Consumer-oriented approach. Overall, the study provides insights that can broaden our understanding of the complex relationship between social engagement and news interest, news media use and news preferences of young people. Next to that, it provides some clues that can contribute to the redefinition of professional journalism.

Keywords: Young people, Social engagement, News interest, News media use, News preferences

Introduction

The role of professional journalism in a democracy seems so evident that people often take it for granted (Christians et al., 2009:vii). Guaranteeing a truthful, comprehensive and intelligent account of the day's events in a context which gives them meaning (Hutchins Committee, 1947) is a professional task that should not be left in the hands of the state, of the market or of amateurs. Yet, the profession that has to fulfil this important democratic task is going through a difficult phase, often referred to as a crisis in professional journalism. This crisis manifests itself through the decreasing time and money people are willing to spend on the products of professional

journalism. It is deepened by the fact that young people in particular, the so-called millennials, seem to turn their back on professional journalism. Curran et al. (2013: 884) conclude on the basis of a nine-country survey that 37% of people from the age group 18-34 year “*do not seek information, on a regular basis, from any news medium, compared with only 13 percent of those aged over 54-years-old.*” For a long time it has been assumed that young people develop a greater need for news once they grow older. Although this still appears to be the case, this age effect is increasingly counterbalanced by a cohort effect: news media use increases with age, but each new cohort starts at a lower level (Peiser, 2000). The use of mainstream media is supplemented or replaced by a whole range of new media, which are often difficult to compare with regard to the frequency and intensity of their use and to the functions for which they are used (Erbsen et al., 2012; cf. Media Insight Project, 2014, 2015). These new media trigger news routines that differ considerably from older routines (Costera Meijer & Groot Kormelink, 2014): regularly checking, snacking, sharing, liking news is not like reading a newspaper once a day for 15 minutes.

However, the emergence of new devices and platforms does not sufficiently explain the so-called ‘tuning-out’ (Mindich, 2005) by young people. Several studies have found that the downward trend in news media use, especially with regard to newspapers, is a trend that started long before the breakthrough of interactive, mobile internet (e.g. Buckingham, 2000; Mindich, 2005; Vogel, 2014). It is presumed to be caused by underlying socio-cultural trends that professional journalism might have failed to respond to in an adequate way (Vogel, 2014), such as an increasing orientation of youth towards popular culture (Fiske, 1989; Van Zoonen, 2004), a stronger focus on self-actualization instead of on civic duty (Bennett, 2008) or a diminishing sense of social engagement among young people in Western democracies (Buckingham, 2000; Skoric 2013). Out of these explanations arises an image of a new generation that is less interested in formal and institutional politics, has less trust in public authority and is less active in traditional forms of social participation than earlier age cohorts (cf. Galston, 2004; Spannring et al., 2008). From this perspective the crisis in professional journalism could in part be the result of the incapacity to respond adequately to the evolving socio-cultural environment, and more specifically to the changing nature and size of young people’s social engagement (cf. Rosenberry, 2010; Papacharissi, 2009).

This aligns with the view of Blumler (2011: xv), who suggests that the crisis in journalism has two legs: “*One is a crisis of viability, principally though not exclusively financial, threatening the existence and resources of mainstream journalistic organisations. The other is a crisis of civic adequacy, impoverishing the contributions of journalism to citizenship and democracy.*” These two legs – economic value and

civic value – are interconnected. This does not only apply to older age groups, but also to the up growing generation. A recent study of the Media Insight Project, “How Millennials Get News: Inside the Habits of America’s First Digital Generation” (2015), found that ‘becoming an informed citizen’ is the most important reason millennials have for using news and information (p.8). In our study we are particularly interested in the relation between social engagement and the need of Dutch millennials for professionally produced news. Do these young people actually feel socially engaged? How does this connect to the level of their news interest? Does their social engagement also relate to their use of professional news media – national as well as local/regional? Does the level of their social engagement correlate with a preference for a journalism that helps them to become an informed citizen, through a more civic approach?

Background

The relationship between social engagement and both news interest and news media use has been studied in different ways. The research done by Putnam in 1995 can be seen as a starting point for a series of studies over the past two decades, showing that newspaper use is a good predictor for social engagement, political knowledge and social trust (e.g. Pasek, 2006; Beaudoin, 2009). The effect of television use on social engagement is less clear: positive as well as negative effects were found (e.g. Orlowski, 2007; Rosenstone & Hansen, 1993). The same goes for the use of the Internet (e.g. Jennings & Zeitner, 2003; Nie & Erbring, 2000). In most of these studies news media use is conceived as the independent variable and social engagement as the dependent one. The underlying idea is that the use of professional news media informs people about news, context and opinion, and the way this is done can either stimulate (Buckingham, 2000; Norris, 2000) or discourage (Capella & Jamieson, 1997; Putnam, 2000) social engagement. This kind of research is interested in the *effects* of news media use, more than in its determinants. Nevertheless, the relationship between social engagement and news media use is in principle a two-way street: not only can the use of news media encourage social engagement, but conversely a higher level of social engagement might also lead to a higher news interest and/or a higher level of news media use. Romer et al. looked into the different directions of influence and found that: “*the best fit indices were obtained for the model in which civic activity affected media use*” (2009: 75).

Most of the aforementioned research about the relationship between social engagement and news media use was done before the final breakthrough of interactive, mobile Internet and the emergence of social media like Facebook or Twitter. Furthermore, most of this research does not concentrate on young people specifically. There are, of course, exceptions to the rule (e.g. Costera Meijer, 2007; Marchi, 2012; Mililla, 2013).

These, often qualitative, studies describe a picture of an up growing generation that might still feel connected to society and might still be interested in news about socio-political topics. However, their social engagement does not automatically mean that they use news media. It points in the direction of a weak connection between these young people and journalism, as it is practised within mainstream media. Professional journalism is in deep trouble when even young people that *do* feel connected to society turn away from news media. According to Marchi (2012) this is precisely the case. Her research among American teenagers shows the presence of “engaged youth”. Although this group of young people *is* interested in news, they qualify mainstream news media in a negative way, using qualifications such as boring and irrelevant, not worth our trust. In a study of ‘youth identity, the news media and the public sphere in South Africa’, Malila et al. (2013: 25) conclude that “*young people’s interest in news is still indicative for their social engagement but does not impact on their actual news use*”.

There can be several reasons why young people might feel disconnected from news media. For instance because they experience a decreasing sense of being represented by the mainstream news media (Wayne et al. 2008; Devlin, 2006; Costera Meijer, 2007), or because they feel these media are too focused on the institutional side of society (Vogel, 2014; Associated Press, 2008), as a result of which most news is seen by them as boring and not relevant to their interests. From this perspective, young people might be won back by producing news that is custom-made and more digestible. Custom-made news can be defined as news that is more appropriate to the user’s interests, that one can identify with and that is not boring. Digestible news can be defined in terms of shorter items that are easier to understand, because of the language used and the extent of explanation.

However, the causes of a disconnect can also be found in a more or less opposite direction: young people might feel that news media do not sufficiently contribute to their becoming an informed citizen (Media Insight Project, 2015; cf. Rosenberry, 2010; Blumler, 2011). For instance because they give too little in-depth information, too little diversity in viewpoints or too little information on how social problems might be solved. From this perspective, young people might be re-engaged by producing news that is more constructive and/or inclusive (cf. Drok & Hermans, 2015). Constructive news can be defined as informing the public about possible solutions to public problems, giving a deeper and more complete picture, while adopting a less negative tone of voice. This is a central tenet of the civic journalism movement (Rosenberry 2010) as well as of the arising constructive journalism movement (Haagerup 2014; Gyldensted 2015). Inclusive news can be defined as considering a greater variety of viewpoints than only a bipolar pro and con (Laufer, 2011). Inclusive and constructive reporting are often seen as intertwined: “*Stories that present only two*

extremes of a complex issue are not only superficial and inaccurate; they also foster polarization among citizens. Stories that present a range of perspectives, however, lead to more constructive public discourse.” (Gibbs and Warhover 2002, 168-169).

In this article we are particularly interested in the relation between social engagement and the need of Dutch millennials for professional news. It therefore focuses on the question whether or not young people actually feel socially engaged and how this relates to their news interest and to their news media use. Moreover, we are interested in the preferences of youth with respect to the journalistic approach to news. This has led us to the following research questions:

RQ1: How is young people’s social engagement related to their *news interest* (1a) and to what extent do young people with a relatively high social engagement differ from those with a relatively low social engagement (1b)?

RQ2: How is young people’s social engagement related to their *news media use* (2a) and to what extent do young people with a relatively high social engagement differ from those with a relatively low social engagement (2b)?

RQ3: How is young people’s social engagement related to their *news preferences* (3a) and to what extent do young people with a relatively high social engagement differ from those with a relatively low social engagement (3b)?

Research method

This study is part of our broader research project, called “Young people, news media use and participation”.⁷ Sampling and fieldwork were carried out by the Dutch research agency TNS/NIPO. Data were collected in the second half of 2014, using a quantitative online survey. Outcomes were weighted for age, gender, educational level and region on the basis of the national data of the Central Bureau of Statistics (The Netherlands). With a coefficient of 0.97 the sample is these variables are representative. In this study respondents in the age group of 15-24 years were selected (N=940). This can be seen as the life phase in which most of people’s news consumption routines are established (Costera Meijer, 2007; cf. Marchi, 2012).

Background characteristics of the sample are: age $M=19.8$ years; gender: 55% male, 45% female; level of education 14% low, 43% mid-low, 18% mid-high and 25% high.

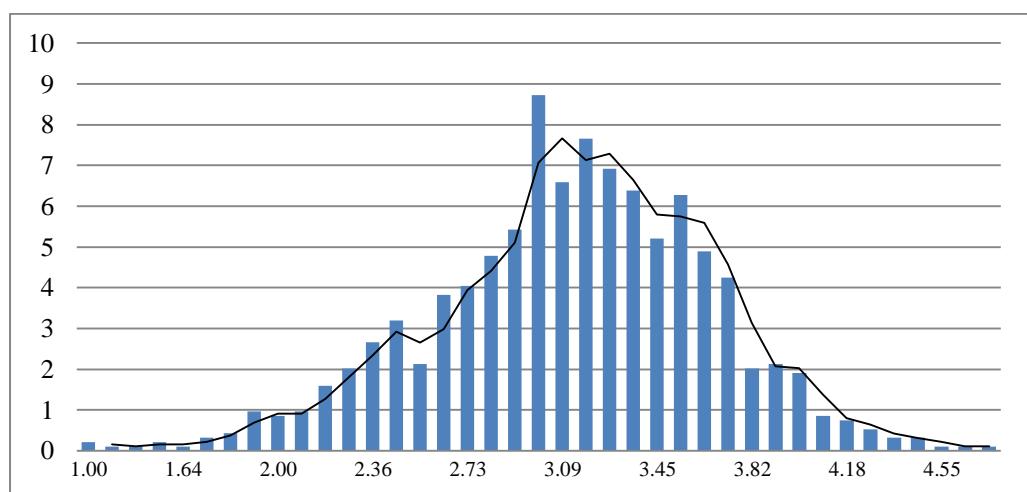
⁷ Media Research Centre, Windesheim University of Applied Science (Drok & Kats, 2016).

Measurements

Social engagement

The concept of *social engagement* is defined and operationalized in various ways in the literature (see for instance: Coleman, 1988; Putnam, 1995; Romer et al., 2009; Curran, 2014; Halpern; 2005; Beaudoin, 2009; Krasny et al.; 2013). Three central elements can be distilled from these definitions: a. *political engagement*, b. *social trust* and c. *associational involvement*. In the present study, social engagement is measured with 11 items based on these three central elements. Youths were asked (a. *political engagement*:) whether they would vote in municipal (1), national (2) and European (3) elections; (b. *social trust*:) whether they feel a bond with their neighbourhood (4), their place of residence (5) and/or Dutch society (6); whether people can be trusted in general (7); whether it is important to have contacts with people from other cultures (8); and (c. *associational involvement*:) whether it is important to be a member of an organized interest group (9), a leisure-time organization (10) and/or a philosophical-religious (11) organization. A five-point scale ranging from (1) strongly disagree to (5) strongly agree was used. These items constitute a reliable scale for social engagement (Cronbach's Alpha= .745). The social engagement scale shows a more or less normal distribution ($N=940$, $M=3.12$, $SD=.54$; Figure 1).

Figure 1. Scores of 15-24-year-olds on the social engagement scale ($N=940$)

News interest

News interest was measured in two ways:

- (1) Self-reported general interest in news, 10-point scale ($M=6.48$, $SD=1.926$).
- (2) Self-reported interest in news measured by 5 items referring to the vicinity of the news: neighbourhood or district news ($M=2.89$, $SD=.993$), city or village news ($M=3.02$, $SD=.954$), regional news ($M=2.81$, $SD=.943$), national news ($M=3.03$, $SD=1.000$).

.972) and international news ($M=2.90$, $SD= 1.019$). Interest is measured with a 5-point scale ranging from (1) not at all interested to (5) very strongly interested.

News media use

News media use has several dimensions, and in our broader research project it is measured in various ways such as usage frequency, usage intensity, functional usage and interactivity (Drok & Kats, 2016). The present study focuses on usage frequency of a wide range of 18 media types: printed, audio, visual, online, mobile, divided into three categories – national news media, regional/local news media, social media (see Tables 3 to 5). Usage frequency was measured with a 4-point scale: (1) rarely or never, (2) sometimes (= 1-2 x week), (3) regularly (= 3-4 x week), (4) (almost) every day (= 5-7 x week, including more than once a day).

News preferences

News preferences were measured with 12 statements (cf. WAN, 2007) expressing opinions about what respondents want from the news, using a 5-point scale: (1) strongly disagree to (5) strongly agree. A factor analysis (Eigenvalue > 1 ; KMO = .838) was used to determine the structure within the items. The outcomes show two dimensions that together explain nearly half (46.8 %) of the total variance (Table 1). The first dimension refers to a preference for news that is more appropriate to young people's interests and easier to digest. This dimension can be labelled as Consumer-oriented approach (Reliability of scale Cronbach's alpha = .754; $M = 2.96$; $SD = .58$). The second dimension refers to a preference for news that provides more diversity in perspectives, more background information and is more oriented towards solutions for societal problems. This dimension can be labelled as Citizen-oriented approach (Cronbach's alpha = .734; $M = 3.20$; $SD = .52$).

Table 1. Factor solution news preferences

	1 Consumer- oriented	2 Citizen- oriented	Communality
News items (text and video) should be shorter	.733		.537
Language used should be simpler	.695		.501
Most of the news is boring	.680		.499
News content should be more appropriate to my interests	.669		.488
There should be more news items about people my age	.614		.502
News is too negative, the tenor of news items should be more positive	.502		.307
News should provide more in-depth information		.726	.545
News should include more diverse sources and perspectives		.705	.498
News content should contribute to the solution of social		.640	.429

problems

News should more often be reported from the perspective of the people involved	.637	.485
News should more often be explained	.547	.418
People themselves should be able to contribute more to the news	.502	.402
Eigenvalues	3.791	1.822
Explained Variance (%)	31.6	15.2

Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax (3 iterations). Factorloadings < 0.400 are not reported.

Analyses process

To measure the relation between social engagement and news interest (RQ1a), news media use (RQ2a) and news preferences (RQ3a) Pearson correlation was used ($p < .001$, two tailed).

For further analysis, the respondents were divided into three groups of virtually the same size, based on their score on the social engagement scale: Low ($N=319$, $M=2.53$, $SD=.35$), Middle ($N=281$, $M=3.13$, $SD=.10$) and High ($N=340$, $M=3.66$, $SD=.27$). The high and low social engagement groups were compared for their news interest (RQ1b), their news use (RQ2b), and their news preferences (RQ3b). Differences between the two groups were calculated with the chi-square test ($p < .001$). For RQ3b, mean scores were calculated for the two factors Consumer- and Citizen-oriented approach for further analyses. A t-test was used to compare the groups ($p < .001$).

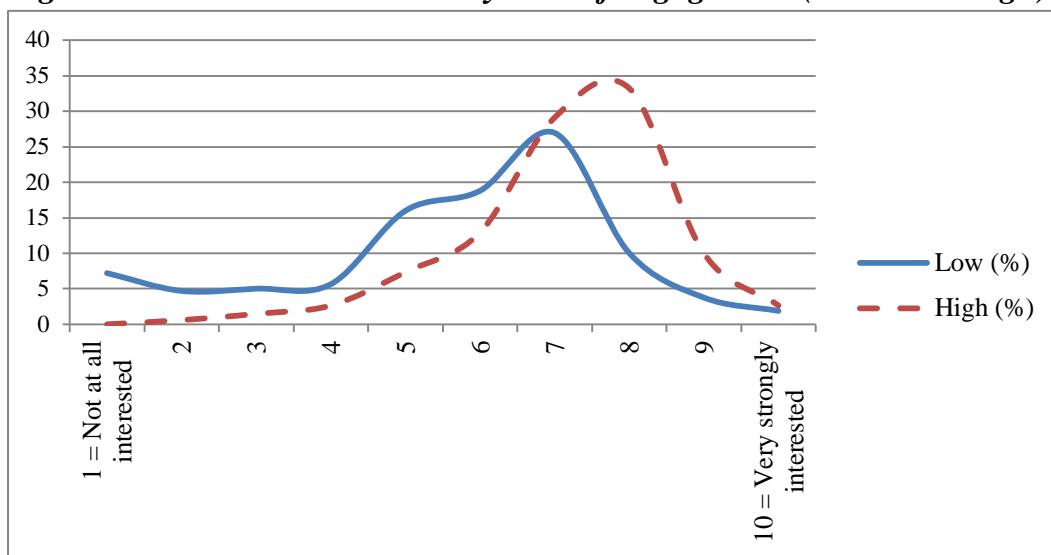
Results

News interest

The first step in the analysis (RQ 1a) was to establish the relationship between social engagement and general news interest. Findings show a clear relation between social engagement and general news interest among young people (Pearson $r = .404$; $p < .001$ level, 2-sided).

Comparison of the high and low engagement groups (RQ 1b) shows significant differences in their news interest. In the high engagement group 12% of the respondents report an interest below 6, whereas in the low engagement group this is 39%. The high engagement group has a mean news interest score of 7.17, while the low engagement group has a mean score of 5.69 (Figure 2).

Figure 2. General news interest by level of engagement (low versus high)

There is also a strong relationship between social engagement and the interest in news defined in terms of vicinity, from neighbourhood news to global news (Table 2; RQ 1a). Comparison of the high and low engagement groups (Table 2; RQ 1b) shows similarities as well as differences. In both groups the ranking of the news interest in terms of vicinity (nearby or far away) is almost the same, with local news as the category they are the most interested in, and regional news as the category they are the least interested in. The degree of interest between the two groups differs considerably: among the high engagement group the percentage of respondents stating that they are (very) strongly interested is two to three times higher than among the low engagement group; interest of the high engagement group ranges from 31% to 45% claiming (very) strong interest; the range of the low engagement group is 11% to 18% (Table 2; RQ 1b).

Table 2. Social engagement and news interest (vicinity); Relationship and High versus Low

To what extent are you interested in the following types of news?	RQ 1a	% (very) strongly interested		RQ 1b
		High (n=340)	Low (n=319)	
News about your own city or village	.362*	45	18	84.08*
National news	.408*	45	16	106.85*
News about your own neighbourhood or district	.283*	37	17	46.22*
International news	.363*	37	14	97.27*
News about your own region	.345*	31	11	80.41*

* p< .001 (two tailed)

News media use

Findings show a positive relationship between the degree of social engagement and the use of all *national* news media ($p < .001$; Table 3; RQ 2a).

In both groups (high and low) national television is the most frequently used news medium: 73% of the high engagement group use national television at least regularly (3 to 4 times a week); in the low engagement group this is 50%. News aggregators (e.g. Google News) are also popular in both groups, but the difference between the two groups is – again – considerable: high 59% versus low 37%. In both groups printed newspapers are the least frequently used national news media, with again a marked difference between the two groups: high 25% versus low 8% for printed national newspapers; high 25% versus low 13% for free newspapers. For most national news media, differences in news media use between both groups are significant, with the exception of the two digital platforms (website and/or mobile app) of national newspapers (Table 3; RQ 2b).

Table 3. Social engagement and National news media use; Relationship and High versus Low

<i>How often do you read, watch or listen to news using the news media listed below?</i>	<i>RQ 2a</i>	<i>% (3) regular and (4) (almost) daily news use</i>		<i>RQ 2b</i>
		<i>Pearson r</i>	<i>High (n=340)</i>	<i>Low (n=319)</i>
<i>National media</i>				
National television (live or taped)	.261*	73	50	41.74*
National radio	.215*	51	29	52.24*
Website of national broadcaster	.184*	43	25	35.00*
National broadcaster on mobile device	.192*	40	21	30.59*
Printed national newspaper	.228*	25	8	51.42*
Website of national newspaper	.133*	33	23	ns
National newspaper on mobile device	.139*	29	17	ns
Free newspaper	.170*	25	13	25.72*
News aggregators	.226*	59	37	44.48*

* $p < .001$ (two tailed); ns = not significant

With regard to the relation between social engagement and the use of *regional/local* news media, findings show a mixed pattern. Regional/local television and regional newspapers (printed, website) show a positive relation, whereas other regional/local news media do not show a significant relation (Table 4; RQ 2a).

Compared to the national news media, regional/local media are not very frequently used by young people: on average these media are used for news on a regular basis by less than 15% of the respondents. The differences between the various types of news

media appear to be rather small: within the high engagement group percentages range from 14% to 19%; within the low engagement group from 7% to 10%.

All regional/local news media are more frequently used by respondents from the high engagement group, but in most cases differences with the low engagement group are not significant, with the exception of the printed newspapers and their website versions (Table 4; RQ 2b).

Table 4. Social engagement and Local/Regional news media use; Relationship and High versus Low

<i>How often do you read, watch or listen to news using the news media listed below?</i>	<i>RQ 2a</i>	<i>% (3) regular and (4) (almost) daily news use</i>		<i>RQ 2b</i>
<i>Regional/local media</i>	Pearson <i>r</i>	High (n=340)	Low (n=319)	χ^2 (df4)
Regional/local television (live or taped)	.127*	19	9	ns
Regional/local radio	ns	19	9	ns
Website of regional/local broadcaster	ns	14	9	ns
Regional broadcaster on mobile device	ns	16	9	ns
Printed regional/local newspaper	.215*	18	7	46.07*
Website of regional/local newspaper	.132*	15	10	19.40*
Regional/local newspaper on mobile device	ns	15	8	ns

*p<.001 (two tailed); ns = not significant

Concerning the use of *social* media, findings show a positive relation between social engagement and the use of Facebook, but not between social engagement and the use of Twitter (Table 5; RQ 2a). Of all news media (national, regional/local, social), Facebook ranks second with regard to the frequency of use, immediately after national television. This counts for the high engagement group (70% use it regularly/daily for news) as well as for the low engagement group (49% use it regularly/daily for news). The difference in Facebook use between the two groups is significant, but the difference in Twitter use is not (high: 37%, low: 27%) (Table 5; RQ 2b). This difference between the two included social media platforms is intriguing. Perhaps Facebook is more suitable for communication and exchange, whereas Twitter is more a one-way medium, with features that are “compatible with established breaking news practices” (Ekdale et al., 2015: 6).

Table 5. Social engagement Social media use; Relationship and High versus Low

<i>How often do you read, watch or listen to news using the news media listed below?</i>	<i>RQ 2a</i>	<i>% (3) regular and (4) (almost) daily news use</i>		<i>RQ 2b</i>
<i>Social media</i>	Pearson r	High (n=340)	Low (n=319)	χ^2 (df4)
Facebook	.219*	70	49	35.18*
Twitter	ns	37	27	ns

* p<.001 (two tailed); ns = not significant

News approach

Findings show that social engagement is not significantly related to the Consumer-oriented news preference items, with one major exception: it has a strong negative relation with the statement that ‘most of the news is boring’. Conversely, findings show that social engagement is positively related to all the Citizen-oriented news preference items (Table 6; RQ 3a).

Table 6. Social engagement and News preferences; Relationship and High versus Low

<i>To what extent do you agree with the following statements about news?</i>	<i>RQ 3a</i>	<i>% (strongly) agree</i>		<i>RQ 3b</i>
		High (n=340)	Low (n=319)	
<i>Consumer-oriented</i>				
News content should be more appropriate to my interests	ns	22	31	(25.32)*
There should be more news items about people my age	ns	32	29	ns
Most of the news is boring	(.266)*	17	36	(45.22)*
News is too negative, the tenor of news items should be more positive	ns	40	36	ns
News items (text and video) should be shorter	ns	16	21	ns
Language used should be simpler	ns	31	27	ns
<i>Citizen-oriented</i>				
News should include more diverse sources and perspectives	.209*	59	38	38.21*
News should more often be reported from the perspective of the people involved	.171*	34	19	29.64*
People themselves should be able to contribute more to the news	.139*	27	19	ns
News should more often be explained	.130*	39	28	ns
News content should contribute to the solution of social problems	.147*	41	28	20.37*
News should provide more in-depth information	.197*	37	25	23.92*

*= p<.001 (two tailed); ns = not significant (..) = negative relation

Comparing the preferences of the high and low engaged respondents with regard to news preferences, findings show that for almost all statements respondents from the high engagement group agree more on the statements than those from the low engagement group, but only four differences are significant. ‘News should include more diverse sources and perspectives’ (agreement: high 59%, low 38%), ‘News should be reported more often from the perspective of the people involved’ (agreement: high 35%, low 19%), ‘News should contribute to the solution of social problems’ (agreement: high 41%, low 28%) and ‘News should provide more in-depth information’ (agreement: high 37%, low 25%). Conversely, there are two statements where the respondents from the low engagement group score significantly higher than those from the high engagement group: ‘Most of the news is boring’ (agreement: high 17%, low 36%) and ‘News content should be more appropriate to my interests’ (agreement: high 22%, low 31%) (Table 6; RQ 3b).

Taking the analysis from the item-level to the scale-level, we were interested in finding out whether or not the level of social engagement would correlate with one or with both of the news approaches. It turns out that there is a correlation with both of the scales: a negative one with the Consumer-oriented scale and a significant positive one with the Citizen-oriented scale. This indicates that the more young people feel socially engaged, the stronger their preference is for a Citizen-oriented approach of news by professional journalists (Table 7; RQ 3a).

Table 7. Correlation Social Engagement – Consumer/Citizen oriented approaches

	Consumer-oriented	Citizen-oriented
Social Engagement (N=940)	- .101	.253*

Pearson Correlation * p< .001 level (two-tailed)

Finally, comparing the news preferences of the low and high engagement groups, findings show that the preference for the Citizen-oriented approach is significantly stronger in the high engagement group than it is in the low engagement group ($t(657)= 6.113$, $p< .001$). No significant difference is found for the Consumer-oriented approach ($t(657)=2.233$. $p> .001$), both groups show more or less the same preference for this news approach (Table 8; RQ 3b).

Table 8. Mean scores on news approaches comparing the High and Low engagement groups

	High	Low	t
Consumer-oriented	2.92	3.02	ns
Citizen-oriented	3.28	3.03	6.113*

*p < .001 (two tailed); ns= not significant

Conclusions and discussion

This article explores the complex relationship between the degree of social engagement and aspects of news interest, news media use and news preferences, of young people that were born between 1990 and 2000 and raised in the interactive internet era. Researching this relationship has become more complicated over recent years. In contemporary society, with its infrastructure based on information technology and its postmodern culture, it is getting more difficult to operationalize central concepts. These have become, so to speak, constantly *moving targets*. That also counts for the central concepts of this study. Firstly, ‘social engagement’ can be expressed in more diverse ways than the classical voting or voluntary work, specifically online. Young people are believed to be developing a new biography of citizenship (Vinken, 2005), which is characterized by a “*higher sense of individual purpose, loose networks of community action (...and) more personally defined acts instead of voting as the core democratic art*” (Bennett, 2008: 14). Secondly, it is more difficult to unambiguously define ‘news media use’. The media landscape is changing fast. The use of professional news media is supplemented, or replaced by, an ongoing stream of new media, which are often difficult to compare with regard to the frequency and intensity of their use and to the functions they are used for. Young people tend not to use news in discrete sessions or by going directly to a professional news provider, but they are more likely to connect to the world in a general way, which “*mixes news with social connection, problem solving, social action and entertainment*” (Media Insight Project, 2015, p.1). These issues are not easy to resolve. In this study we have tried to overcome the first problem by including three differing elements that can be found in the various ways in which social engagement is operationalized in the academic literature: (a) *political engagement*, (b) *social trust* and (c) *associational involvement*. We have tried to overcome the second problem by taking into account a broad array of news media, including all types of traditional news media as well as online, mobile and social media. Ultimately, our main concern is the future role of professional journalism in democracy and we have therefore included the platforms that – at this moment in time – are predominantly used by professional news media.

Even the concept ‘young people’ is not unambiguous. Although they share a common period of birth (‘millennials’), they differ in many respects, just like older people. Young people differ with regard to the level of their social engagement, the level of their news interest, their news media use and their news preferences. To do justice to the complexities of news interest and news media use of young people, it is important to avoid generalized, qualifying claims (cf. Banaji & Buckingham, 2013: 13). This does not mean, however, that it is impossible to find patterns in their views or behaviour. First of all, our study shows that young people differ considerably with respect to the extent to which they feel socially engaged. The generalized idea that

young people in Western democracies are hardly socially involved (cf. Skoric & Poor, 2013) or – conversely – do show many signs of engagement (cf. Marchi, 2012) should therefore be refined: some feel engaged, others do not. Secondly, our study shows that millennials still display a rather firm relationship between social engagement and news interest. This outcome confirms the idea that young people's social engagement and their interest in news are still positively related (Malila et al. 2013: 25; cf. Costera Meijer, 2007). Thirdly, the idea that socially engaged young people – despite their relatively high interest in news – are turning away from professional news media (cf. Marchi, 2012) deserves some nuancing. We found no general “tuning out” (Mindich, 2005) among young people with a strong social engagement. The idea that “social engagement does not impact on young people's actual news use” (cf. Malila et al. 2013) is therefore not fully confirmed by our study. Generally speaking, social engagement *does* have a significant positive relationship with the use of most national news media, but this is *not* true for the use of local/regional news media.

This result is striking because young people, especially from the high engagement group, indicate that they are definitely interested in local news. Unlike the case of the interest in national news, this local news interest is not translated into frequent use of the corresponding news media that provide local/regional news. A possible explanation could be that many of these media have limited their main focus to older target groups and do not reach out to the younger generation. Probably a more Consumer-oriented approach could increase young people's use of the local/regional news media. Next to that, these news media could focus more on finding ways to respond properly to the relatively strong preference for Citizen-oriented news that the high engagement group displays in our study. This preference is likely to be stronger in the local or regional context than in the national or international one. Life may be global, but living is local. Christians, Glasser, McQuail, Nordenstreng and White have argued that “[t]he more intense the community attachment, the more likely are the media to be active participants, as well as partisan, since this is what audiences want and expect” (2009: 128). Recent research has shown that features such as focus on the citizens agenda and on solution-oriented news are still rare in the daily routine of Dutch regional news rooms (Hermans, Schaap & Bardoel, 2014). This implies that the connection between regional/local news media and socially engaged young people can probably be strengthened by adopting a more inclusive and constructive journalistic approach (cf. Drok & Hermans, 2015). It might help to improve the “civic adequacy” (Blumler, 2011) of professional journalism, where it is most needed: in the regional/local context.

Obviously, this study has its limitations. The survey methodology always carries the risk of a social desirability bias and an incorrect self-assessment of the respondents' actual behaviour. This problem has been reduced by focusing on comparing groups

and drawing conclusions on the basis of relative scores, instead of on the basis of absolute ones. A second limitation is that the study has been done in a Dutch context, which – like any other context – has specific characteristics such as the relatively dense structure of social association in the Netherlands or the strong tradition in newspaper readership. On the other hand, the underlying issues and relations are recognized in many countries, as the international literature shows. Despite these limitations, this study provides some valuable insights for a better understanding of how the social engagement of young people relates to their news interest, their news media use and their news preferences. This can be important input for thinking about the future of journalism in general and of local/regional journalism in particular. Unlike people's age, gender or level of education, the level of their social engagement can to some degree be influenced by journalists themselves (Rosen, 1999; Rosenberry & St. John III, 2010). Taking the citizen's agenda and interests as a starting point, using civic sources, approaching citizens as potential social actors and not just as a 'vox pop' or choosing solution-oriented news frames, can make a positive contribution to people's social engagement and participation (Nichols et al. 2006; Haas, 2007). Adopting a more Citizen-oriented approach could not only be beneficial to the socio-democratic role of professional journalism; it might also contribute to the viability of professional journalism itself.

References

- Banaji S and Buckingham D (2013) *The Civic Web. Young people, the Internet and Civic Participation*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Beaudoin CE (2009) Exploring the Association Between News Use and Social Capital Evidence of Variance by Ethnicity and Medium. *Communication Research* 36(5): 611-636.
- Bennett WL (2008) Changing Citizenship in the Digital Age. In: Bennett W L (ed) *Civic Life Online: Learning How Digital Media Can Engage Youth*. Cambridge (MA): The MIT Press, pp.1-24.
- Buckingham D (2000) *The making of citizens: Young people, news and politics*. London: Routledge.
- Capella JN and Jamieson KH (1997) *Spiral of Cynicism: the Press and the Public Good*. Oxford: Oxford University Press.
- Coleman JS (1988) Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology* 94(Supplement): 95-120.
- Costera Meijer I (2007) The paradox of popularity: How young people experience the news. *Journalism studies* 8(1): 1-22.
- Costera Meijer I and Groot Kormelink T (2014) Checking, Sharing, Clicking and Linking Changing patterns of news use between 2004 and 2014. *Digital Journalism*. Epub ahead of print 1 August 2014. DOI: 10.1080/21670811.2014.937149
- Curran J (2010) Technology Foretold. In: Fenton N (ed) *New media, old news: Journalism and democracy in the digital age*. London: Sage, pp.19-34.
- Curran J et al. (2014) Reconsidering ‘virtuous circle’ and ‘media malaise’ theories of the media: An 11-nation study. *Journalism*. Available at <http://jou.sagepub.com/content/early/2014/02/21/1464884913520198> (accessed 12 May 2015)
- Devlin M (2006) *Inequality and the stereotyping of young people*. Dublin: The Equality Authority.
- De Vreese CH and Boomgaarden H (2006) News, Political Knowledge and Participation: The Differential Effects of News Media Exposure on Political Knowledge and Participation. *Acta Politica. International Journal of Political Science* 41(-): 317-341.
- Drok N and Hermans L (2015) Is there a future for Slow Journalism? The perspective of younger users. *Journalism Practice* Epub ahead of print 3 November 2015 <http://dx.doi.org/10.1080/17512786.2015.1102604>
- Drok N and Kats K (2016) *Jongeren en nieuwsmediagebruik* (Young people and news media use). Zwolle: Windesheim. Forthcoming
- Ekdale B, Singer J, Tully M and Harmsen S (2015) Making change: Diffusion of Technological, Relational, and Cultural Innovation in the Newsroom. *Journalism & Mass Communication Quarterly*. Available at <http://openacces.city.ac.uk/6752/2015MakingChangeJMCSSinger.pdf> (accessed 8 February 2016).
- Erbsen CE, Giner JA, Señor J and Torres M (2012) *Innovations in Newspapers. 2012 World Report*. London: Innovation Media Consulting Group.

- Gibbs C and Warhover T (2002) *Getting the whole story*. New York: The Guilford Press.
- Gyldensted C (2015) *From Mirrors to Movers. Five Elements of Positive Psychology in Constructive Journalism*. Charleston (SC): G Group Publishing.
- Haagerup U (2014) *Constructive journalism; Why negativity destroys the media and democracy – And how to improve journalism of tomorrow*. Rapperswil: InnoVatio Publishing.
- Haas T (2007) *The pursuit of public journalism. Theory, Practice, and criticism*. New York/London: Routledge.
- Halpern D (2005) *Social Capital*. Malden (MA): Polity Press.
- Hermans L, Schaap G and Bardoel J (2014) Re-Establishing the Relationship with the Public Regional journalism and citizens' involvement in the news. *Journalism Studies* 15(5): 642-654.
- Jennings MK and Zeitner V (2003) Internet Use and Civic Engagement: A Longitudinal Analysis. *Public Opinion Quarterly* 67(3): 311-334.
- Krasny ME, Kalbacker L, Stedman RC and Russ A (2013) Measuring social capital among youth: applications in environmental education. *Environmental Education Research*. 13 November 2013.
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13504622.2013.843647>
- Laufer P (2011) *Slow news; A Manifesto for the Critical News Consumer*. Corvallis (OR): Oregon State University Press.
- Malila V (ed) (2013) *A baseline study of youth identity, the media and the public sphere in South Africa*. Grahamstown: Rhodes University Report.
- Marchi R (2012) With Facebook, Blogs and Fake News, Teens Reject Journalistic “Objectivity”. *Journal of Communication Inquiry* XX(X): 1-17.
- Media Insight Project (2014) *The personal news cycle*. Arlington (VA): American Press Institute.
- Media Insight Project (2015) *How Millennials Get News; Inside the Habits of America's First Digital Generation*. Arlington (VA): American Press Institute.
- Mindich DTZ (2005) *Tuned Out: Why Americans Under 40 Don't Follow the News*. Oxford University Press: Oxford.
- Nichols SL, Friedland LA, Rojas H, Cho J and Shah DV (2006) Examining the Effects of Public Journalism on Civil Society from 1994 to 2002. Organizational Factors, Project Features, Story Frames, and Citizen Engagement'. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 83(1): 77-100.
- Nie NH and Erbring L (2000) *Internet and Society. A preliminary report*. Stanford Institute for the Quantitative Study of Society (SIQSS), Stanford University, and interSurvey Inc. Available at <http://www-2009.timeuse.org/information/studies/data/downloads/usa/1999/PreliminaryReport.pdf>
Accessed 3 July 2015.
- Orlowski AP (2007) *Television Consumption and Civic Engagement Among 15 to 25 Year Olds*. Available at http://civicyouth.org/PopUps/FactSheets/FS07_television.pdf
Accessed 8 December 2014.

- Pasek J, Kenski K, Romer D and Jamieson KH (2006) America's youth and community engagement: how use of mass media is related to civic activity and political awareness in 14 to 22 year olds. *Communication Research* 33(3): 115-135.
- Peiser W (2000) Cohort replacement and the downward trend in newspaper readership. *Newspaper Research Journal* 21(2): 11-23.
- Putnam R (1995) Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy* 6(1): 65-78.
- Romer D, Jamieson KH and Pasek J (2009) Building Social Capital in Young People. The Role of Mass Media and Life Outlook. *Political Communication* 26(1): 65-83.
- Rosenberry J and St.John III B (2010) *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*. New York: Routledge.
- Rosenstone SJ and Hansen JM (1993) *Mobilization, participation, and democracy in America*. New York: Macmillan.
- Skoric MM and Poor N (2013) Youth engagement in Singapore: The interplay of social and traditional media. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 57(2): 187-204.
- Spannring R, Ogris G and Gaiser W (eds) (2008) *Youth and Political Participation in Europe; Results of the Comparative Study of EUYOUNGART*. Farmington Hills (MI): Barbara Budrich Publishers.
- Van Zoonen L (2004) *Entertaining the citizen: When politics and popular culture converge*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Vogel A (2014) *Talfahrt der Tagespresse: Eine Ursachensuche*. Bonn: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Wayne M, Henderson L, Murray C and Petley J (2008) Television News and the Symbolic Criminalisation of Young People. *Journalism Studies* 9(1): 75-90.

Hoofdstuk 4

Is there a future for Slow Journalism?

The perspective of younger users

Journalism Practice, 10(1-4), 539-554. 2016.

Is there a future for Slow Journalism?

The perspective of younger users

Nico Drok and Liesbeth Hermans

Speed has always been a central part of journalism, and for good reason: people want to be informed about events and threats as soon as possible. Immediacy is seen as one of the key values in journalism's culture. Over the past decade technological and commercial forces have strengthened the speed game. At the same time professional journalism has lost its monopoly on news production; news has become abundant and the value of news diminished along with the attention of the public for news, especially among the younger half of the population. It is hard to tell whether the future of journalism lies in speed strategies like 'digital first', in Slow Journalism, or in both. A decisive question is: will the upcoming digital generation be interested in Slow Journalism? Our research among Dutch users in the age range of 15 to 39 years (N=2642) showed that – indeed – an overwhelming majority finds that news should be available anytime, anywhere, and for free. However, we also found that a considerable proportion of younger users want journalism to be more investigative, inclusive, cooperative and constructive. These features can serve as substantive building blocks for the emerging concept of Slow Journalism.

Keywords: news preferences, role perceptions, slow Journalism, societal functions of journalism, young people.

Introduction

Professional journalism finds itself in a phase of fundamental transition. It needs to be rethought (Peters and Broersma 2013) or maybe even reinvented (Waisbord 2013). One of the many issues journalism is facing concerns which societal functions journalism should fulfil in the digital era. Some see the digitalization process as a reason for emphasizing the rapid dissemination of information as a central function, for instance through a digital-first strategy. Others, on the contrary, see it as an incentive to give more attention to the function of providing context. These two visions do not necessarily exclude one another, but they do represent different frames of reference for reflecting on the future of journalism.

The question remains: what will the public expect from professional journalism in the longer run? We are especially interested in the younger part of the public, those who use mainstream news media less frequently, supposedly, because they lack interest in

society at large. This group is believed to be ‘tuned out’ (Mindich 2005), to be less interested in socio-political issues (Spannring et al. 2008) and to see news primarily as something to check occasionally, just like your e-mail (Associated Press 2008). This article focuses on the question whether or not – and if so, to what extent – younger users prefer a journalism that takes its time for in-depth content, reflection and investigation, next to their obvious interest in news that is available anytime and anywhere. Subsequently, the question is to what extent this preference is connected to their views on the societal function of journalism in the digital age.

Speed and its problems

Speed has always been an indispensable component of journalism. People want to be informed about relevant changes in their world as soon as possible and journalism can meet this demand as a social ‘early warning system’. Speed therefore has become an inalienable element of journalistic culture. Deuze (2005, 163) considers ‘immediacy’ as one of the five central values in journalism, next to objectivity, autonomy, public service and ethics. The value that is placed upon immediacy is reflected in the role-perceptions of journalists. Across the world, journalists still see the fast dissemination of news as their most important task: “(...) reporting the news quickly had the highest mean score” (Weaver and Willnat 2012, 536). After that, the tasks aimed at deepening of understanding follow, such as providing context and interpretation.

Over the past years the emphasis on speed has further increased in journalism practice as a result of the arrival of interactive and mobile internet, which changed the traditional news cycle with fixed deadlines into a 24/7 news production process with continuous deadlines. The ongoing stress on speed, however, has its downsides. The first is that time pressure can erode journalistic standards of carefulness and precision. In their book ‘Warp speed’, Kovach and Rosenstiel give warning that “In practice, the lowest standards tend to drive out the higher, creating a kind of Gresham’s Law of Journalism” (1999, 7). Several authors share this concern. In ‘No time to think; the menace of speed and the 24-hour news cycle’, Rosenberg and Feldman (2008) go one step further, in claiming that every mistake in the newsroom in the end is the result of a too strong ambition to be first. Whether or not that is true, it seems clear that too much emphasis on fastness can harm the most important stock a journalist has in trade: credibility (Laufer 2011, 20). The second drawback of the speed-ambition is that in the race to be the first, journalism is at risk of oversimplification and stereotyping. “The average newsroom is not an environment that nurtures reflection on the complexity of the human race. In the haste to label, categorize and synthesize, the more complex aspects of real life can be overlooked” (Gibbs and Warhover 2002, 85). Furthermore, the emphasis on fastness can strengthen the fixation on clashes, accidents or

sensationalism. “A real news story has to be angled on a conflict, a drama, a crook or a victim. And in order for it not to be boring, it has to be written short, square and without too many shades” (Haagerup 2014, 10).

The growing stress on speed in daily practice also has its downsides in the economic field. New technologies have brought an end to the professional monopoly on fast news and the supply of free, ‘real-time’ news has grown considerably. This affects the business model of journalism, as the economic value of fast news is in unremitting decline. A study of the World Association of Newspapers shows that in the area of fast news (who, what, where, when) an overabundance has emerged, “with a value approaching zero” (Erbsen et al. 2012, 7). Scarcity will arise increasingly in the area of reliability, truthfulness, in-depth-reporting and analysis. Journalism seems to be getting caught in a paradoxical market logic where high quality in-depth storytelling could be a unique selling proposition, but at the same time cost savings and speed are used as the main weapons to enhance competitiveness. According to Cooper (2009, 3) this is leading to a kind of schizophrenia among journalists: “On the one hand reporters were sent to journalism conferences to learn how to conduct investigations or write narrative stories. On the other, business managers – and some editors – sought out quick, quicker and quickest stories that were increasingly parochial in scope.”

Slow Journalism as a corrective

Several scholars argue that the time has come for journalism to liberate itself from the pressing world of ‘McJournalism’ (Franklin et al. 2005) or ‘McNews’ (Rosenberg and Feldman 2008). Journalism should leave the ‘digital fast lane’ (Greenberg 2012) and invest its scarce time and money in stories of greater substance that are told in an essayistic, narrative style. This aspiration is referred to by the term ‘Slow Journalism’ (Greenberg 2007; Le Masurier 2014).

In *practice* Slow Journalism is usually about longer stories on the side-lines of breaking news, often made by using literary principles of narrative structuring and multi-layering. Next to that, publications such as *Ricochet* (Canada), *Long Play* (Finland), *The Atavist* (United States), *XXI* (France), *Delayed Gratification* (United Kingdom) and *De Correspondent* (Netherlands), almost always mention ‘deepening’ in their mission statements as being distinctive for Slow Journalism. *Delayed Gratification* (2015) states this as follows: “Like the other Slow movements, we take time to do things properly. Instead of desperately trying to beat Twitter to the punch, we return to the values we all want from journalism – context, analysis and expert opinion” (www.slowjournalism.com). There are several other basic principles that are mentioned as characteristic for Slow Journalism, such as transparency and cooperation

(cf. The Manifesto of *De Correspondent* 2013), but there is less agreement on those. Generally speaking, Slow Journalism is not seen as a model to replace all forms of journalism, but as a corrective.

In the *literature* on Slow Journalism it also is foremost seen as a useful concept to contrast with the dominant trend of acceleration. This is not an isolated phenomenon. In various segments of society resistance to the feverish pace of modern life is growing: “The speed obsession intersects every aspect of contemporary life” (Rosenberg and Feldman 2008, 19). Advocates of Slow Journalism find inspiration in the slow-food-movement, that wants to create a haven in the frantic world of fast food and ready-made meals by stressing sustainability, transparency about origin and nutritional value, while avoiding the use of unhealthy colourings or flavourings. There is no univocal definition or description of Slow Journalism as yet. In the confined academic literature on Slow Journalism rather divergent features are put forward. Some of these features are mentioned by several authors, who usually do not distinguish between Slow Journalism as a genre and Slow Journalism as an approach. However, to get more conceptual clarity it is useful to make this distinction.

Slow Journalism as a *genre* is about the style and form in which the story is told: essayistic, using long-form formats and principles of narration: “the stylistic focus tends to be narrative storytelling” (Le Masurier 2014, 6). Greenberg, who claims to have coined the term some years ago, describes Slow Journalism as a collection of longer non-fiction genres, like the essay and the reportage (2012, 381). Those genres have to meet the highest standards of the art of storytelling, where “a defining aspect of the genre is that the story works on more than one level” (2012, 382; cf. Meuret 2013). Costera Meijer is primarily focused on audio-visual journalism and finds the narrative dimension distinctive for Slow Journalism in that sector too: “(...) slow news calls for quality images that not just illustrate a story but add their own narrative dimension” (2007, 112). The relationship between Slow Journalism and literary journalism is highlighted by various authors (Donat-Trinidade 2012, 101; Greenberg 2007, 16; Berkey-Gerard 2009; Keeble and Wheeler 2007). They do not argue that Slow Journalism should be restricted to the longer, literary forms of journalism, but they acknowledge that these forms often will do it better justice.

Slow Journalism as an *approach* goes beyond style and form and refers to the underlying principles and methods. This aspect is, as yet, less elaborated upon in academic literature. Most of the time it is mainly seen as a type of journalism that takes its time for in-depth reporting, for trying to find nuances and perspectives. “Slow Journalism requires the time for deeper reflection and/or investigation” (Le Masurier 2014, 6; cf. Laufer 2011, 31). It can be of special use when complex and ongoing

issues need to be covered, because these kind of issues demand a more analytical and persistent approach than is common in breaking-news-journalism (Gess 2012; cf. Sundin 2013).

Out of practice and literature arises an image of Slow Journalism as a countermovement, a corrective to a kind of journalism that gives priority to the fast spreading of news and pays far less attention to other societal functions of journalism. International research on role perceptions shows that the disseminator-function, which is primarily about getting information to the public quickly, is still seen as the most important one by professional journalists worldwide. However, it also shows that a growing proportion of journalists believe that other societal functions are becoming equally or even more important (Weaver and Willnat 2012). In the first place this relates to the adversarial/watchdog-function and to the interpreter-function of journalism. These are successively focused on scrutinizing the established powers and on analysing and interpreting complex issues. In the second place this relates to the mobilizing-function, which is focused on facilitating citizens to become involved in their community or society (Weaver et al. 2007, 144).

The normative importance that professional journalists attribute to their various roles ('should be') does not always match the actual importance that has to be assigned to them in daily practice ('is'). Research shows that, in practice, less attention can be given to events that can raise the public's awareness of societal issues or the deepening of their understanding. More attention than is desired by the journalists has to be given to events where one's own news organization can be the first, where a press release is available, where celebrities are involved and/or can be covered at low costs. The gap between wish and reality seems to be caused mainly by commercial powers and media logic, which in practice, as a rule, get more weight than the professional ideal of public service (Strömbäck, Nord, and Shehata 2012, 316).

Slow Journalism and the digital generation

Slow Journalism as an *approach* can, in terms of role perceptions, be seen as a plea to resist the increasing stress on the disseminator function and to strengthen the others; especially the interpreter function, according to the literature on Slow Journalism. The question remains whether this plea is shared by the audience. Unfortunately neither the academic literature nor the research pays much attention to the public's perspective. However, the answer to the question whether or not Slow Journalism has a future, and if so with which characteristics, largely depends on the extent to which it matches news preferences and public perceptions of journalism's tasks, in particular those of the digital generation.

Younger users have developed a news routine that centres around the frequent and quick checking of the headlines (Costera Meijer 2007; Associated Press 2008; Drok and Schwarz 2009). It is important to them that news is perpetually and universally available to stay informed about the most important or weird stories, and be able to share them. They have less need for professional news media to fulfil these requirements, because of the availability of mobile and free alternatives. However, this does not seem to be the whole picture. The decline in the use of mainstream news media by the younger part of the population has frequently been the subject of international academic research (a/o Peiser 2000; Pasek and Kenski 2006; Banaji and Buckingham 2013; Drok and Schwarz 2009). This has led to different kinds of explanations. On the one hand scholars point at socio-cultural developments, such as a growing orientation of younger people towards popular culture (Van Zoonen 2004; cf. Fiske 1989), an increasing focus on self-realisation (Bennett 2008) or a diminishing social engagement by younger people in Western democracies (Skoric 2013; cf. Buckingham 2000). On the other hand scholars focus on developments that are more tightly connected to the journalistic process itself. There is a growing feeling of misrepresentation among younger people (Wayne et al. 2008; Devlin 2006), an increasing dislike of the focus by most mainstream media on the institutional side of society (Vogel 2014; Associated Press 2008), as a result of which the bulk of news is seen as boring and irrelevant (Marchi 2012). These findings suggest that the emergence of cheap and mobile devices is not solely responsible for the decline in consumption of mainstream news media.

Research from the times before the IPhone and IPad, shows that younger users do not only want fast news, but also profundity: “young people need slow news in order to get the ‘deep picture’ of something, to hear the complexities” (Costera Meijer 2007, 112). At the Digiday Publishing Summit 2014 on ’Myths about digital media’, the editor-in-chief of Mic— an American media company aimed at the younger share of the public – painted an additional picture: “There is a genuine need for quality content. Young people are curious, engaged and craving for reliable information. The standard image of young people that are only interested in fast news is wrong” (Horowitz 2014). There must at least be some truth in this, as Mic’s website attracts 19 million visitors, mostly younger, every month.

Do younger users, the group under 40 that according to Mindich (2005) is ‘tuned out’, indeed want a journalism of two speeds; a journalism that emphasises the disseminator-function next to a journalism that emphasises the adversarial, the interpreter and the mobilizer functions?

This article focuses on two interrelated research questions. The answers to these questions should give us more insight into the extent to which Slow Journalism as an approach aligns with younger users' news preferences and with their views on journalism's role in society. The outcomes might help us in working up towards a more clear and univocal concept of Slow Journalism. The research questions are:

RQ1: To what extent do news preferences of younger people indicate an orientation towards Slow Journalism?

RQ2: Is there an association between the degree of preference for Slow Journalism of younger users and their view on the societal functions of journalism?

Method

The data that are used in this article originate from a quantitative investigation into news media use by people in The Netherlands on the basis of a random sample survey ($N=4200$). This investigation is part of the Dutch Youth Monitor, a five yearly inquiry into 'Young people, news media use and participation' that started in 2009 and is carried out by the Media and Civil Society Research Centre of Windesheim University of Applied Science.

Sample characteristics

The sampling and fieldwork were carried out by TNS NIPO. From the total sample the data concerning the younger users (Age 15-39, cf. Mindich 2005; $N= 2642$) were selected. Outcomes were weighted for age, sex, family size, educational level and region on the basis of the national data of the Central Bureau of Statistics (The Netherlands) and are therefore representative on these variables. The sample coefficient is 0.97.⁸

Measuring

Slow Journalism Preference is measured by six items that correspond with features of Slow Journalism according to the literature: 'News should contain more diversity in sources and perspectives' (cf. Laufer 2011), 'There should be more in-depth reporting' (cf. Greenberg 2012), 'The content of news should contribute to the solving of societal problems' (cf. Gess 2012), 'The news should more often be explained' (cf. Le Masurier 2014), 'News should be reported more from the perspective of the people that are involved' (cf. Costera Meijer 2007), 'People should be able to contribute to the news more extensively' (cf. Bradshaw 2009). The answering categories are based on a five-point Likert scale, running from (1) 'strongly disagree' to (5) 'strongly agree'. For the purpose of the descriptive analysis these are reduced to a three-point scale: (1)

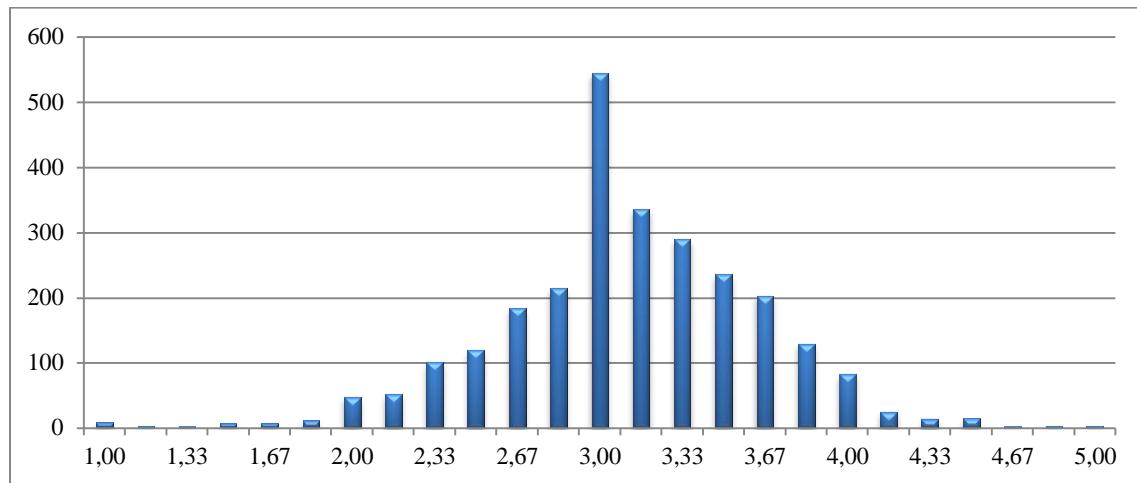
---

⁸ A perfect sample has a coefficient of 1.

(Strongly) Disagree – (2) Neutral – (3) (Strongly) Agree. The six items constitute a reliable scale, that was named Slow Journalism Preference Scale (Cronbach's Alpha = .725; M= 3.12; SD = .53; N=6). This scale is related to Slow Journalism as an *approach*, not as a genre.

To be able to distinguish the degree to which younger users prefer Slow Journalism, a mean score is calculated for all respondents. Figure 1 shows the frequency distribution of these mean scores (range: 1 Low - 5 High; M= 3.12; SD= .53; N= 2642).

Figure 1. Frequency Distribution of the scores on the Slow Journalism Preference Scale

With the use of SPSS the respondents were grouped into four quartiles: 1st quartile (N=757, M= 2.50); 2nd quartile (N=544, M= 3.00); 3rd quartile (N= 625, M= 3.42); 4th quartile (N=716, M= 3.75). In the analysis that was required to answer RQ2, respondents from the 1st quartile ('Low preference') were compared to respondents from the 4th quartile ('High preference').

Views on journalism's role in society is measured by using a selection of items that are commonly used in the research on role-perceptions of professional journalists themselves (Weaver and Willnat 2012). The selected items represent the broad spectrum of possible roles. The wording of the items is adapted so that they became suitable for the questioning of younger users about their views on journalism's societal roles. The selected items were: 'Expose social abuses', 'Cover deviant events', 'Get information to the public quickly', 'Provide in-depth background information and analysis', 'Give people chance to express views', 'Concentrate on news of interest to the widest audience', 'Motivate people to get socially involved', 'Provide entertainment and relaxation', 'Be the first to bring the news', 'Point people toward solutions on societal problems', 'Cover political debate' and 'Provide information that is useful in everyday life'. The answering categories are based on a five-point Likert scale, running from (1) 'very unimportant' to (5) 'very important'. For the purpose of

the descriptive analysis comparisons were made on the basis of the sum of the percentages of respondents that finds a certain role (4) ‘Important’ and (5) ‘Very important’. To find out whether or not there would be an underlying pattern in the views of younger people on journalistic roles – in other words, if separate roles would cluster into functions – a factor analysis was carried out. This analysis will be presented in the Results paragraph.

Analysing process

The analysing process has focused on differences as well as on associations.

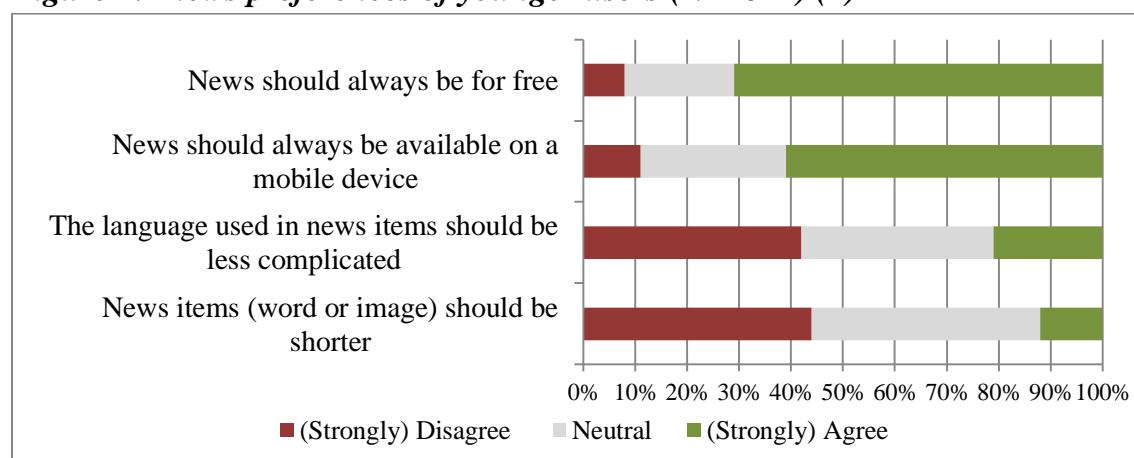
Chi^2 (Pearson Chi^2 (df4) $p < .001$) was used to check if there were statistically significant differences with regard to the importance they ascribe to various journalistic roles or functions between respondents with low preference for Slow Journalism and with high preference for Slow Journalism. The outcomes were checked using a t-test. This check gave corresponding outcomes and is therefore not reported in this article.

Pearson Correlation, with significance on the $p < .01$ level (2-tailed), was used to determine the degree of association between Slow Journalism Preference and Views on journalism’s role in society.

Results

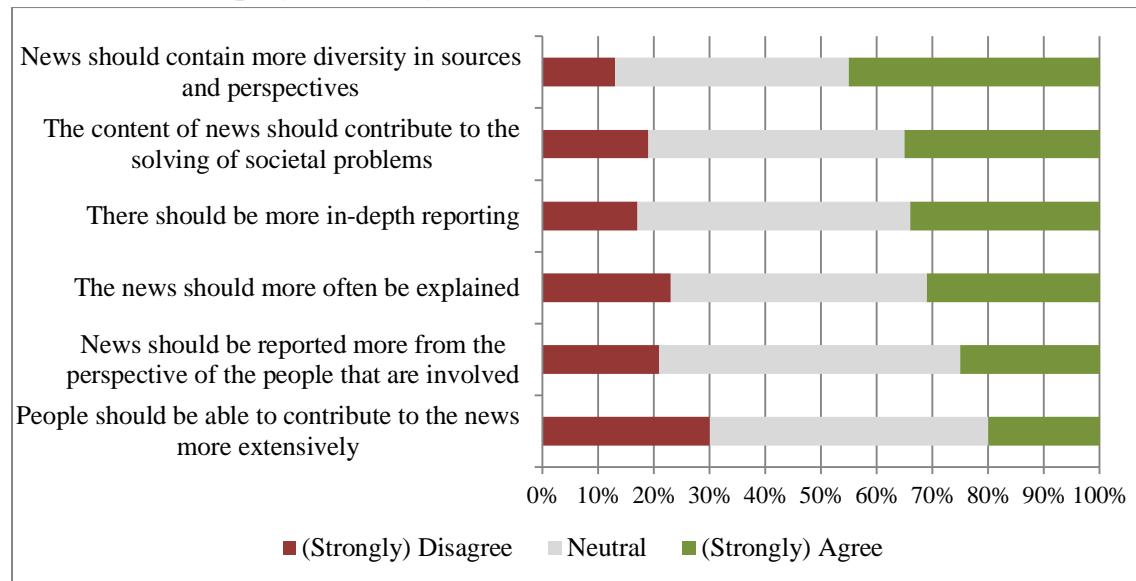
With regard to the first research question, about the extent to which news preferences of younger people reveal an interest in Slow Journalism, the first outcome is that a large majority of respondents find that news should be available anytime and anywhere, preferably on mobile devices ($M= 3.84$; $SD= .998$) and for free ($M=3.59$; $SD= .891$). This rather points in the direction of a preference for Fast Journalism than for Slow Journalism. Other potential elements of fast journalism, such as simpler language ($M=2.74$; $SD= .905$) and shorter news items ($M=2.62$; $SD=.786$), on the other hand, get far less support (Figure 2).

Figure 2. News preferences of younger users (N=2642) (I)

Next to these four statements, respondents were presented with six statements that are included in the Slow Journalism Preference Scale. Figure 3 shows that a share of about 30% of younger users have preferences that point in the direction of Slow Journalism. Five out of six items have a slightly positive score, that is a score above the scale average of 3.00. These are: News should contain more diversity in sources and perspectives ($M=3.36$; $SD=.827$), There should be more in-depth reporting ($M=3.20$; $SD=.823$), The content of news should contribute to the solving of societal problems ($M=3.17$; $SD=.822$), The news should more often be explained ($M=3.09$; $SD=.821$) and News should be reported more from the perspective of the people that are involved ($M=3.03$; $SD=.781$). The sixth item has a slightly negative score: People should be able to contribute to the news more extensively ($M=2.86$; $SD=.810$).

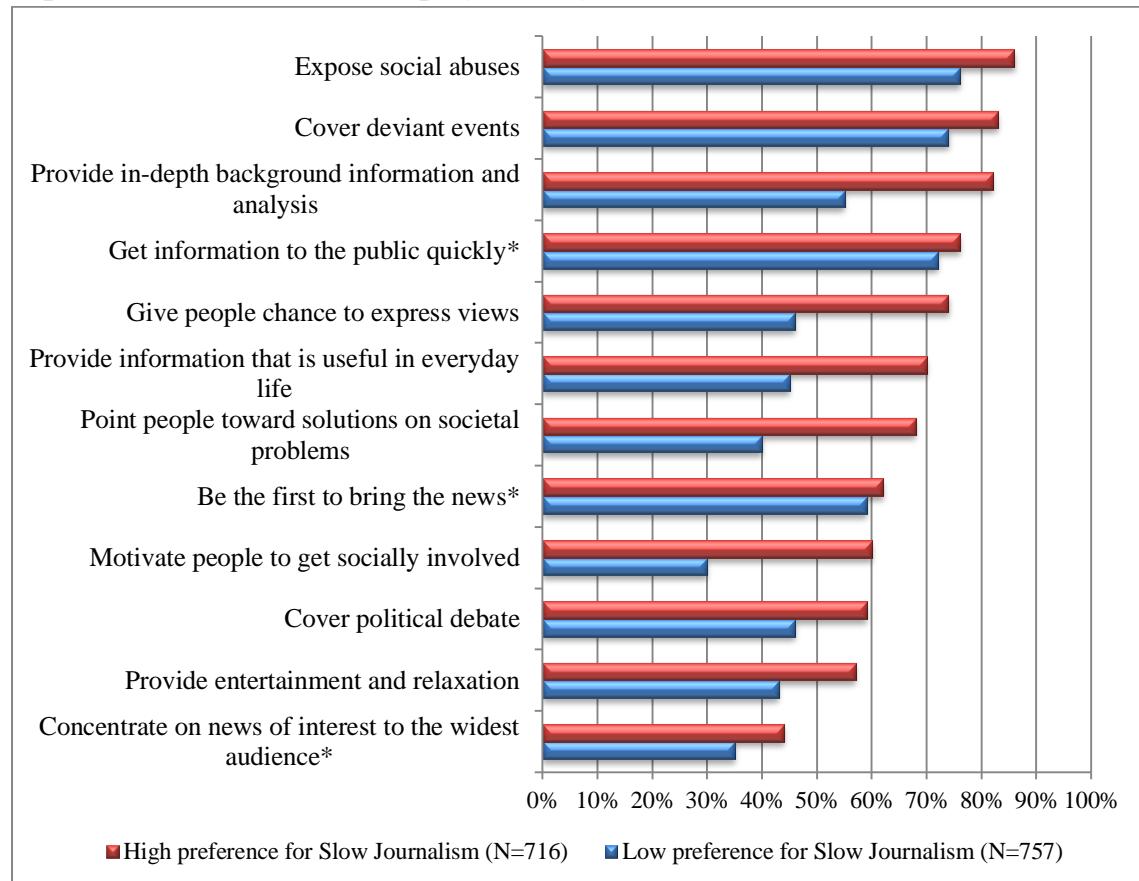
Figure 3. News preferences of younger users (N=2642) (2)

To answer the second research question, about the association between the degree of preference of younger users for Slow Journalism and their view on the societal functions of journalism, twelve different roles were presented and respondents were asked to indicate the importance they attach to each role. The average score on almost all roles lies in between Neutral (3) and Important (4) on the 5-point scale. Figure 4 shows what percentage of younger users find the various roles important or very important, divided into two groups: those that have a low preference for Slow Journalism (1st quartile; N=757) and those that have a high preference for Slow Journalism (4th quartile; N=716). The most substantial differences between the ‘low’- and ‘high’- groups were found for four roles: Motivate people to get socially involved ($\text{Chi}^2=161.7$), Give people chance to express views ($\text{Chi}^2=149.5$), Point people toward solutions on societal problems ($\text{Chi}^2=137.2$) and Provide information that is useful in everyday life ($\text{Chi}^2=107.6$). Next to that, there are significant differences with respect

to five other roles, but these are considerably smaller. Finally, there are three roles that show no significant difference (see Figure 4).

Figure 4. Percentage of respondents that finds different journalistic roles (very) important; High versus Low preference for Slow Journalism

Because there appeared to be a pattern in the outcomes, a factor analysis was carried out to enable a more comprehensive interpretation of the differences. After the exclusion of two roles with high loadings on more than one factor, namely ‘Cover deviant events’ and ‘Provide entertainment and relaxation’, three factors emerged. Together they explain 58.7% of the total variance (Table 1).

The first factor contains roles that are related to empowerment: Point people toward solutions on societal problems, Give people chance to express views, Motivate people to get socially involved and Provide information that is useful in everyday life. The second factor contains roles that are related to the fast spreading of news to a large audience: Get information to the public quickly, Be the first to bring the news and Concentrate on news of interest to the widest audience. The third factor contains roles that primarily relate to the classical watchdog- and interpreter-function of journalism:

Provide in-depth background information and analysis, Cover political debate and Expose social abuses.

Table 1. Factor analysis Journalistic roles (Rotated Component Matrix)

	Component			Comm
	1	2	3	
Point people toward solutions on societal problems	.754			.589
Motivate people to get socially involved	.750			.592
Give people chance to express views	.608			.437
Provide information that is useful in everyday life	.597	.327		.464
Get information to the public quickly		.811		.726
Be the first to bring the news		.802		.683
Concentrate on news of interest to the widest audience	.350	.617	-.368	.639
Provide in-depth background information and analysis			.780	.651
Cover political debate			.712	.517
Expose social abuses			.678	.571
Eigenvalue after rotation	2.082	1.898	1.891	
% Variance explained after rotation	20.8%	19.0%	18.9%	

Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization. a. Rotation converged in 6 iterations.

Factor loadings < .300 are not reported. Bold scores indicates Factor loadings > .400.

With the necessary caution these three factors can be labelled as follows: Factor 1 corresponds with the Mobilizer-function, factor 2 corresponds with the Disseminator-function, Factor 3 corresponds with the Investigator-function, which combines adversarial and interpretative roles. These factors can be transformed into three scales with sufficient reliability, one for each function:

1. Mobilizer	(Alpha= .672; M= 3.42; SD= .58; N=4)
2. Disseminator	(Alpha= .654; M=3.47; SD= .66; N=3)
3. Investigator	(Alpha= .656; M=3.67; SD= .61; N=3)

These three factors show a strong resemblance with the functions that professional journalists around the globe distinguish for themselves (Weaver and Willnat 2012). The main difference is that in the case of the younger users the interpreter- and watchdog/adversarial-functions are combined into one function: the investigator-function. This function has the highest mean score, which means that younger users

find the investigator-function of professional journalism the most important one. The disseminator-function comes second and the mobilizer-function comes third.

All of these three functions proved to be positively related to a preference for Slow Journalism. However, there appear to be substantive differences in the strength of these relationships (Table 2).

Table 2. Correlation Slow Preference Scale – Mobilizer, Disseminator, Investigator

	Mobilizer	Disseminator	Investigator
Slow Journalism Preference	.41*	.08*	.22*

Pearson Correlation. * Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). ($N=2642$)

As could be expected, Slow Journalism Preference has the weakest relationship with the Disseminator-function (Pearson's $r = .08$). The relationship with the Investigator-function is considerably stronger (Pearson's $r = .22$). The relationship is the strongest with regard to the Mobilizer-function (Pearson's $r = .41$).⁹ This is notable as this function ranks third in the overall importance that the total group of respondents attached to it.

Conclusion and Discussion

In this article the question is examined to what extent news preferences of younger people reveal a preference for Slow Journalism and, after that, if there is a relationship between this preference and the views younger people hold regarding the functions of journalism in society. From the research, the following conclusions can be drawn.

First of all, it can be concluded that the concept of Slow Journalism is still developing. For the time being it can be seen as a ‘container construct’, maybe not so much with regard to Slow Journalism as a genre (style, form), but as an approach (principles, methods). The lack of conceptual clearness is compensated by the value it can have as a counter movement, a corrective on a media logic that seems to be pushing journalism further in the direction of speed and haste.

Our research confirms earlier studies that have shown that a large majority of younger users want news to be available mobile and for free. This fits in a news routine where

---

⁹ These outcomes are similar in all five underlying age groups: 15-19 y; 20-24 y; 25-29 y; 30-34 y; 35-39 y.

young people habitually pick up bits of news information from various sources, which is referred to by terms such as grazing (Drok and Schwarz 2009), checking (Associated Press 2008) or snacking (Costera Meijer 2007).

Next to that, almost one in three of the younger users show interest in Slow Journalism. This interest is fed by, for one thing, a preference for in-depth stories and context, for another a preference for a greater variety of sources and perspectives, for a stronger orientation towards solutions and for broader use of the perspectives of the people involved.

The degree of Slow Journalism Preference is related to the perception of the functions journalism should fulfil in society: the investigator-function and the mobilizer function. The investigator-function is commonly recognized as an important element of Slow Journalism (a/o Cooper 2009; Greenberg 2012; Le Masurier 2014), but the mobilizer-function is scarcely mentioned in the literature. This is notable, as it is precisely this function that turned out to be most strongly connected to Slow Journalism (Table 2).

In addition to the investigator-function, the mobilizer-function deserves a more prominent place in the conceptualizing of Slow Journalism. This function is of a relatively recent origin, younger than the disseminator-, adversarial- or interpreter-function. Its rise is strongly connected with the emergence of civic journalism in the US (Weaver et al. 2007, 174). Civic journalism, according to Schudson (1999, 118) “(the) most impressive critique of journalistic practice inside journalism in a generation”, wanted to mobilize people to get involved again and participate in journalism as well as in the public domain (Rosen 1999; Rosenberry 2010). Therefore the public has to be engaged in agenda setting and framing, in the process of finding diversity in angles and perspectives, and in the attempt to have a debate on matters of common concern in large sections of the population. Interactive technology can be of great support in the construction and maintaining of a broad range of sustainable contacts and in actualizing different forms of co-creation between professionals and the public. Using interactive technology mainly for the purpose of producing fast news is – from the perspective of civic journalists – by contrast a step backwards in the evolutionary process of journalism (Ryfe and Mensing 2010).

However, the mobilizer-function is not completely absent in the Slow Journalism-discourse. Some aspects are mentioned throughout the literature, but rather haphazardly. On the basis of our research these aspects of the mobilizer function can be brought together in a systematic way and – next to the investigative element – serve as building blocks for a more comprehensive definition of Slow Journalism (Table 3).

The first aspect is *inclusiveness*: to facilitate broad deliberation and consider a greater variety of viewpoints than only a bipolar pro and con (Laufer, 2011). ‘Stories that present only two extremes of a complex issue are not only superficial and inaccurate; they also foster polarization among citizens. Stories that present a range of perspectives, however, lead to more constructive public discourse.’ (Gibbs and Warhover 2002, 168-169). The second aspect is *cooperation*: using the opportunities our 21st century network society has to offer for collaboration with the public and make use of their contributions, from user-generated-content to crowdsourcing (Bradshaw 2009). This cooperation is not limited to the production- or distribution-phase of the journalistic process. The role of the public is of decisive importance in the preliminary phase of agenda setting and framing, where decisions on core issues and angles are made (Berkey-Gerard 2009), and to feed public discourse with a whole range of perspectives (Ananny 2013). What Bradshaw (2009, 1) says about investigative journalism, certainly holds for mobilizing journalism too: “it is about enlightening, empowering and making a positive difference. And the web offers enormous potential here – but users must be involved in the process and have ownership of the agenda.” The third aspect is constructiveness: informing the public about possible solutions to public problems and about possibilities to act. This is a central tenet of the civic journalism movement (Rosenberry 2010) as well as of the arising constructive journalism movement (Haagerup 2014; Gyldensted 2011). In the literature on Slow Journalism this third aspect is only mentioned implicitly, in the references to the importance of empowerment (Gess 2012; Le Masurier 2014; Sundin 2013).

Together with the above-mentioned investigator-function, these three building blocks correspond with the description that journalist Susan Moeller (2011, 1) gave in the Huffington Post:

“Slow Journalism is about valuing content over speed. Slow Journalism is about identifying core issues and finding a way to give audiences information of lasting substance--it's not about posting the latest news clip on a 24/7 deadline to ‘feed the beast.’ Slow Journalism is about news you can use... to make you a more informed citizen. Slow Journalism is activist journalism; it's journalism that tries to enlighten, and perhaps even empower its audience, often by asking that audience to become collaborators.”

Up till now Slow Journalism has been mainly practiced in a niche market of literary journalism in a magazine format; online or on paper. In order to develop into a substantial and sustainable alternative for the ‘digital fast lane’ (Greenberg 2012), the wishes and preferences of a far larger audience group should be taken into

consideration, especially those of the digital generation. Their preferences seem to point in the direction of a journalism of two speeds, where ‘fast’ probably more often will be associated with free news and ‘slow’ with the kind of journalism one has to pay for (cf. Erbsen et al. 2012). Within this framework of a journalism of two speeds, Slow Journalism should not only be investigate, but inclusive, cooperative and constructive as well. Our research shows that among younger users there is a basis for this.

References

- Ananny, Mike. 2013. "Breaking news pragmatically: Some reflections on silence and timing in networked journalism." *Nieman Journalism Lab*, April 23.
<http://www.niemanlab.org/2013/04/breaking-news-pragmatically-some-reflections-on-silence-and-timing-in-networked-journalism/>.
- Associated Press. 2008. *A new model for News. Studying the deep structure of young-adult news consumption*. A research report from the Associated Press and the Context-Based Research Group. <http://rumble.me/wp-content/uploads/2013/02/A-New-model-for-news.pdf>.
- Banaji, Shakuntala, and David Buckingham. 2013. *The Civic Web. Young people, the Internet and Civic Participation*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Bennett, W. Lance. 2008. "Changing Citizenship in the Digital Age." In *Civic Life Online: Learning How Digital Media Can Engage Youth*, edited by W. Lance Bennett, 1-24. The MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. Cambridge (MA): The MIT Press.
- Berkey-Gerard, Mark. 2009. "Tracking down the "Slow Journalism" Movement." *Campfire Journalism Blog. Notes on Teaching Digital Storytelling*, July 29.
<http://markberkeygerard.com/2009/07/tracking-the--journalism-movement/>.
- Bradshaw, Paul. 2009. "What's been happening with Help Me Investigate." *Online Journalism Blog*, June 1. <http://onlinejournalismblog.com/2009/06/01/whats-been-happening-with-help-me-investigate/>.
- Buckingham, David. 2000. *The making of citizens: Young people, news and politics*. London: Routledge.
- Cooper, Candy. 2009. "The death of Slow Journalism." In *American Journalism Review*, August 6. <http://ajrarchive.org/article/printable.asp?id=4789>.
- Costera Meijer, Irene. 2007. "The paradox of popularity; How young people experience the news." In: *Journalism Studies*, 8 (1): 96-116.
- Curran, James, Sharon Coen, Toril Aalberg, Kaori Hayashi, Paul K. Jones, Sergio Splendore, Stylianos Papathanassopoulos, David Rowe, and Rod Tiffen. 2013. "Internet revolution revisited: a comparative study of online news." *Media, Culture & Society*, 35 (7): 880-897.
- Deuze, Mark. 2005. *Mediawork*. Cambridge (MA): Polity Press.
- Devlin, Maurice. 2006. *Inequality and the stereotyping of young people*. Dublin: The Equality Authority.
- Donat Trinidad, Alice. 2012. "What will the future bring?" *Literary Journalism Studies*, (4) 2: 101-105.
- Drok, Nico, and Fifi Schwarz. 2009. *Jongeren, nieuwsmedia en betrokkenheid (Youth, news media and engagement)*. Zwolle/Amsterdam: Hogeschool Windesheim/Stichting krant in de klas.
- Erbesen, Claude E., Juan Antonio Giner, Juan Señor and Marta Torres. 2012. *Innovations in Newspapers. 2012 World Report*. London: Innovation Media Consulting Group.
- Fiske, John. 1989. *Understanding Popular Culture*. London: Routledge.

- Franklin, Bob, Martin Hamer, Mark Hanna, Marie Kinsey, and John E. Richardson. (2005). *Key Concepts in Journalism Studies*. London: Sage Publications.
- Gess, Harold. 2012. "Climate change and the possibility of 'slow journalism'." *Eiquid Novi: African Journalism Studies*, (33) 1: 54-65.
- Gibbs, Cheryll, and Tom Warhover. 2002. *Getting the whole story*. New York: The Guilford Press.
- Greenberg, Susan. 2007. "Slow Journalism." *Prospect*, February 26.
<http://journalism.nyu.edu/assets/BylinePDFs/slowjofeb07.pdf>.
- Greenberg, Susan. 2012. "Slow journalism in the Digital Fast Lane." In *Global Literary Journalism: Exploring the Journalistic Imagination*, edited by Richard L. Keeble and John Tulloch, 381-393. New York: Peter Lang Publishing.
- Gyldensted, Cathrine. 2011. "*Innovating News Journalism through Positive Psychology*." Paper University of Pennsylvania Capstone Projects.
http://repository.upenn.edu/mapp_capstone/20.
- Haagerup, Ulrik. 2014. *Constructive journalism; Why negativity destroys the media and democracy – And how to improve journalism of tomorrow*. Rapperswil: InnoVatio Publishing.
- Horowitz, Jake. 2014. Untitled. Contribution to the Digiday Publishing Summit, Key Biscane, Florida, September 2014. <http://www.persinnovatie.nl/17590/nl/media-mythes-onthuld>
<http://digiday.com/publishers/mythbusters-digital-medias-biggest-misconceptions/>.
- Keeble Richard L., and Sharon Wheeler. 2007. *The Journalistic Imagination: Literary Journalists from Defoe to Capote and Carter*. Oxon: Routledge.
- Kovach, Bill, and Tom Rosenstiel. 1999. *Warp Speed: America in the Age of Mixed Media*. New York: Century Foundation Press.
- Laufer, Peter. 2011. *Slow news; A Manifesto for the Critical News Consumer*. Corvallis (OR): Oregon State University Press.
- Le Masurier, Megan. 2014. "What is Slow Journalism?" *Journalism Practice*, DOI: 10.1080/17512786.2014.916471.
- Marchi, Regina. 2012. "With Facebook, Blogs and Fake News, Teens Reject Journalistic "Objectivity"." *Journal of Communication Inquiry*, XX (X): 1-17.
- McMillan, Sally, Macy Guppy, William Kunz and Paul Reis. 1998. "Public journalism: what difference does it make to editorial content?" In *Assessing Public Journalism*, edited by Edmund B. Lambeth, Philip E. Meyer and Esther Thorson, 178-190. Columbia: University of Missouri Press.
- Meuret, Isabelle. 2013. "A short history of long-form journalism." *Inaglobal*, December 17.
<http://www.inaglobal.fr/en/press/article/short-history-long-form-journalism>.
- Mindich, David T.Z. 2005. *Tuned Out: Why Americans Under 40 Don't Follow the News*. Oxford: Oxford University Press.
- Moeller, Susan. 2011. "Media Literacy 101: Fast iPad and Slow Journalism (Lessons learned from Gaming)." *Huffington Post*, May 25. http://www.huffingtonpost.com/susan-moeller/media-literacy-101-fast-i_b_525146.html.
- Pasek, Josh, Kate Kenski, Daniel Romer, and Kathleen Hall Jamieson. 2006. "America's

- youth and community engagement: how use of mass media is related to civic activity and political awareness in 14 to 22 year olds.” In: *Communication Research*, 33 (3): 115-135.
- Peiser, Wolfram. 2000. Cohort replacement and the downward trend in newspaper readership. *Newspaper Research Journal*, 21 (2): 11-23.
- Peters, Chris, and Marcel Broersma (eds.). 2013. *Rethinking journalism. Trust and participation in a transformed news landscape*. London: Routledge.
- Rosen, J. (1999). *What are journalists for?* New Haven: Yale University Press.
- Rosenberg, Howard, and Charles S. Feldman. 2008. *No time to think; The Menace of Media Speed and the 24-hour News Cycle*. New York/London: The Continuum International Publishing Group.
- Rosenberry, Jack and Burton St.John III (eds.). 2010. *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*. New York: Routledge.
- Ryfe, David M., and Donica Mensing. 2010. “Citizen journalism in a Historical Frame.” In *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*, edited by Jack Rosenberry and Burton St.John III, 32-44. New York: Routledge.
- Schudson, Michael. 1999. “What Public Journalism knows about Journalism but doesn’t know about “public”.” In *The idea of public journalism*, edited by Theodore L. Glasser, 118-133. New York: The Guilford Press.
- Skoric, Marko M. and Nathaniel Poor. 2013. “Youth engagement in Singapore: The interplay of social and traditional media.” *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 57 (2): 187-204.
- Spannring Reingard, Günther Ogris, and Wolfgang Gaiser (eds.). 2008. *Youth and Political Participation in Europe; Results of the Comparative Study of EUYOUNGART*. Farmington Hills (MI): Barbara Budrich Publishers.
- Strömbäck, Jesper, Lars Nord, and Adam Shehata. 2012. “Swedish Journalists: Between Professionalization and Commercialization.” In *The Global Journalist in the 21st Century*, edited by, 306-319. London: Routledge.
- Sundin, Ebba. 2013. “*The Concept of ‘Slow Journalism’*.” Paper at the Nordic Conference Nordmedia, Oslo, August 2013.
- Van Zoonen, Liesbet. 2004. *Entertaining the citizen: When politics and popular culture converge*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers
- Vogel, Andreas. 2014. *Talfahrt der Tagespresse: Eine Ursachensuche. (The daily press going down. An inquiry into the causes.)* Bonn: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Waisbord, Silvio. 2013. *Reinventing Professionalism; Journalism and News in Global Perspective*. Malden (MA): Polity Press.
- Wayne, Michael, Lesley Henderson, Craig Murray, and Julian Petley. 2008. “Television News and the Symbolic Criminalisation of Young People.” *Journalism Studies*, 9 (1): 75-90.
- Weaver, David H., Randal A. Beam, Bonnie J. Brownlee, Paul S. Voakes, and G. Cleveland Wilhoit. 2007. *The American journalist in the 21st century: U.S. News People at the Dawn of a New Millennium*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Weaver, David H., and Lars Willnat (eds.). 2012. *The Global Journalist in the 21st Century*. London: Routledge.

Hoofdstuk 5

Towards New Goals in European Journalism Education

Journal of Applied Journalism and Media Studies, 1(1), 55-68. 2012.

Towards New Goals in European Journalism Education

Nico Drok

Journalism is involved in substantial change caused by technological, social and economic developments, which lead to the need for innovation at every level: the working process, the content of the product, the form of the product, the public, the platform that is used to get the message across and the profession as a whole. For each of these elements of journalism we attribute one of the following major innovations: Transparency, navigation, storytelling, participation, crossmedia and entrepreneurship.

In which way will these innovations have an effect on the learning goals in European journalism education, according to professional journalists? Our research shows that there is a large consensus among European professionals concerning the future key qualifications for young journalists. Furthermore, there is not much evidence that a majority of European journalists is ready to make the jump to renewal, perhaps with the exception of online journalists. Most professional journalists across Europe appear to hold a rather traditional view on their profession.

Keywords: Journalism Education; Qualifications; Innovations in Journalism

Introduction

Teaching journalism is a challenge. Over the years there has been an ongoing debate about the best way to initiate the up growing generation of journalists, particularly over issues whether journalism education should be *skill-based* or aimed at *reflection*, whether it should be focused on *doing journalism* or on *researching journalism*, and whether young journalists should be educated according to the *prevailing* practices and routines or for the ones that might *develop* in the years to come.

The debate about those questions between different stakeholders is intense. First of all, there is the classic divide between practitioners wanting full attention to be paid to the daily routines, and on the other side the academics with their preference for research. Likewise, students, educators, faculty directors and captains of media-industry all have their own ideas and accents (Josephi, 2009). In part this diversity is due to the fact that the concept of journalism itself is not unambiguous. “Especially in the USA, journalism schools for a long time have primarily been seen as educational institutions dominated by practitioners who do not place much emphasis on research. The conceptual, empirical and reflective work was left to media studies who failed to

make their theories and results applicable to the realities of everyday news production” (Hanitzsch et.al., 2005, p. 112).

And it is getting harder to clearly define journalism. Over the last decade, the line between traditional and new media (multiskilling), information and entertainment (infotainment), journalism and the public (user generated content), sources and the public (de-mediation), journalists and publishers (commercialisation) has become blurred. Furthermore, social developments like informatisation, individualisation and internationalisation have created a new information and communication structure, fragmented audiences and globalized markets (Drok, 2007). In short, journalism is in a process of fundamental change.

The European Journalism Training Association (EJTA), which was founded shortly after the fall of the Berlin Wall, declares stimulating pan-European cooperation in journalism education as one of its main aims. The association unites 60 educational and training institutes which are spread over 25 European countries. It is characterized by diversity: different types of institutions, media systems, cultures and twenty different languages. Since the founding of the association, the need for international cooperation has grown further. In the World Journalism Education Council’s *Declaration of Principles* it is stated: “Journalism is a global endeavour; journalism students should learn that despite political and cultural differences, they share important values and professional goals with peers in other nations. Where practical, journalism education provides students with first-hand experience of the way that journalism is practised in other nations” (WJEC, 2007).

In order to realize these ideals international student and teacher mobility has become essential. However, mobility does require some degree of *standardization*. It demands international recognition of qualifications, transparent and comparable degrees, international transfer of credits and an international system of quality assurance. But in an age of change the required level of standardization is difficult to establish.

The Competence Project

All EJTA members recognize the difficulties involved in defining journalism in a world that is uncertain and volatile. Nevertheless, they understand the need for standardization, which in turn will help their students to move around freely, promoting supranational citizenship and professionalism. Additionally, most schools of journalism would like to bridge the gap between theory and practice. Setting up a joint profile for journalism education could help to protect their curricula from the all

too practical claims from the industry as well as from the all too theoretical claims from the academic world.

These considerations have formed the background for the so-called Competence project. The first step in this project was to identify the tasks that are at the core of the craft and to define the competences that are needed to fulfil those tasks. Therefore, the author formed an EJTA working group to discuss and analyse the daily routines of a journalist. We identified seven important steps in the working process: finding issues, planning the work, gathering information, making a selection, structuring the information, presenting it and finally evaluating the product as well as the process. This so-called empirical cycle of journalism should be preceded by reflection on the role and function of journalism in society. Finally, two competences about the organisational context were added: working in an editorial setting and working in a media organisation. All ten competences represent a combination of knowledge, skills and professional attitude that is needed to accomplish an important professional task.¹⁰

The ten competences were formulated as follows. After their education or training, students possess the competence to:

1. Reflect on the societal role of and developments within journalism.
2. Find relevant issues and angles, given the public and production aims of a certain medium or different media.
3. Organise and plan journalistic work.
4. Gather information swiftly, using customary newsgathering techniques and methods of research.
5. Select the essential information.
6. Structure information in a journalistic manner.
7. Present information in appropriate language and an effective journalistic form.
8. Evaluate and account for journalistic work.
9. Cooperate in a team or an editorial setting.
10. Work in a professional media-organisation or as a freelancer.

The second step in the project was to define the *qualifications* that are needed for each of these ten competences. A qualification states what a learner is expected to know, to understand and/or to be able to demonstrate after completion of a certain course. In order to get a workable competence profile we forced ourselves to limit the number of qualifications: Each competence was subdivided into five qualifications, which

---

¹⁰ Cf. <http://tuning.unideusto.org/tuningeu/>

makes a total of fifty qualifications. It was decided to name the competence profile “Tartu-declaration”, after the city of Tartu in Estonia where the members of EJTA would meet. In 2006, the EJTA Members approved the Tartu-declaration, which since then has actually been used by the members of EJTA as a common frame-work for exchange of views, as a joint guideline for the development of courses and curricula and as a basis for the EJTA Mobility Catalogue (www.ejta.eu/mobility).

The Tartu Declaration has proven its value, but it also has its limitations. The competences and qualifications are not weighted, which suggests that all of them are equally important. Furthermore, the profile is static, which suggests that it is insensible to changes in the profession. Whereas, as was stated above, journalism is in the middle of ongoing change and it is essential to rethink the way young journalists should be prepared for a new future.

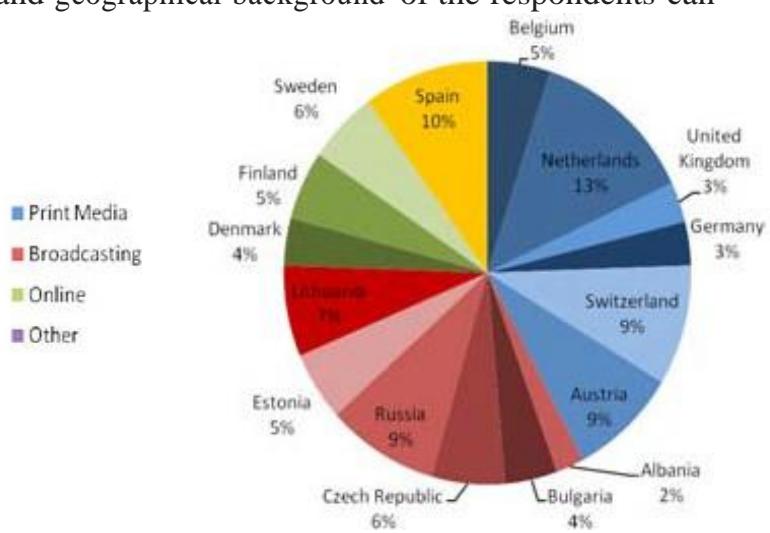
Method

In light of this, the EJTA decided to launch a research project on how different stakeholders assess the future (5-10 years) weight of the 50 different qualifications. The project consists of three phases. The first phase is a pilot study among the EJTA-members themselves. The second phase is based on an online survey among *professionals* (N=360) from over 20 European countries. These first two phases have now been completed. The third phase will concentrate on journalism students and teachers and will be completed in 2012.

In all three phases, the research is or will be carried out on the basis of an online survey, hosted and analysed by the ZHAW in Winterthur, in which respondents randomly give their view on the importance of each of the fifty qualifications in the next decade, using a slider on a scale from - - to ++ (see figure).

The actual scores were standardized, with 50 as mean. A score above 50 indicates a relatively growing importance for the qualification at hand; a score below 50 means a relatively diminishing importance in the next ten years. For each of the participating countries a sampling instruction was made regarding the preferred media-background of the respondents. The actual media and geographical background of the respondents can be seen as follows:

Source: EJTA/IAM (2010). *The weighting of different journalistic competences*.

Research Results

The main research question of the second phase of the project has been: What will be the most important qualifications for young journalists in the coming ten years, according to professional journalists in Europe?

Table 1. Qualifications Top 10

Rank	Qualification	$\emptyset$
1	be reliable	70,7
2	be able to select information on the basis of	64,2
3	have a good general knowledge	64,2
4	show initiative	63,8
5	be able to work under time pressure	62,3
6	be able to distinguish between main & side issues	60,8
7	be able to interpret the selected information	60,3
8	know current events	60,0
9	be willing to take criticism	59,4
10	be able to take responsibility for the product	58,2

The top 10 of qualifications shows an emphasis on reliability, selecting information, accountability and sense of urgency. It seems that for the respondents it is not only crucial that (young) journalists can select the most important and pressing information, but that they also feel responsible for their work (EJTA/IAM, 2010).

Table 2. Qualifications Bottom 10

Rank	Qualification	$\emptyset$
41	have insight in the influence of journalism in society	42,4
42	be able to structure in accordance with the genre	41,4
43	be able to cooperate with technicians	41,0
44	know the rights & obligations within an organisation	40,6
45	be able to organise contributions from the public	40,2
46	be able to evaluate the editorial policy	39,6
47	know market conditions	39,1
48	master the basics of layout	34,9
49	know the practical aspects of being a freelancer	30,0
50	be able to reflect upon a future career	29,7

At the bottom of the list, we find qualifications that do not directly contribute to the daily journalism production, but which may be of interest for young journalists and their future career. Such qualifications are: “know the rights and obligations within an organisation”, “be able to evaluate the editorial policy”, “know the practical aspects of being a freelancer” and “be able to reflect on a future career”. Furthermore, some of the qualifications which are aimed at design and technical aspects are considered as becoming relatively less important. What is rather worrying is that the qualification “have insight in the influence of journalism in society” can also be found at the end of the list.

Innovations

As was stated earlier, journalism is involved in persistent change caused by technological, social and economic developments worldwide. There is a need for innovation of journalism in all of its elements: *public*, *process*, *product (content)*, *product (form)*, *platform* and *profession*.

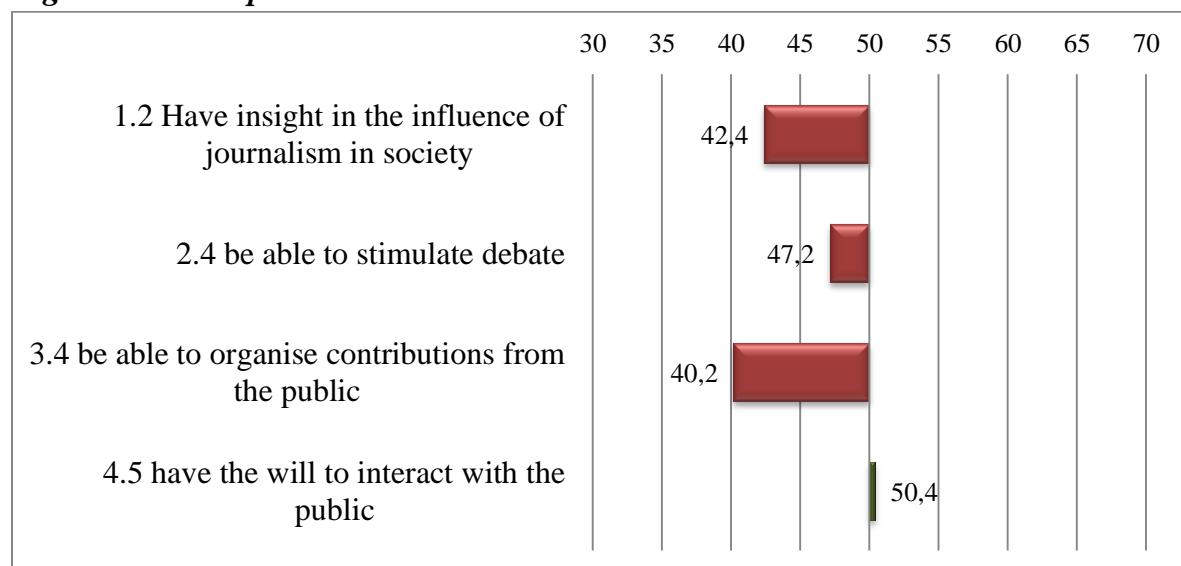
For each of these elements we distinguished one major innovation, on the basis of an extended literature study and expert interviews.

Table 3. Six facets and their major innovation

Concerns		Innovation	Description
I	<i>Public</i>	Participation	Making use of user-generated content or knowledge, whether or not through social media or internet communities.
II	<i>Process</i>	Transparency	Guaranteeing accountability and a trustworthy, open working method.
III	<i>Product Content</i>	Navigation	Offering a relevant and reliable content, whether or not through in-depth research, and putting it in a meaningful context.
IV	<i>Product Form</i>	Storytelling	Using narratives in an attractive and user-friendly way to knit together fragmented observations to construct meanings.
V	<i>Platform</i>	Cross-media	Dividing content over different media in the most effective way while stimulating interaction.
VI	<i>Professional context</i>	Entrepreneurship	Being focused on innovation of product, process and platform for the benefit of the public with regard to the economics of the profession.

An interesting question for journalism educators is: How do European professionals judge the future importance of those qualifications that are strongly linked to each one of these six innovations?

Figure 1. Participation

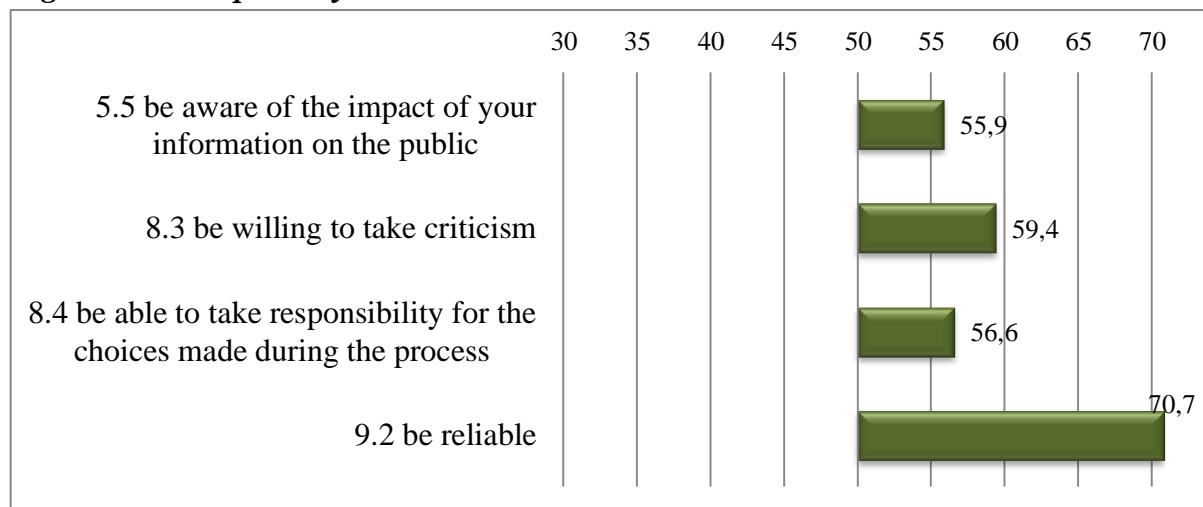

Source: Drok (2011), p. 102. Score < 50 = diminishing relative importance; Score > 50 = growing relative importance.

Participation is described as: ‘Making use of user-generated content or knowledge, whether or not through social media or internet communities’. In the past ten years there has been a lot of debate about the changing relation between the profession and the public (e.g. Bowman/Willlis, 2003; Gillmor, 2004; Rosenberry, 2010; Nip, 2006; PEW 2010). Most scholars believe that journalism has lost its monopoly on the news and that professional journalists should incorporate user generated content and citizen journalism into their daily routines.

Our research however shows that most European professionals are not very eager to give up their monopoly. In their view, qualifications that are related to participation will lose importance in the next decade compared to other qualifications. This is especially the case for the ability to organise content from the public. The only qualification that does not lose relative importance is having the will to interact with the public. But that doesn’t *gain* importance either. There are no significant differences in this regard between professionals from the North, South, East or West of Europe. Northern professionals however do have a more positive attitude towards participation, but this is mainly due to the fact that the share of online journalists is higher in the North. Online journalists all over Europe are clearly more positive about several aspects of participation: Interacting with the public, organising contributions from the public and stimulating debate.

Figure 2. Transparency

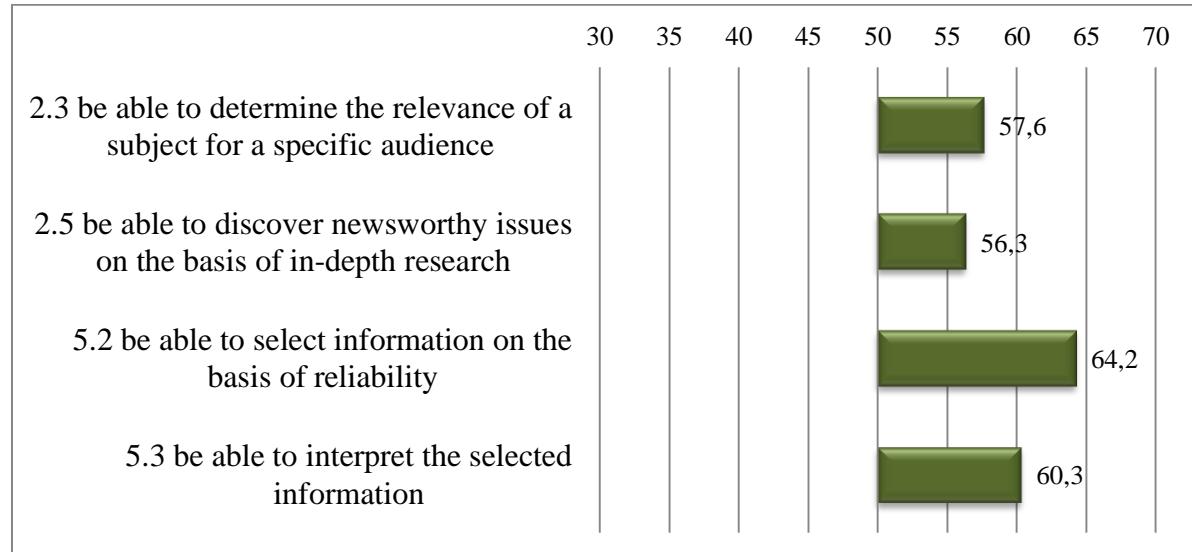

Source: Drok (2011), p. 103. Score < 50 = diminishing relative importance; Score > 50 = growing relative importance.

Transparency is described as: ‘Guaranteeing accountability and a trustworthy, open working method’. In a world that is characterized by information abundance, reliability is becoming the key to success. As Kovach & Rosenstiel (2001, p.71) put it: “In the end, the discipline of verification is what separates journalism from

entertainment, propaganda, fiction or art.” In the efforts of establishing an image of reliability, transparency is replacing the old tenet of objectivity. It seems that professional journalists around Europe do very well understand that. Qualifications that are linked to transparency gain relative importance. Professionals all over Europe believe that being transparent will make a difference in future professional journalism. Broadcast and online journalists seem more convinced of this than their colleagues from the print media.

Figure 3. Navigation

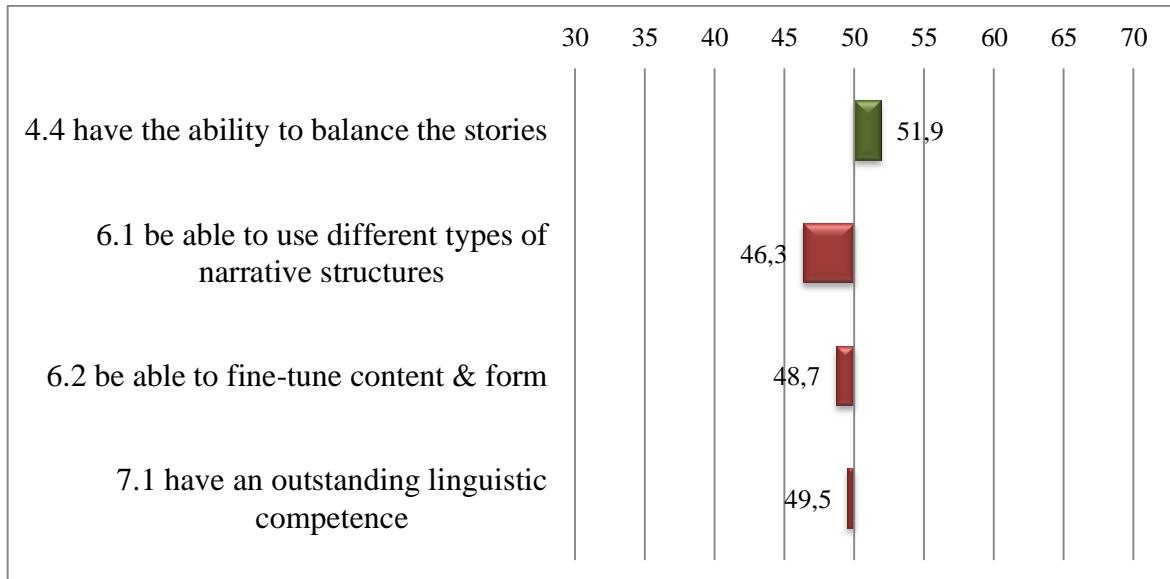

Source: Drok (2011), p. 105. Score < 50 = diminishing relative importance; Score > 50 = growing relative importance.

Navigation is described as: ‘Offering a relevant and reliable content, whether or not through in-depth research, and putting it in a meaningful context’. All qualifications that are related to navigation are regarded by professionals as being of growing importance in the coming years. There is a large consensus about this among professionals, regardless of the European region or the type of media they come from. The role of gathering and spreading information seems to become less important, in favour of researching, analysing and giving context to information.¹¹ This corresponds with the findings of Weaver et al. (2007). It seems that in the US as well as in Europe journalists and scholars alike are convinced that the emphasis on news hunting will gradually be replaced by an emphasis on guidance.

¹¹ A factor analysis shows that the most important factor of all is the one that can be labelled as “Analytical Factor”.

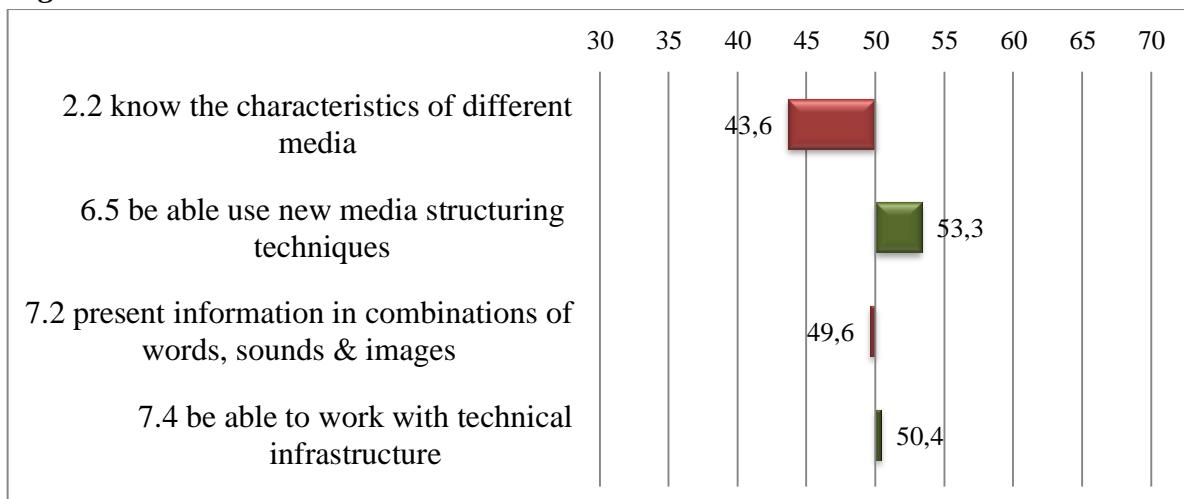
Figure 4. Storytelling

Source: Drok (2011), p. 107. Score < 50 = diminishing relative importance; Score > 50 = growing relative importance.

Storytelling is described as: ‘Using narratives in an attractive and user-friendly way to weave together fragmented observations to construct meanings.’ In journalism issues of attractiveness in format have been largely neglected for a long time. Fixed genres were the norm and were rarely discussed or renewed. Textbooks for journalism schools are often structured on the basis of these genres. The outcome of the survey suggests that this will not change in the near future. Even though qualifications that are related to ‘genre’ are mostly seen as being of diminishing importance, qualifications such as ‘be able to use different types of narrative structures’ are not regarded as an attractive alternative. Overall, storytelling is not one of the priorities on the innovation agenda of professionals.

Figure 5. Crossmedia

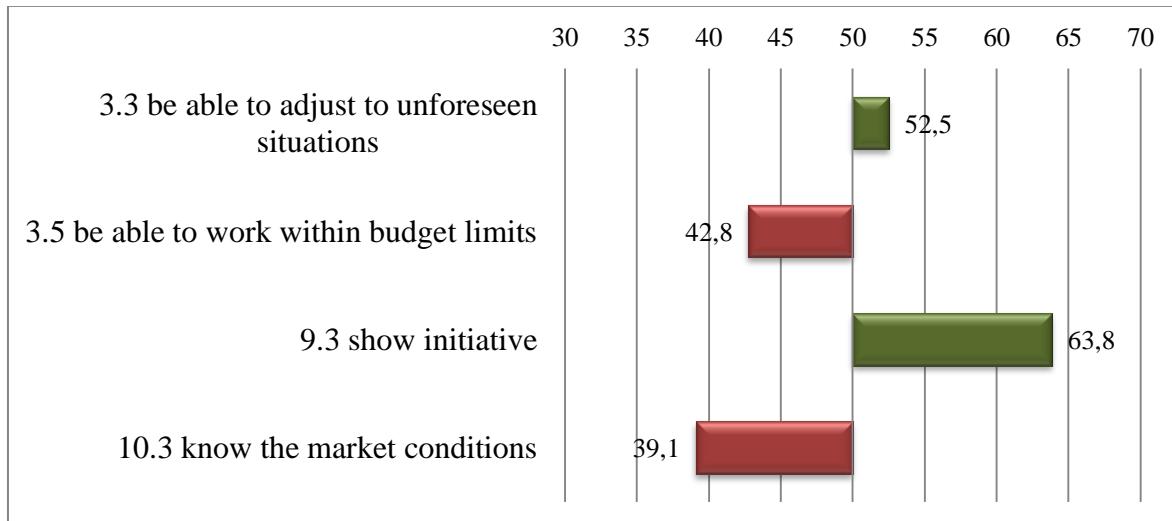

Source: Drok (2011), p. 108. Score < 50 = diminishing relative importance; Score > 50 = growing relative importance.

Crossmedia is described as: ‘Dividing content over different media in the most effective way while stimulating interaction.’ The basis of crossmedial working is to know the characteristics of different media: What are their strengths and weaknesses and which medium is best for which part of the story. But professionals do not see this as a qualification that will gain relative importance in the coming years. Only the new media structuring techniques are believed to be gaining some importance.

Again, there are no clear differences between countries or regions. It seems that European professionals do believe that using new media will become part of their daily routine, but that they are not that keen on working with different kinds of media in a crossmedial context. They prefer to stick to the sole medium they are used to and specialized in.

Figure 6. Entrepreneurship

Source: Drok (2011), p. 109. Score < 50 = diminishing relative importance; Score > 50 = growing relative importance.

Entrepreneurship is described as: ‘Being focused on innovation of product, process and platform for the benefit of the public with regard of the economics of the profession.’ Showing initiative, which has a broader relevance than being part of entrepreneurship, is regarded as becoming far more important. This is not the case with flexibility, which has a score just above 50. Working within budget limits and knowing market conditions is even seen as losing relative importance. It seems that the majority of professional journalists in Europe fosters a clear separation between journalism and economics. But many young journalists can’t afford to ignore economic realities. A growing number of them will not get a regular, steady job anymore. They will have to make a living as a self-employed journalist. And even if they do get a lifetime job in a media organisation, they

still will have to be fully aware of the economics of the craft and to be flexible and innovative.

Conclusion: Back to Basics

Professional journalism in Europe faces a double-edged crisis: a financial crisis and a functional crisis. The main question on the financial level is: how can we *reach more* people? The main question on the functional level is: how can we *be more useful* to people? Does this double-edged crisis call for a paradigm shift or should we go back to the core business and stress basic principles? Despite the many differences regarding the vision of the future of journalism, there seems to be a large consensus among European professionals about what will be the key qualifications for young journalists in the next decade. The top ten (out of fifty) qualifications show a pattern that can be summarized by four key notions:

1. Reliability,
2. Accountability,
3. Analytical skills
4. Sense of urgency/relevance.

When we look at the qualifications that are linked to six major innovations in journalism, the same pattern arises. European journalists prefer a ‘back to basics’- strategy and in particular support qualifications that are linked to ‘transparency’ and ‘navigation’. This is important information for journalism schools that all over Europe are in the process of rethinking their curricula in the digital age.

In an age of change and uncertainty, a back to basics strategy is understandable. But going back to basics should be used as a stepping stone for renewal and innovation. What the French call: “*reculer pour mieux sauter*”, taking a step back for a better jump. There is not much evidence in our research that a majority of European journalists is ready to make the jump to renewal, perhaps with the exception of online journalists. Most professional journalists across Europe appear to hold a rather traditional view on their profession. Especially when it comes to participation, crossmedial working and entrepreneurship, a majority still seems to prefer the way things were in the twentieth century: no interference from the public, working on only one familiar platform and with a clear divide between doing journalism and creating a sound economic base.

References

- Bowman, S. & C. Willis (2003). *We media. How audiences are shaping the future of news and information.* www.hypergene.net/wemedia (accessed January 2012).
- Drok, N. (ed.). (2007). *De toekomst van de journalistiek.* Amsterdam: Boom.
- Drok, N. (2011). *Bakens van betrouwbaarheid. Een onderzoek naar verschuivende journalistieke kwalificaties.* Zwolle: TUZE/Windesheim.
- EJTA/IAM (2010). *The weighting of different journalistic competences.* Research report by Carmen Koch and Vinzenz Wyss, in cooperation with Nico Drok. Maastricht/Winterthur: European Journalism Training Association/Institut für Angewandte Medienwissenschaft.
- Gillmor, D. (2004). *We the media.* Sebastopol: O'Reilly Media.
- Hanitzsch, T. et al. (2005). Building a home for the study of journalism. *Journalism*, 6; 107-115.
- Josephi, B. (2008). Journalism Education. In Wahl-Jorgensen, Karin et al. *The handbook of journalism studies* (pp. 42-56). London: Routledge.
- Kovach, B. & T. Rosenstiel (2001). *The elements of journalism.* New York: Crown Publishers.
- PEW Research Center (2010). *Understanding the participatory news consumer.* <http://www.pewinternet.org/Reports/2010/Online-News.aspx> (accessed January 2012).
- Rosenberry, J. & B. St.John III (2010). *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press.* New York: Routledge.
- Weaver, D. et al. (2007). *The American journalist in the 21st century.* Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- World Journalism Education Council (2007). *Declaration of Principles.* <http://wjec.ou.edu/principles.html> (accessed January 2012).

Note

This article is based on the outcomes of the European Competence Profile Project of the European Journalism Training Association (EJTA). The EJTA survey was hosted and analysed by the ZHAW in Winterthur, Switzerland. See also: EJTA/IAM (2010), *The weighting of different journalistic competences.* Research report by Carmen Koch and Vinzenz Wyss, in cooperation with Nico Drok. Maastricht/Winterthur: European Journalism Training Association/Institut für Angewandte Medienwissenschaft.

Hoofdstuk 6

Beacons of Reliability

The view of European journalism students and professionals on future qualifications for journalists

Journalism Practice, 7(2) 145-162. 2013

Beacons of Reliability

The view of European journalism students and professionals on future qualifications for journalists

Nico Drok

Journalism is changing rapidly. The professional routines that have been used so successfully in the past century seem less suitable for the future. This calls for a shift in the qualification profile that European journalism schools use as a basis for their education. It is not easy to establish which qualifications will need more attention in future education and - because of the limited time budget of students and schools - which qualifications will therefore inevitably have to do with less attention. The European Journalism Training Association (EJTA) has commissioned a research into the views of European journalism professionals and future professionals. Which shifts in the European qualification profile do they expect and do these important stakeholders differ in their views? How do European students of journalism and European professional journalists assess qualifications that are related to major innovations in journalism?

The research shows a high level of consensus between students and professionals concerning the shifts in the relative weight of each of the fifty qualifications from the European profile. Furthermore it turns out that both groups prefer a 'back to basics'-strategy in this turbulent time. It appears that within this strategy there is enough room for two of the six innovations distinguished, but far less for the other four. These outcomes are valuable for journalism schools that are in the process of rethinking their curricula, but they do not solve the fundamental question to what extent education can or must be ahead of developments in the profession.

Keywords: journalism education, journalistic qualifications, innovations in journalism, future of journalism.

Introduction

In 2013 in Mechelen (Belgium) the World Journalism Education Conference will be organised for the third time, following conferences in Singapore (2007) and Grahamstown (2010). The conference will bring together practitioners, researchers, teachers and students from around the globe to discuss a variety of themes, from press freedom to accountability and from conflict reporting to media literacy. The central theme in 2013 will focus on the question how journalism education can play a more

directive role in shaping the future of the profession: ‘Renewing journalism through education’. The assumption that lies behind this central theme is that journalism education can be perceived as a way “in which society can intervene to influence the development of journalism”. Yet, questions about the role educators should play in making journalism better are “surprisingly rarely asked, but need to be addressed” (Curran, 2005, p. xiv).

However, over the years there have been numerous debates over the nature of journalism and journalism education (Gaunt, 1992; Splichal & Sparks, 1994; Fröhlich & Holtz-Bacha, 2003; Hanitzsch et al., 2005; de Burgh, 2005; Josephi, 2009; Franklin, 2011a; Mensing, 2011). What underlies this (global) debate is, according to Deuze (2006, p. 21), “the consensus among practitioners that the status quo in the industry is the ideal one, hence newcomers only need to internalize what their senior peers already do”, while on the other hand scholars “tend to feel there is only one way of doing things – the academic way”. The bulk of these discussions centre around four of the most important dilemmas of the European journalism schools: about the *concept* (should courses be aimed at journalism in a strict definition or at everything that can be considered as being related to ‘the media’?), about the kind of *expertise* (should journalism education be primarily focused on practical skills or on academic reflection?), about the *focus* (should the training be for current practice or for an expected practice) and about the *mission* of the schools (should education be aimed at journalism as it is actually developing or as we would wish it to develop?).

These dilemma’s get even more difficult to deal with now that European journalism is fundamentally and rapidly changing. The success of European journalism in the 20th century was based, among other things, on three foundations of the mass media model – scarcity of information, the monopoly of the media and the presence of a mass audience. These three foundations are eroding due to the changes in the economic, technological and socio-cultural context (Küng et al., 2008; Bowman & Willis, 2003; Halman et al., 2011; Bauman, 2007). “The practices of today were created during a time when information was scarce and distribution was generally one way through channels that had monopolistic advantages that no longer exist. Students now need to develop a different set of skills to deal with information abundance, network distribution, intense competition and a communication process that is interactive, asynchronous and nearly free” (Mensing, 2011, p.80).

Changes in journalism

It is not easy to chart clearly the many, sometimes contradictory, developments in European journalism (cf. Franklin, 2011b). Journalism can be regarded as a

professional process in which products are disseminated for the benefit of the public by one or more platforms. In each of these facets – public, process, product (content/form), platform and profession – there are important transformations going on. On the basis of an extended literature study the following innovative trends were identified. They are formulated in a rather apodictic way, which does not mean they are not open for discussion.

First of all the relationship between the profession and its public is changing. The public shows an increasing desire for *participation* (Singer et al., 2011). Citizens have a great deal and a great variety of knowledge and some of them appear to be eager to share this knowledge (Gillmor, 2004; Rosen, 2008). At the same time new technology – interactive internet, social media – keeps expanding the possibilities for forms of public participation (Domingo et al., 2008). The public's participation has several modes from citizen journalism via user-generated content to civic journalism (Ahva, 2010; Nip, 2006). Journalism should incorporate contributions from the public into its daily routines more often (Carpentier & De Cleen, 2008; OECD, 2007; Witschge, 2012).

Secondly, in a world that is characterised by an abundance of information, a trustworthy, open working method is becoming a key to success. Finding the truth remains the chief characteristic of the journalistic process: "In the end, the discipline of verification is what separates journalism from entertainment, propaganda, fiction or art."(Kovach, 2001, p.71). However, conventional journalism's claim of giving the objective truth can no longer be maintained in a post-modern and multicultural society (Fuller, 1996; Calcutt & Hammond, 2011; Karlsson, 2011). In the efforts to establish an image of reliability, *transparency* should replace the old tenet of objectivity (cf. Florini, 2007; Phillips, 2012, Eberwein et al., 2011; Hunter & Van Wassenhove, 2010; Erbsen, 2011; Lee-Wright, 2012).

In the third place there is a lack of connection between the everyday personal questions and the problems that occur at the level of government and society as a whole. (Couldry et al., 2007; Schröder, 2009). Instead of the exception to the rule – after all news is that which is extraordinary – the rule itself should be regarded more often (Luyendijk, 2009). In addition to the classic watchdog there is a need for a guide-dog that can help the citizen navigate through postmodern life. The role of gathering and quickly disseminating information becomes less important than analysing and giving context to information (Weaver et al., 2007; Hermans & Vergeer, 2011). In order to fulfil this *navigation* function to the optimum the first essential is that the information given should be reliable, meet the requirement of relevance/urgency and preferably also give solution-orientated information that offers

the user the possibility of (re)action. (Heikkilä et al., 2011; Drok, 2007; Rosenberry, 2010).

Fourthly, with regard to the form of the product there is a growing need for variety in genres and the use of new narrative forms. In journalism issues of attractiveness in format have been more or less neglected for a long time, unlike, for instance, in the entertainment sector. Fixed genres were the norm and were rarely discussed or renewed (cf. Bird & Dardenne, 1997). “By following real characters, affected by and affecting a topic at hand, and portrayed in action, a writer may impart crucial information deeply and personally, as characters and settings and a ‘storyteller’s voice’ relate news to audiences’ own experiences” (Kramer, 2009, p.1). Such *story-telling* elements as multiple layers in the story, multiple perspectives, tension and recognition stimulate the actual use of news stories (Costera Meijer, 2009; Glasser, 2000; Barnhurst & Mutz, 1997) and should be incorporated more often into the daily routines.

Furthermore, the present-day media user increasingly expects that the necessary information is made available via a variety of platforms that complement and reinforce each other and offer the user the possibility of interaction (Huibers, 2008). Such a *cross-media* concept demands of the journalist insight into the functional strengths, weaknesses, styles and routines of the various media (Fenton, 2010; Bakker & Bakker, 2011). Finally, the news business is no longer a sellers’ but a buyers’ market. This puts the price of journalistic information under pressure, even to such an extent that the question arises as to whether quality journalism can maintain itself for a wide public in a commercial context or whether it will become a merit good¹² (Bardoel, 2003). In the meantime the need for *entrepreneurial journalism* is growing. This goes further than knowing the practical aspects of freelancing. It includes flexibility, knowing the market and understanding the economic laws of the profession (Jarvis, 2010; Hunter & Van Wassenhove, 2010; Gillmor, 2010; Caplan 2012).

In table 1 the six facets and the most important innovations in each of these are summarised. These innovations demand a shift in the qualifications profile of the (starting) journalist. It is important for the European journalism schools to know which shifts in the qualification profile important stakeholders expect for the coming years, and if their expectations accord with the developments reported in the literature.

---

¹² Goods of social importance that cannot be made available, or not sufficiently available without intervention of the government.

Table 1. Six facets and their major innovation

Concerns		Innovation	Description
I	<i>Public</i>	Participation	Making use of user-generated content or knowledge, whether or not through social media or internet communities.
II	<i>Process</i>	Transparency	Guaranteeing accountability and a trustworthy, open working method.
III	<i>Product Content</i>	Navigation	Offering a relevant and reliable content, whether or not through in-depth research, and putting it in a meaningful context.
IV	<i>Product Form</i>	Storytelling	Using narratives in an attractive and user-friendly way to knit together fragmented observations to construct meanings.
V	<i>Platform</i>	Cross-media	Dividing content over different media in the most effective way while stimulating interaction.
VI	<i>Professional context</i>	Entrepreneurship	Being focused on innovation of product, process and platform for the benefit of the public with regard to the economics of the profession.

The Competence Project

Against the background of these transformations the European Journalism Training Association (EJTA) started the so-called Competence Project in 2005. The EJTA unites 60 European schools/institutes of journalism from 25 different European countries. The EJTA-members can be divided into three main categories (cf. Fröhlich & Holtz-Bacha, 2003):

1. Journalism training on higher education level (bachelor and/or master) at a general university or at a university of applied science. About 65% of the members fall within this category.
2. Journalism training at a mid-career institution. About 25% of the member fall within this category.
3. Journalism training as a part of a media-company or other. About 10% of the members fall into this category.

Of course there still exists a lot of on-the-job-training outside of EJTA, increasingly on the basis of a university degree in a field other than journalism (cf. Josephi, 2009). Nevertheless, what Deuze (2006, p.31) has stated on the global level, also counts for Europe: “journalism education as a socializing agent is becoming increasingly

powerful in today's media, as a vast majority of newcomers worldwide come to the job with some kind of training or education in journalism.”

The EJTA is characterized by diversity on almost every level. Members come from different countries with different educational cultures, with different media systems, with different political histories, with a different cultural context and they speak twenty different languages. In spite of this diversity, there is a full consensus about the mission of the association and its member schools:¹³

Members of the European Journalism Training Association educate or train their students/participants from the principle that journalists should serve the public by:

- providing an insight into political, economic, socio-cultural conditions,
- stimulating and strengthening democracy at all levels,
- stimulating and strengthening personal and institutional accountability,
- strengthening the possibilities for citizens to make choices in societal and personal contexts,

while:

- feeling responsible for the freedom of expression,
- respecting the integrity of individuals,
- being critical of sources and independent of vested interests,
- using customary ethical standards.

The agreement on this mission was the starting point for the Competence Project which consisted of three steps:

1. Establish the ten most important competences.
2. Establish the five most important qualifications for each competence.
3. Establish the relative weight of the fifty qualifications.

In this article the focus will be on the third step, after a short explanation of the first two.

Competences and qualifications

The first step in the Competence Project was to organize a series of expert meetings in order to establish what are the most important journalistic competences for a starting professional. A ‘competence’ represents a combination of knowledge, understanding, skills and professional attitude that is needed to accomplish an important professional

---

¹³ <http://www.ejta.eu/index.php/website/projects/>

task, according to the definition of the Tuning group of the European Union.¹⁴ Out of the discussions came a competence profile consisting of ten elements. The core of the profile is derived from a description of the most important professional tasks (the journalistic cycle; competences 2 to 7). This core is preceded by a reflective competence (nr. 1) and followed by an evaluative competence (nr. 8). The profile is completed by two organisational competences: cooperate in a team (nr. 9) and working in a formal organization (nr 10.).

After their education or training students possess the competence to:

- 1 Reflect** on the societal role of and developments within journalism
- 2 Find** relevant issues and angles, given the public and production aims of a certain medium or different media
- 3 Organise** and plan journalistic work
- 4 Gather** information swiftly, using customary newsgathering techniques and methods of research
- 5 Select** the essential information
- 6 Structure** information in a journalistic manner
- 7 Present** information in appropriate language and an effective journalistic form
- 8 Evaluate** and account for journalistic work
- 9 Cooperate** in a team or an editorial setting
- 10 Work** in a professional media-organisation or as a freelancer

The second step in the process was to formulate the five most important qualifications for each of the ten competences. A ‘qualification’ or ‘learning outcome’ defines what a learner is expected to know or be able to demonstrate after completion of a course of learning.¹⁵ To do its work properly a qualification has to be formulated in an unambiguous way, avoiding summing up more than one requirement within a qualification. After five rounds of debate it was decided that the qualification profile would contain the following fifty qualifications:

Table 2. The Qualification Profile: 10 competences with 50 qualifications

1. The competence to reflect on the societal role
1.1 have a commitment to society
1.2 have insight in the influence of journalism in society
1.3 be able to develop a grounded view of journalism
1.4 understand the values that underlie professional choices
1.5 be able to reflect on a future career

¹⁴ <http://www.unideusto.org/tuningeu/competences.html>

¹⁵ Ibid.

2. The competence to find relevant issues & angles

- 2.1 know current events
- 2.2 know the characteristics of different media
- 2.3 be able to determine the relevance of a subject for a specific audience
- 2.4 be able to stimulate debate
- 2.5 be able to discover newsworthy issues on the basis of in-depth research

3. The competence to organise & plan journalistic work

- 3.1 be able to make a realistic work plan
- 3.2 be able to work under time pressure
- 3.3 be able to adjust to unforeseen situations
- 3.4 be able to organise contributions from the public
- 3.5 be able to work within budget limits

4. The competence to gather information swiftly

- 4.1 have good general knowledge
- 4.2 have a more specialised knowledge in a field
- 4.3 be able to use all required sources effectively
- 4.4 have the ability to balance the stories
- 4.5 have the will to interact with the public

5. The competence to select the essential information

- 5.1 be able to distinguish between main & side issues
- 5.2 be able to select information on the basis of reliability
- 5.3 be able to interpret the selected information
- 5.4 be able to select information in accordance with the genre
- 5.5 be aware of the impact of your information on the public

6. The competence to structure information in a journalistic manner

- 6.1 be able to use different types of narrative structures
- 6.2 be able to fine-tune content & form
- 6.3 be able to structure in accordance with the genre
- 6.4 be able to structure on the basis of relevance
- 6.5 be able to use new media structuring techniques

7. The competence to present information in an effective journalistic form

- 7.1 have an outstanding linguistic competence
- 7.2 present information in combinations of words, sounds & images
- 7.3 master the basics of layout
- 7.4 be able to work with technical infrastructure
- 7.5 be able to cooperate with technicians

8. The competence to account for journalistic work

- 8.1 have a clear idea of the required quality of journalistic products
- 8.2 be able to evaluate own work
- 8.3 be willing to take criticism
- 8.4 be able to take responsibility for the choices made during the process
- 8.5 be able to take responsibility for the product

9. The competence to cooperate in a team

- 9.1 have good social skills
- 9.2 be reliable
- 9.3 show initiative
- 9.4 show insight in own strengths & weaknesses
- 9.5 show insight in relations within a team

10. The competence to be aware of the own role in a media-organisation & as a freelancer

- 10.1 be able to present ideas convincingly
- 10.2 know the rights & obligations within an organisation
- 10.3 know the market conditions
- 10.4 be able to evaluate the editorial policy
- 10.5 know the practical aspects of being a freelancer

Research Questions

This Qualification profile serves as the framework for quality assurance among EJTA-members and it helps to stimulate student mobility (see: <http://www.ejta.eu/index.php/mc>) But it also has its shortcomings. Firstly, it is not the result of an extensive academic analysis but of discussions between experts at a meeting-table. This might make the process more open to chance, even though the final result was agreed upon by all EJTA-members at a General Meeting. Secondly, the qualification profile is static and not weighted, which might suggest that all qualifications are of equal importance, now as well as in the future.

Therefore EJTA decided to do a mid-scale research among professional journalists, students, heads of schools and teachers. In this article the focus will be on the first two groups. For the schools, students and professionals are the most important stakeholders, because they are the direct customers with regard to respectively the educational content and the graduates. In the end they are not the ones that make the final decisions about the educational programs, but their influence is growing within the quality assurance and accreditation systems across Europe. While journalism

schools may well try to ‘renew journalism through education’, their success is increasingly measured by the level of satisfaction students display and the quantitative and qualitative level of jobs their graduates obtain (cf. Josephi, 2009). In addition, it is interesting to compare these two groups on the assumption that students are far less influenced by the pressure of daily practice and therefore more open to change and innovation. After all, they are the ones that must bring new blood to the profession (Rosen, 1999; Splichal & Sparks, 1994).

The research should give an answer to the following two interrelated questions:

RQ 1: *In the view of European students of journalism and European professional journalists which qualifications for starting journalists are the most and the least important in the coming ten years?*

RQ 2: *How do European students of journalism and European professional journalists assess qualifications that are related to six important innovations in journalism ?*

Method¹⁶

The point of departure in answering these questions is the Qualification profile (table 2). The fifty qualifications of this profile were incorporated in a random order in an English language online survey, hosted and analysed by the Institut für Angewandte Medienwissenschaft of the ZHAW in Winterthur (EJTA/IAM 2010, EJTA/IAM 2012). All members of EJTA were asked to draw the attention of their students to this survey and see to it that the respondents were well spread according to level of education (bachelor, master) and the year of study. In order to recruit professionals, a contact person was appointed in each country with the task to recruit more or less authoritative professional journalists – often editors in chief – from the sectors Print (45%), Broadcast (40%), Online (10%) and Other (5%). This resulted in 1044 students and 360 professionals from the field (the distribution is given in table 3), who in this article are regarded as two uniform groups without any further subdivisions.

All respondents were asked to assess the importance in the coming ten years of each of the fifty qualifications. Using a slider the initial position of which was the middle point, the respondents could weigh the fifty qualifications on a scale from - - to ++. Moving the slider to the left, they stated that they think the specific qualification is less important than the average, drawing it to the right meant that it is more important than the average. Under the visible scale was an invisible scale with a point distribution from 0 to 100. The actual scores were standardised with 0 as the average. Therefore

---

¹⁶ The research group consisted of Carmen Koch and Vinzenz Wyss, both attached to the Institute of Applied Media Studies of Zurich University of Applied Sciences in Winterthur (Switzerland). Nico Drok, attached to the Media Research Centre Windesheim University in Zwolle (Netherlands), was project leader on behalf of EJTA.

the scale scores ranged from -50 (= sharp decrease in relative importance) to +50 (=sharp increase in relative importance).

Table 3. Respondents

	Students		Journalists	
	N	%	N	%
North <i>(Denmark, Estonia, Finland, Lithuania, Sweden)</i>	206	20%	96	27%
West <i>(Belgium, France, Netherlands, United Kingdom)</i>	425	41%	76	21%
Central <i>(Austria, Germany, Switzerland)</i>	92	9%	76	21%
East <i>(Bulgaria, Czech Republic, Russia, Slovenia)</i>	262	25%	68	19%
South <i>(Albania, Macedonia, Spain)</i>	59	6%	44	12%
Total	1044	100%	360	100%

To answer the second research question the three most relevant qualifications for each of the six distinguished innovations were selected from the profile and the ranking scores of these qualifications were compared. Furthermore a factor analysis was carried out to see if clusters of qualifications were present in the views of students and professionals and if they could be related to the six innovations distinguished. This did not lead to a satisfactory result: too many relevant variables had to be excluded in the process (see appendix 1: Factor analysis Professionals) and the results of the analysis were not consistent for the two groups of respondents.

Results

The first research question was: *In the view of European students of journalism and European professional journalists which qualifications for starting journalists are the most and the least important in the coming ten years?*

Considering the top 10 ranking of qualifications there is a strong degree of consensus between students and professionals. Seven of the fifty qualifications are found in the top 10 of both groups of stakeholders (Table 4). There is even complete agreement about the top three: 9.2 ('be reliable'), 5.2 ('be able to select information on the basis

of reliability') and 4.1 ('have good general knowledge'). The divergencies are limited and all top 10 qualifications from one group can be found within the range of the top 15 of the other group.

Table 4. Top 10 ranking of qualifications; students vs. journalists

Top 10 Students	Students	Journalists	Difference
	Rank	Rank	
9.2 be reliable	1	1	0
5.2 be able to select information on the basis of reliability	2	2	0
4.1 have good general knowledge	3	3	0
8.3 be willing to take criticism	4	9	+5
3.2 be able to work under time pressure	5	5	0
8.5 be able to take responsibility for the product	6	10	+4
8.4 be able to take responsibility for choices made during the process	7	12	+5
5.5 be aware of the impact of your information on the public	8	14	+6
2.1 know current events	9	8	-1
9.3 show initiative	10	4	-6

There also appears to be a high level of agreement between students and professionals about which qualification will decrease in relative importance in the coming decade (Table 5). The ten qualifications scoring the lowest among students all fall in the range 50 to 37 of professionals, though often in other positions. It is not easy to find one common denominator for the ten qualifications that score the lowest among students. A common thread is that students expect that working within a framework that limits creativity, will become relatively less important in the next ten years. Such a framework could be in the area of organisation (3.5, 3.1) or of genre and form (7.3, 6.3, 5.4). The influence of third parties such as technicians (7.5) and the public (3.4) could also limit creativity. Furthermore students do not seem to have high expectations of particular forms of reflection (10.4, 1.5).

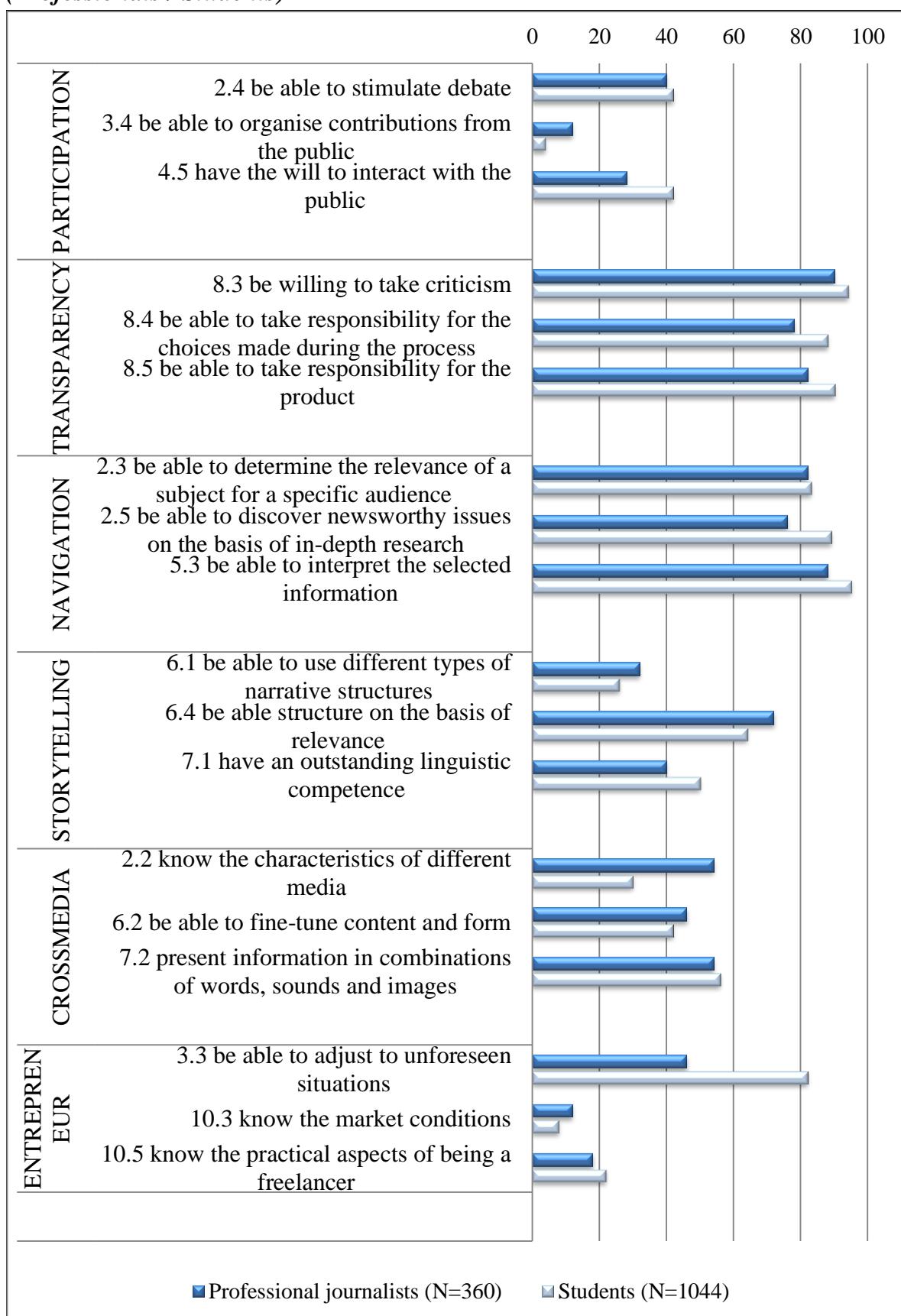
Table 5. Bottom 10 ranking of qualifications; students vs. journalists

Bottom 10 Students	Students Rank	Journalists Rank	Diffe- rence
3.1 be able to make a realistic work plan	41	37	-4
5.4 be able to select information in accordance with the genre	42	39	-3
7.5 be able to cooperate with technicians	43	43	0
1.5 be able to reflect on a future career	44	50	6
10.4 be able to evaluate the editorial policy	45	46	1
6.3 be able to structure in accordance with the genre	46	42	-4
10.3 know the market conditions	47	47	0
7.3 master the basics of layout	48	48	0
3.4 be able to organise contributions from the public	49	45	-4
3.5 be able to work within budget limits	50	40	-10

Generally speaking it can be concluded that the differences between students and professionals are not great and not systematic. On the contrary: the level of consensus about the ranking of all of the fifty qualifications is rather high, with a ranking correlation (Spearman) of 0,8568. Both students and professionals emphasise their striving for professional autonomy in the bottom 10, and in the top 10 they stress traditional core values such as reliability, responsibility, analytical skills and the ability to work quickly.

The second research question was: *How do European students of journalism and European professional journalists assess qualifications that are related to six innovations in journalism?* The six innovations that have been distinguished on the basis of literature are respectively: participation, transparency, navigation, storytelling, cross-media and entrepreneurship (Table 1). An overview of the ranking scores on the qualifications that are linked to these innovations is given in Figure 1. The assumption is that the ranking of qualifications that are related to a certain innovation gives us information about the view of the respondent on the relative importance of that innovation.

**Figure 1. Ranking scores (1 -100) on some innovation related qualifications
(Professionals / Students)**

What becomes clear is that the overall differences between the two groups of respondents are relatively small, as we have seen before. There is no clear evidence that students systematically have a more positive attitude towards the distinguished innovations as compared to the professional journalists. The qualifications that are related to an open working method (transparency) and to offering a relevant content within a meaningful context (navigation) get by far the highest rankings of both professionals and students. It seems that both groups of respondents realise that guiding your audience in an open and responsible way might be one of the key factors of success in a world that is increasingly characterized by abundance of information and opinions.

The qualifications with the lowest ranking are found in the participation and entrepreneurial section. Both European students of journalism and European professional journalists rank the will to interact and the ability to stimulate debate below average. The ability to organize contributions from the public, which is at the very core of participation and co-creation, is placed in the lowest regions of the ranking. Students even score lower on this item than professionals do. Professionals and students differ in their assessment of the ability to adjust to unforeseen situations: the future journalists value this kind of flexibility much higher than their older peers. Both groups agree on their low ranking of the economic part of entrepreneurial journalism: knowing market conditions and knowing the practical aspects of being a free-lancer. The very low score given by professionals for the future importance of knowledge of the practical aspects of freelance work could be explained by the fact that there were very few freelancers among the respondents. However it is surprising that students also foresee a diminishing relative importance of this qualification, because a growing number of them will no longer be able to get a steady job, but will have to make a living as self-employed journalists.

With regard to storytelling and cross-media working the ranking is preponderant below average. On essential qualifications like being able to use different types of narrative structures (storytelling) or knowing the characteristics of different media (cross-media), students even score lower than professionals.

Conclusions

The first conclusion from our research is that the average level of consensus about the future weight of journalistic qualifications between professionals and students is high. Various studies have shown a process of convergence in the ideas about what are the essentials in journalism education, transcending different kinds of boundaries (Deuze,

2006). Because it is the first time our kind of research – comparing views of professionals and students on qualifications – has been done in Europe, we cannot determine whether the level of consensus between the two groups is growing or not. Furthermore, because of the scale of the research it is not possible to make a solid cross-national comparison. Therefore the tests that were run on the cross-national data (e.g. ANOVA) are not reported in this article, although they seem to corroborate the earlier findings of a consensus that surpasses boundaries based on nation, region or media system (Gaunt, 1992; Splichal & Sparks, 1994; Fröhlich & Holtz-Bacha, 2003).

Secondly, if one asks students or professional journalists which parts of the journalistic qualification profile will increase in importance in the coming years, then there is every chance that the answer will be: ‘everything’. This research confirms that: in an absolute sense almost all qualifications are seen as becoming more important. However, not all qualifications are believed to gain importance to the same degree. There appears to be a clear order concerning the future importance of the fifty qualifications of the profile and there is a high degree of consensus between European students and professionals about this. The qualifications that will increase most in importance can be placed under three broad headings:

1. Reliability
2. Sense of relevance and urgency
3. Accountability

Reliability concerns both the journalist (1st place in the ranking) and the information (2nd place). Combined with the high score for qualifications that relate to accountability this would appear to indicate there is a strong sense among (future) journalists that in the 21st century professional journalism must distinguish itself by credibility. In a sea of information and opinions credible journalism rests on the bases of trustworthiness and transparency, however difficult it is to realise this ideal in present-day practice (cf. Davies, 2008). A second conclusion is that qualifications that relate to one of the central tasks of journalism – the dissemination of *relevant* news – in the view of (future) journalists will further increase in relative importance.

Looking at the bottom of the ranking, we see a variety of qualifications. Again, the professionals highly agree with the students: 7 out of 10 qualifications are in their bottom 10 as well and the other three are within the range of the bottom 15. This consensus seems to be based on a shared endeavour to gain autonomy. Professional journalists are called “those who tend to crave for only one thing: creative and editorial autonomy” (Deuze, 2009). There is evidence that the new generation of journalists desires this autonomy at least as hard as the present professionals. It seems that this

has not changed over the past twenty years: “In our students’ conception of the role of the journalist, there is a strong tendency towards stressing autonomy from outside pressures that may influence journalists in the discharge of their informational functions” (Splichal & Sparks, 1994, p. 186).

The idea that students view the future more open-minded because they are younger and less aware of constraints of everyday practice appears to be wrong. Just like the professionals, students do not consider the current crisis in journalism to be a starting point for radical change, but rather as an incentive to emphasise traditional core values.

The question remains whether stressing autonomy and traditional values does sufficient justice to the great changes taking place in journalism or about to take place (Lee-Wright, 2012; Franklin, 2011b; Curran, 2010; Fuller 2010; Costera Meijer, 2009; Drok, 2011). Therefore the second research question was about the assessment of qualifications that are related to six major innovations in journalism. The conclusion is that two of the distinguished innovations get more than average support from both professionals and students: navigation and reliability. This corresponds with a gradual shift in the role-conception of journalists that has been going on for some time (Weaver et al., 2007; Hermans & Vergeer, 2011; Opghenaffen, d'Haenens & Corten, 2011): from speedy news hunter to beacon of reliability. Almost all qualifications that are related to the other four innovations – crossmedia, storytelling, participation, entrepreneurial journalism – show a score below average. Participation and entrepreneurial journalism have the lowest scores, which – again – suggests that both professionals and students foster their autonomy. They prefer to do their professional work without interference of market forces or the public. What Heinonen (2011) concludes with regard to professionals journalists appears to count for their future colleagues too: “From the perspective of most journalism professionals, the public continues to be distinctively an audience for the media product – even if the relationship has more interactive features than before”. Overall, students seem to share this “prevailing tendency (...) toward inertia or at least conservatism” (p.52).

Discussion

The academic value of EJTA’s Competence Research is restricted, primarily because of its limited scale. A replication of the research on a larger scale would permit more solid cross-sectional comparisons as well as a longitudinal perspective. As for now, the outcomes of the project are more useful for journalism practice and educational policy than they are for the academic study of journalism. Nevertheless, the conclusions lead to at least one question that might be interesting for everyone who is concerned about the future of journalism: how must we value the emphasis that both professionals and

students lay on autonomy and ‘back to basic’-values? Is it the best strategy in a period of turbulent changes or does it stand in the way of accepting a new paradigm in journalism that is based on inclusiveness?

Furthermore, the Competence Project of the European Journalism Training Association primarily has relevance for journalism educators and practitioners in *Europe*. But as “the changes and challenges facing journalism education around the world are largely similar” (Deuze, 2006, p.20), it might be useful in other parts of the world as well. The results can play a constructive role in the dialogue about future education between educators and the industry. Especially in global discussions about the mission of journalism education: should it be aimed at the status quo (= *is*), at an expected future (= *probably will be*) or at a desired future (= *should be*)?

What should be the position of journalism schools in this? Josephi (2009, p. 52) states that: “Journalism education, as increasingly provided by tertiary institutions around the world, is seen as a preparation for and a corrective to journalism.” Journalism schools are considered to have a bad record as centres for professional renewal and innovation (Rosen, 1999; Bierhoff & Schmidt, 1997). “One of the criticisms of established newsrooms *and* journalism education programs is that they can be rigid and resistant to significant change” (Mensing & Franklin, 2011, p.6). A major challenge for the European schools of journalism, and perhaps of all schools of journalism around the globe, is to change from a ‘follower’ mode to an ‘innovator’ mode (cf. Deuze, 2006). The World Journalism Education Congress in 2013, with its central theme ‘*Renewing journalism through education*’, will be the perfect opportunity for professionals, students, educators and researchers to extensively discuss this challenge and bring new life to a beautiful profession in crisis.

References

- Ahva, Laura (2010). *Making news with citizens*. Tampere: Tampere University Press.
- Bakker, Tom & Bakker, Piet (2011). *Handboek Nieuwe Media*. Alphen aan de Rijn: Kluwer.
- Bardoel, Jo (2003). *Macht zonder verantwoordelijkheid? Oratie*. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen.
- Barnhurst, Kevin G. & Mutz, Diana (1997). American journalism and the decline in event-centered reporting. *Journal of communication*, 47, 27-53.
- Bauman, Zygmunt (2007). *Liquid times: living in an age of uncertainty*. Cambridge: Polity press.
- Bierhoff, Jan & Schmidt, Mogens (Eds.). (1997). *European Journalism Training in Transition*. Maastricht: European Journalism Centre.
- Bird, S. Elizabeth & Dardenne, Robert W. (1997). 'Myth, Chronicle and Story: Exploring the Narrative Qualities of News'. In Daniel E. Berkowitz (Ed.), *Social Meanings of News* (pp. 333-350). Thousand Oaks/London: Sage.
- Bowman, Shayne & Willis, Chris (2003). *We media. How audiences are shaping the future of news and information*. Retrieved from <http://www.hypergene.net/wemedia> (Accessed January 2012).
- Calcutt, Andrew & Hammond, Philip (2011). *Journalism studies: A critical introduction*. London: Routledge.
- Caplan, Jeremy (2012). *Cheap & useful tools that can help entrepreneurial journalists be more efficient*. Retrieved from <http://www.poynter.org/> (Accessed January 2012).
- Carpentier, Nico & de Cleen, Benjamin (2008). *Participation and media production*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Costera Meijer, Irene (2009). *Waardevolle journalistiek. Kwaliteit van leven als normatief ijkpunt voor nieuwsmedia?* Oratie. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Couldry, Nick, Livingstone, Sonia & Markham, Tim (2007). *Media consumption and public engagement: beyond the presumption of attention*. Hounds Mills: Palgrave MacMillan.
- Curran, James (2005). Foreword. In Hugo de Burgh (Ed.), *Making journalist* (pp.xi-xv). London: Routledge.
- Curran, James (2010). Technology foretold. In Natalie Fenton (Ed.), *New media, old news: Journalism and democracy in the digital age* (pp. 19-34). London: Sage.
- Davies, Nick (2008). *Flat earth News, An award winning reporter exposes falsehood, distortion and propaganda in the global media*. London: Random house.
- de Burgh, Hugo (Ed.). (2005). *Making journalist. Divers Models, Global Issues*. London: Routledge.
- Deuze, Mark (2006). Global journalism education. A conceptual approach. *Journalism Studies*, 7(1), 19-34.
- Deuze, Mark (2009). The people formerly known as the employers. *Journalism Theory Practice & Criticism (online)*, 10 (3), 315-318.
- Domingo, David, Quandt, Thorsten, Heinonen, Ari, Paulussen, Steve, Singer, Jane B. & Vujnovic, Marina (2008). Participatory journalism practices in the media and beyond. *Journalism Practice*, 2(3), 326-342.

- Drok, Nico (2007). *De toekomst van de journalistiek*. Amsterdam: Boom.
- Drok, Nico (2011). *Bakens van betrouwbaarheid. Een onderzoek naar verschuivende journalistieke kwalificaties*. Zwolle: TUZE/Windesheim.
- Drok, Nico (2012). Towards New Goals in European Journalism Education. *Journal of Applied Journalism and Media Studies*, 1(1), 52-65.
- Eberwein, Tobias, Fengler, Suzanne, Lauk, Epp & Leppik-Bork, Tanja (Eds.). (2011). *Mapping Media Accountability – in Europe and Beyond*. Köln: Herbert von Halem Verlag.
- EJTA/IAM (2010). *The weighting of different journalistic competences*. Research report by Carmen Koch and Vinzenz Wyss, in cooperation with Nico Drok.
- Maastricht/Winterthur: European Journalism Training Association/Institut für Angewandte Medienwissenschaft.
- EJTA/IAM (2012). *The weighting of different journalistic competences. Phase III*. Research report by Carmen Koch and Vinzenz Wyss, in cooperation with Nico Drok.
- Maastricht/Winterthur: European Journalism Training Association/Institut für Angewandte Medienwissenschaft.
- Erbsen, Claude E. (2011). Transparency. In Claude E. Erbsen (Ed.), *Innovations in newspapers* (pp. 44-47). London: Innovation.
- Fenton, Natalie (Ed.) (2010). *New media, old news: Journalism and democracy in the digital age*. London: Sage.
- Florini, Ann (Ed.) (2007). *The Right to Know, Transparency for an Open World*. New York: Columbia University Press.
- Franklin, Bob (Ed.). (2011a). *Journalism Education, Training and Employment*. London: Routledge.
- Franklin, Bob (Ed.). (2011b). *The Future of Journalism*. London: Routledge.
- Fröhlich, Romy & Holtz-Bacha, Christina (Eds.). (2003). *Journalism education in Europe and North America. An international comparison*. Creskill, NJ: Hampton Press.
- Fuller, Jack (1996). *News values: ideas for an information age*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Fuller, Jack (2010). *What is happening to news? The information explosion and the crisis in journalism*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Gaunt, Philip (1992). *Making the Newsmakers. International handbook on journalism \ training*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Glasser, Theodore L. (2000). The politics of public journalism. *Journalism Studies*, 1, 683-686.
- Gillmor, Dan (2004). *We the media*. Sebastopol: O'Reilly Media.
- Gillmor, Dan (2010). *Entrepreneurial Journalism*. Presentation at the World Journalism Education Congress , July 5-7, 2010, Grahamstown, South Africa. Retreived from <http://wjec.ru.ac.za> (Accessed January 2012).
- Halman, Loek C.J.M., Sieben Inge J.P. & van Zundert, Marga (2011). *The atlas of European values. Trends and traditions at the turn of the century*. Leiden: Brill
- Hanitzsch, Thomas, Löffelholz, Martin & Weaver, David H. (2005). Building a home for the study of journalism. *Journalism*, 6, 107-115.
- Heikkilä, Heikki, Kunelius, Risto & Ahva, Laura (2011). From Credibility to Relevance:

- Towards a sociology of journalism's "added value". In Bob Franklin (Ed.) (2011), *The Future of Journalism* (pp.190-200). London: Routledge.
- Heinonen, Ari (2011). The Journalist's Relationship with Users: New dimensions to conventional roles. In Singer, Jane B., Hermida, Alfred , Domingo, David, Heinonen, Ari, Paulussen, Steve , Quandt Thorsten, Reich, Zvi & Vujnovic, Marina , *Participatory Journalism. Guarding Open Gates at Online Newspapers* (pp. 34-55). Boston: Wiley-Blackwell.
- Hermans, Liesbeth & Vergeer, Maurice (2011). *Dutch journalism in the new millennium: today's occupational role conceptions related to journalistic values and background characteristics.* (paper ICA Boston).
- Huibers, Theo (2008). *De uitgever aan het woord.* KPMG/Thaes.
- Hunter, Mark L. & Van Wassenhove, Luk N. (2010). *Disruptive news technologies: Stakeholder Media and the Future of Watchdog Journalism Business Models.* Faculty and Research Working Paper. Fontainebleau: INSEAD.
- Jarvis, Jeff (2010). Entrepreneurial journalism. Keynote speech. Retrieved from <http://www.fondspascaldecroos.org/inhoud/video/jeff-jarvis-journalists-entrepreneurs-keynote>
- Josephi, Beate (2009). Journalism Education. In Karin Wahl-Jorgensen & Thomas Hanitzsch (eds.), *The handbook of journalism studies* (pp. 42-56). London: Routledge.
- Karlsson, Michael (2011). Rituals of Transparency: Evaluating online news outlets'uses of transparency in the United States, United Kingdom and Sweden. In Bob Franklin (Ed.) (2011), *The Future of Journalism* (pp.100-110). London: Routledge.
- Kovach, Bill & Rosenstiel, Tom (2001). *The elements of journalism.* New York: Crown Publishers.
- Kramer, Mark (2009). On narrative journalism. Retrieved from <http://www.vvoj.nl/cms/bio/mark-kramer/> Accessed January 2012.
- Küng, Lucy, Picard, Robert G. and Towse, Ruth (2008) *The Internet and the Mass Media.* London: SAGE
- Lee-Wright, Peter, Philips, Angela & Witschge, Tamara (2012). *Changing Journalism.* London/New York: Routledge.
- Luyendijk, Joris (2009). *Naar een nieuwe journalistiek.* Johan de Witt-lezing, Dordrecht, 15 oktober 2009.
- Mensing, Donica (2011). Rethinking (Again) the Future of Journalism Education. In Bob Franklin (Ed.) (2011),*The Future of Journalism* (pp.76-88). London: Routledge.
- Mensing, Donica & Franklin, Bob (2011). Introduction. Journalism Education, Training and Employment. In Bob Franklin (Ed.), *Journalism Education, Training and Employment* (pp.1-10). London: Routledge.
- Nip, Joyce (2006). Exploring the second phase of public journalism. *Journalism studies*, 7 (2), 212-236.
- OECD, Working party on the Information Economy (2007). *Participative web: user-created content.* www.oecd.org/dataoecd/57/14/38393115.pdf (Accessed 09-12-2011).
- Opghaffen, Michaël, d'Haenens, Leen, Corten, Maarten (2011). Journalistiek in Vlaanderen: Afstemming tussen praktijk, opleiding en onderzoek. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 39(3), 65-89.

- Phillips, Angela (2012). Transparency and the ethics of new journalism, in: Lee-Wright, Peter, Angela Philips & Tamara Witschge (2012). *Changing Journalism*, pp. 135-148. London/New York: Routledge.
- Rosen, Jay (1999). Interview. Nico Drok & Thijs Jansen (1999). CDV in gesprek over civiele journalistiek. Interview met Jay Rosen. In *Christen Democratische Verkenningen*, 10, 3-13.
- Rosen, Jay (2008). The people formerly known as audience. In N. Carpentier & B. De Cleen, *Participation and media production. Critical reflections on content creation* (pp.163-165). Newcastle: Cambridge Scholars.
- Rosenberry, Jack & St.John III, Burton (2010). *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*. New York: Routledge.
- Schröder, Kim C. & Larsen, Bent S. (2009). The shifting cross-media news landscape; Challenges for journalism practice. In: *The future of journalism. Cardiff Congress Papers*. Cardiff: Cardiff University.
- Splichal, Slavko & Sparks, Colin (1994). *Journalists for the 21st Century*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.
- Singer, Jane B., Hermida, Alfred , Domingo, David, Heinonen, Ari, Paulussen, Steve , Quandt Thorsten, Reich, Zvi & Vujnovic, Marina (2011). *Participatory Journalism. Guarding Open Gates at Online Newspapers*. Boston: Wiley-Blackwell.
- Weaver, David H., Beam, Randal A., Brownlee, Bonnie J., Voakes, Paul S. & Wilhoit G.Cleveland (2007). *The American journalist in the 21st century*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Witschge, Tamara (2012). Changing audiences, changing journalism? In Peter Lee-Wright, Angela Philips & Tamara Witschge, *Changing Journalism* (pp.99-114). London/New York: Routledge.

Appendix 1: Factor analysis (Professionals)

	F1 Personal	F2 Analytical	F3 Technical	F4 Societal	F5 Account	F6 Genre	F7 Civic	F8 Narrative	Com mun.
9.3 show initiative					,705				,565
8.3 be willing to take criticism					,680				,603
9.5 show insight in relations within a team					,668				,662
9.4 show insight in own strengths & weaknesses					,666	,309			,671
9.1 have good social skills					,499				,557
5.3 be able to interpret the selected information						,717			,643
5.1 be able to distinguish between main & side issues						,711			,594
5.2 be able to select information on the basis of reliability						,629			,593
4.1 have a good general knowledge							,382		,544
4.3 be able to use all required sources effectively							,603		,484
7.2 present information in combinations of words, sounds & images							,534		,615
6.5 be able use new media structuring techniques									,589
7.4 be able to work with technical infrastructure									,631
1.1 Have a commitment to society									,707
1.2 Have insight in the influence of journalism in society									,636
1.4 understand the values that underlie professional choices									,521
8.2 be able to evaluate own work									,584
8.4 be able to take responsibility for the choices made during the process									,628
8.5 be able to take responsibility for the product									,571
5.4 be able to select information in accordance with the genre									,758
6.3 be able to structure in accordance with the genre									,640
6.2 be able to fine-tune content & form									,510
2.4 be able to stimulate debate									,690
4.5 have the will to interact with the public									,697
3.4 be able to organise contributions from the public									,542
6.1 be able to use different types of narrative structures									,620
10.1 be able to present ideas convincingly									,738
Eigenvalue	6,998	2,279	1,665	1,488	1,347	1,302	1,055	1,018	
% explained variance	24,992	8,138	5,945	5,315	4,812	4,649	3,767	3,635	

Principal component analysis, Varimax with Kaiser-Normalization, 9 Iterations, Total Variance Explained 61.523%. Factorloadings < .300 are not reported.

Hoofdstuk 7

Summary

Summary

The central question of this dissertation is whether civic journalism can offer clues for redefining journalism's professional culture and routines in a way that aligns with the structural transformation from a mass media model to a network model of public communication.

Civic journalism began in the late 1980s as a reform movement from within professional journalism itself. It had a twofold objective: strengthening the bonds between citizens and professional journalism as well as between citizens and their democratic community. From a historical point of view one could argue that civic journalism – with its motto 'getting the connections right' (Rosen, 1996) – arrived too early, at a moment in time where the mass media model was still successful, and the transition to a network model had hardly begun. Now that the contours of the network model gradually become sharper, the direction in which professional culture should move in the 21st century becomes clearer and so does the potential role of civic journalism in that process.

In the course of the twentieth century the mass media model has become dominant in the news industry. It is an essentially sender-oriented model, which is based on three interdependent conditions: monopoly on news, scarcity of information and the existence of a mass public. These conditions have contributed to the success of professional journalism in terms of circulation and growth. In the golden age of journalism between 1950 and 2000, turnover in the news industry increased by around 300 percent – in real value, corrected for price effects (Picard, 2013). During this golden age, the number of journalists in the Netherlands grew about ten times faster than the Dutch population (Bardoel & Wijfjes, 2015). Journalism culture has its roots in this successful model of the twentieth century. Over time a certain level of agreement has grown as to what the most important functions and ethical norms are for professional journalism (cf. Weaver & Willnat, 2012). Underneath these functions and norms lie at least three central values that are not strongly debated within the circle of professional journalists: independence, objectivity and immediacy (cf. Deuze 2005; cf. Hanitzsch, 2013). Independence is conceived as the freedom to do journalism without barriers, restrictions or unwanted influence. Objectivity is conceived as the ability to offer balanced and correct information on the basis of trusty professional procedures. Immediacy is conceived as the essence of journalism: to get information to the public as fast as possible. In the process of professionalization these values further developed. Independence evolved in the direction of a growing detachment from the public, objectivity evolved in the direction of a neutrality claim, and immediacy evolved in the direction of an ever-increasing emphasis on speed.

The majority of journalists have become attached to the role of a neutral and detached professional whose first task is to spread the news as fast as possible (cf. Weaver & Willnat, 2012; Hermans & Vergeer, 2011). This evolution of professional values seems to have widened the gap between professional journalism and its public (Steele, 1997). Such a gap or ‘disconnect’ is problematic for a profession that legitimizes itself on the basis of its democratic function and its claim to act on behalf of the public. It has been severely criticized, especially from the communitarian perspective. Communitarianism emphasizes that people are part of social networks in which they can come to public judgement through the process of exchanging views and ideas. This type of deliberation is seen as the base material a democratic culture is made of. The more groups and layers of society that can be included in this process of deliberation, the higher its democratic value. This calls for a further reaching responsibility for journalists: not only telling the news or being a watchdog, but also feeding and supporting a high quality public debate and providing the people with information that enables them to act in the public sphere. Such a vision “*understands the purpose of the press as promoting and indeed improving the quality of public life – and not merely reporting on and complaining about it*” (Christians et al., 2009, p. xx). Professional journalism, however, has become too much of a top-down, one-way information supplier, strongly focused on the institutional world. Therefore it “*rarely considers ways in which journalism can foster citizens' engagement in public affairs or public conversation. It is oriented toward a completely different set of values*” (Waisbord, 2013, p. xx).

According to the communitarian critique, the most fundamental problem of twentieth century mainstream journalism is its rather technocratic and elitist concept of democracy. This has led to an “*under-evaluation of everyday contexts in relation to democracy, participation, and the building of civic values and cultures*” (Banaji & Cammaerts, 2015, p. 116). The essential difference between a technocratic and a participative model of democracy has been a central point in the famous Lippmann-Dewey controversy of the 1920s (see f.i. Splichal, 1999; Rosen, 1999). Carey has concisely summarized the consequences of this important debate for journalism (1999, p. 39):

“*To Lippmann, the journalist is an eyewitness trying to describe what the insiders are deciding to a passive public whose only function is to vote the rascals in or out. To Dewey the journalist is, at his or her best, a catalyst of conversation, and insiders and citizens alike are active partners in that conversation. The conversation in the end is the medium of democracy, not newspapers.*”

Bystander or mobilizer, mirror or mover, detached or involved, consumer-oriented or citizen-oriented, information or communication: these are some of the dilemmas that have influenced discussions about the nature and function of professional journalism during the twentieth century. Despite counter-movements, such as *new journalism* in the sixties or *social responsibility journalism* in the forties, it was Lippmann's view that became dominant in journalism culture. In journalism education, often designed to follow the industry, this trend was echoed: *It was Lippmann's, not Dewey's, view that became part of the underlying philosophy of journalism education for most of the 20th century*" (Voakes, 2004, p. 2).

At the end of the twentieth century, against the background of socio-cultural, technological and economic trends such as individualisation, informalisation, intensification, informatisation and internationalisation, the network model began to emerge. In the network model the news market changes from a monopoly into a market with many competitors, like citizen journalists and news aggregators; information scarcity turns into information overload and the mass audience is replaced by communities and special target groups. The network model has other characteristics than the mass media model. In the technological realm the network model is characterized by a digital infrastructure that is built around nodes and the relationships between them, and in which connectivity and interactivity are the key concepts. In the economic realm the network model is characterized by a smaller scale production structure of partnerships, that are able to react more effectively to a changing environment. In the socio-political realm citizens more often become part of networks that are working on a public task (see f.i. Van Dijk, 1991; Castells, 1996; Bardoel & Deuze, 2001; Van der Haak, Parks & Castells, 2012; Heinrich, 2013).

In the network model cooperation, transparency and constructiveness are emphasized as important values. These affect, or maybe even replace, the three distinguished central values of professional journalism: autonomy, objectivity and immediacy.

Obviously, a certain degree of autonomy is indispensable whenever the state or the market tries to suffocate journalism's freedom of investigation and expression. However, autonomy with respect to the public – which can work as "*a mechanism for self-interested groups to cut off linkages with the rest of society*" (Waisbord, 2013, p. 9) – should be replaced by a willingness to cooperate; not only with the public, but also with other parties that might be interested in investing in quality information.

Obviously, objectivity in method (valid, accurate, fair) must remain a distinguishing feature of professional journalism. However, the claim that the outcome of journalistic work represents an objective and neutral picture of reality and truth, is difficult to maintain. It should be replaced by transparency and accountability, as a new basis for establishing reliability.

Obviously, immediacy will remain a defining characteristic of news, as the public wants to monitor the world that surrounds them. However, ultimately, much of the daily news will be automated or taken over in other ways, and professional journalists will focus more on slower forms of journalism, aimed at investigation and problem-solving. As Van der Haak, Parks & Castells (2012, p. 2934) put it: “*journalists will concentrate on the interpretation, analysis, and storytelling of the slower and more fundamental changes in society.*”

The changing context of professional journalism, summarized as the transition from the mass media model to the network model, is an extensive and complex process with consequences for the profession, for the public, for the media industry and for society as a whole. In this dissertation different aspects of this process are dealt with in four separate studies. These studies focus on three important parties that have a stake in professional journalism: society as a whole, (younger) users and (future) practitioners.

The first study discusses the relevance of civic journalism for redefining the role of professional journalism in a digital context from a theoretical perspective. Civic journalism started a quarter of a century ago out of discontent with mainstream journalism, which justified itself in the name of the public, but conceived the public in the role of a passive audience. A central motto of civic journalism became: “*getting the connections right*” (Rosen, 1996), which had a twofold meaning: firstly, improving the relationship between citizens and journalists; secondly improving, or even restoring, the relationship between the people and their community/society. Because civic journalism arose before the breakthrough of the interactive Internet, one could argue that it is outdated and that the goals of civic journalism have been overtaken by “*the arrival of new possibilities for achieving the same ends by a variety of new media*” (McQuail, 2013, p. 49). The first study of this dissertation argues that although new technology supports several new forms of interactive journalism, it leaves traditional journalistic values, goals and routines highly unaffected. It is common practice to use new technology mainly to support the fast spreading of ‘breaking news’, which from the perspective of civic journalism is seen as a step back in the evolution of professional journalism. Civic journalism proposes a “*potentially significant shift in the fundamental purpose of journalism, moving from the Progressive goal of informing citizens, to a Deweyean conception of journalism as a form of public problem-solving*” (Ryfe & Mensing, 2010, p. 41). The presence of a new interactive communication-structure might be seen as a necessary condition for redefining the role of journalism in society, but it is not a sufficient condition. The first study concludes that the civic approach offers important building blocks for the development of a professional journalism that opens ways for citizens to participate in journalism as well as in civil society *through* journalism. It supports a journalism that

is inclusive (involves citizens in agenda setting and framing), constructive (gives information on solutions and possibilities to get involved), deliberative (stimulates public judgement in the broadest possible sense) and transparent (is open and accountable for choices and effects). The conditions for renewal of the profession in this direction are more promising now than they were twenty-five years ago, at the beginning of civic journalism. Nowadays, more emphasis is placed on having a sustainable relationship with the audience, there appears to be a larger acceptance of the ‘mobilizer’ role by professional journalists, there are stronger pressures on newsrooms to change their routines and all of this is supported by a technological infrastructure that favours interaction and cooperation. From this perspective, it seems that civic journalism was ahead of its time and came too early.

The second study focuses on a key notion of civic journalism: social engagement. This notion contains three important elements: social trust, political engagement and associational involvement. The study explores the complex relationship between the degree of social engagement and aspects of news interest, news media use and news preferences of young people who were born between 1990 and 2000 and raised in the interactive network era.

First of all this study shows that young people differ considerably with respect to the extent to which they feel socially engaged. The idea that young people are hardly socially involved anymore, or – conversely – that they show many signs of engagement, should therefore be refined: young people’s social engagement shows a more or less normal distribution. Some young people feel socially engaged, others do not. It is therefore important to avoid generalized, qualifying claims about the new generation.

Secondly, this study shows that the relationship between social engagement and news interest is rather firm within the group of millennials . This counts not only for (inter)national news, but also for local and regional news. This outcome confirms the idea that in the digital age young people’s social engagement and their interest in news is still positively related.

Thirdly, we found no overall ‘tuning out’ among socially engaged young people. Generally speaking, social engagement does have a significant positive relationship with the use of most national news media, but this is not the case for the use of local/regional media. This outcome is remarkable, since socially engaged young people indicate that they are strongly interested in – especially, but not exclusively – local news.

Fourthly, this study makes clear that young people with a relatively high level of social engagement and those with a relatively low level, show similarities as well as clear differences in their news preferences. For instance, in both groups around one third of the respondents find news too negative and would prefer a more positive tone of voice.

On the other hand, socially engaged young people show a much stronger preference for in-depth reporting, for more diversity in perspectives and sources, and for a more solution-oriented approach of news and current affairs. Further analysis shows that there are two dimensions within the distinguished news preferences: consumer-oriented preferences and citizen-oriented preferences. Social engagement is positively related to citizen-oriented preferences, but not to the consumer-oriented preferences. This might offer an interesting perspective for professional journalism. The more intense the community attachment, the more emphasis news media could put on playing a constructive and inclusive role, since this is what the socially engaged part of the younger audience wants (cf. Christians et al., 2009, p. 128).

The third study corresponds with the second. The central question is to what extent news preferences of younger people reveal a preference for Slow Journalism and if they do, what the main characteristics are of this approach. Our research confirms earlier studies that have shown that a large majority of younger users want news to be available on mobile devices and for free. This fits into a fast-news-routine where young people habitually pick up bits of news from various sources. Next to that, almost one in three of the younger users show an interest in Slow Journalism. This interest corresponds with a preference for in-depth stories, for a greater variety of sources and perspectives and for solution-oriented frames. The degree of preference for Slow Journalism is related to the perception of the functions journalism should fulfil in society: the investigator function and the mobilizer function. The first is commonly recognized as an important element of Slow Journalism, but the second one is scarcely mentioned in the literature. Yet, our findings show that it is the mobilizer function that is the most strongly connected to Slow Journalism.

Slow Journalism can be seen as a corrective for current trends in journalism that are aimed at increasing speed, at travelling further on the ‘digital fast lane’ (Greenberg, 2012). Up till now, Slow Journalism has been mainly practised in a niche market of literary journalism. In order to develop into a substantial and sustainable alternative for fast journalism, it should not only be investigative, but inclusive, cooperative and constructive as well.

The fourth study changes the focus from the user to the professional producer. Earlier research has indicated that there is a slowly growing interest among professionals for the mobilizer/facilitator-function of journalism. This change has been noticed for the first time in the United States (Weaver & Wilhoit, 1996), but nowadays can be found elsewhere too, for instance in Europe (Hanitzsch, 2011) and the Netherlands (Hermans & Vergeer, 2011). This relatively new role orientation of professional journalists contains elements like ‘Motivate the people to get involved’, ‘Let people express views’ and ‘Point to possible solutions’.

It is not clear whether or not this shifting role orientation translates into changing views of (future) professionals on the goals of journalism education. The central question of the fourth study is what are the most important qualifications for the near future (5-10 years from now) in the eyes of practitioners and students of journalism. To answer this question, a survey was carried out in nineteen European countries concerning fifty different professional qualifications. The fourth study takes up two chapters of this dissertation. In chapter 5 the views of professionals are the issue, with a relatively strong focus on six fields of innovation within journalism (Participation, Transparency, Navigation, Storytelling, Crossmediality, Entrepreneurship). Chapter 6 deals with the comparison between practitioners and students of journalism and has a relatively strong focus on the competence profile as a whole. Chapter 5 can be seen as a preparatory study for chapter 6.

The main conclusion of the fourth study is that practitioners, as well as students, are inclined to embrace what could be called a back-to-basics-strategy. Their view on the future seems to be based on the rather strong conviction that the profession will have to distinguish itself by being a beacon of reliability in a sea of opinions and unverified information. Both groups, practitioners as well as students, do not place a high value on qualifications that have to do with facilitating or mobilising the public, like the ability to stimulate public debate or to organise contributions to news production by the public. It appears that the value of professional independence continues to be translated into being detached from the public. From the perspective of (future) journalists, the public continues to be distinctively a passive audience for the messages professionals choose to send. This is problematic in the light of the transition to an interactive network model, especially since the future professionals (students) underline this professional autonomy as much as current practitioners do.

Summarizing the four studies, it appears that civic journalism does offer useful clues for the development of a professional journalism that is based on the 21st century network model. The civic approach proposes different accents with regard to central values of professional journalism: more emphasis on cooperation and less on autonomy and detachment, more emphasis on commitment and less on neutrality, more emphasis on solution-oriented approaches and diversity in perspectives and less on fast dissemination of news based on the usual sources. Findings show that a fair share of the new generation is interested in a journalistic approach that is constructive and inclusive. However, professionals – current practitioners as well as the future ones – still prefer a more traditional interpretation of the central values.

An important issue for the coming years is how a civic turn in professional values and routines could be achieved. This can be seen as an important challenge for journalism education, that should not only prepare students for the practical status quo, but should

also learn them to critically reflect on the culture of journalism and contribute to its renewal. The European Journalism Training Association has acknowledged this and chosen ‘Renewing journalism through education’ as the theme of its strategy for the coming years. The concept of the ‘reflective practitioner’ is central in this strategy. This concept brings together two traditions in journalism education in Europe: on the one hand the academic tradition, aimed at reflection and research on a meta level, on the other hand the vocational tradition, aimed at mastering practical skills and knowledge on the executive level. In the concept of the reflective practitioner both levels are combined in a balanced way.

In this dissertation civic journalism is primarily seen as a framework for reflection on the values and routines of professional journalism against the background of a profoundly changing context, from a mass media model to a network model. On the practical level it is seen as an alternative for mainstream journalism, that can help solve the so-called ‘crisis of civic inadequacy’ of professional journalism by actively engaging and empowering people. In the end it is aimed at helping to find answers to the question: how professional journalism can keep fulfilling its unique democratic function in a postmodern network society.

References:

- Banaji, S. & Cammaerts, B. (2015). Citizens of Nowhere Land. Youth and news consumption in Europe. *Journalism Studies*, 16(1), 115–132.
- Bardoel, J., & Deuze, M., (2001). Network Journalism: Converging Competences of Media Professionals and Professionalism. *Australian Journalism Review*, 23(2), 91-103.
- Bardoel, J. & Wijfjes, H. (eds.). (2015). *Journalistieke cultuur in Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Carey, J.W. (1999). In Defense of Public Journalism. In T. L Glasser (ed.), *The Idea of Public Journalism* (pp. 49-66). New York, NY: The Guilford Press.
- Castells, M. (1996). *The Information Age: economy, society and culture. Vol 1: The rise of the network society*. Blackwell, Oxford.
- Christians, C.G., Glasser, T.L., McQuail, D., Nordenstreng, K. & White, R.A. (2009). *Normative theories of the press. Journalism in Democratic Societies*. Urbana/Chicago: University of Illinois Press.
- Deuze, M. (2005). *Mediawork*. Cambridge/Malden (MA): Polity Press.
- Dijk, J.G.M. van (1991). *De netwerkmaatschappij. Sociale aspecten van nieuwe media*. Houten/Zeventem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Greenberg, S. (2012). “Slow journalism in the Digital Fast Lane.” In R. L. Keeble & J. Tulloch (eds.), *Global Literary Journalism: Exploring the Journalistic Imagination* (pp. 381-393). New York: Peter Lang Publishing.
- Haak, B. van der, Parks, M. & Castells, M. (2012). The Future of Journalism: Networked Journalism. *International Journal of Communication*. Retrieved from <http://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/1750/832>
- Hanitzsch, T. (2011). Populist Disseminators, Detached Watchdogs, Critical Change Agents and Opportunist Facilitators: Professional Milieus, the Journalistic Field and Autonomy in 18 Countries. *International Communication Gazette*, 73, pp. 477-494.
- Hanitzsch, T. (2013). *Journalism, participative media and trust in a comparative context*. In C. Peters & M. Broersma (eds.), *Rethinking journalism; Trust and participation in a transformed news landscape* (pp. 200-209). London/New York: Routledge.
- Heinrich, A. (2013). News making as an interactive practice: global news exchange and network journalism. In C. Peters & M. Broersma (eds.), *Rethinking journalism; Trust and participation in a transformed news landscape* (pp. 210-220). London/New York: Routledge.
- Hermans, L. & Vergeer, M. (2011). *Dutch journalism in the new millennium: today's occupational role conceptions related to journalistic values and background characteristics*. (paper ICA Boston).
- McQuail, D. (2013). *Journalism and society*. London: Sage.
- Picard, R.G. (2013). The Future of Journalism: In an age of digital media and economic

- uncertainty. *Plenary address at The Future of Journalism Conference, Cardiff 12/13 September 2013*. Retrieved from http://www.youtube.com/watch?v=M1PWnG-cUNK&feature=share&list=UU8wdU6U0rtT_qPQOG65s3Q
- Rosen, J. (1996). *Getting the connections right; Public journalism and the troubles in the press*. New York: Twentieth Century Fund Press.
- Rosen, J. (1999). *What are journalists for?* New Haven: Yale University Press.
- Ryfe, D. M. & Mensing, D. (2010). Citizen journalism in a Historical Frame. In J. Rosenberry & B. St.John III (eds.), *Public journalism 2.0; The promise of a citizen-engaged press*, (pp. 32-44). New York: Routledge.
- Splichal, S. (1999). *Public Opinion. Developments and Controversies in the Twentieth Century*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Steele, R. (1997). The ethics of civic journalism: independence as the guide. In J. Black (ed.), *Mixed News; The Public/Civic/Communitarian Journalism Debate* (pp. 162-177). Mahwah N.J.: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Voakes, P. (2004). A brief history of public journalism. *National Civic Review*, 93(3), 25-35.
- Waisbord, S. (2013). *Reinventing Professionalism; Journalism and News in Global Perspective*. Malden (MA): Polity Press.
- Weaver, D. H. & Wilhoit, G.C. (1996). *The American journalist in the 1990s: U.S. news people at the end of an era*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Weaver, D. H. & Willnat L. (eds.). (2012). *The Global Journalist in the 21st Century*. London/New York: Routledge.

Dankwoord

Een proefschrift schrijf je niet alleen. Zowel op het werk als in de privésfeer zijn er velen geweest die belangstelling hebben getoond, bemoedigingen of aansporingen hebben geuit, inhoudelijk van gedachten hebben gewisseld, hebben geïnspireerd of als onmisbaar klankbord hebben gefunctioneerd. Hen allen ben ik dank verschuldigd, maar ik zal er hier slechts enkelen noemen.

Gedurende een groot deel van mijn loopbaan heeft Ben Huijskens in meerdere opzichten een stimulerende rol gespeeld; zeker ook met betrekking tot mijn lectoraatschap, dat aan de basis ligt van dit proefschrift. Met mijn veel te vroeg overleden vriend Evert van Voorst heb ik dertig jaar lang mogen filosoferen over de vraag hoe de journalistiek in de publieke sfeer een andere rol zou kunnen gaan spelen. Onno Zijlstra en Diet Grosheide waren er vrijwel altijd voor me, ook als ik zat te mopperen tijdens wat als een gezellige avond was aangekondigd.

In het proces om tot dit proefschrift te komen, is mijn promotor Jo Bardoel van centraal belang geweest. We kennen elkaar al lang en in verschillende hoedanigheden en het was even afwachten hoe dat in de nieuwe constellatie zou uitpakken. Zijn ervaring, gevoel voor humor, formuleringsgave, inzicht en overzicht maakten dat we ons beiden al snel in de nieuwe rollen hebben kunnen vinden. Met veel geduld heeft hij richting gegeven, ruimte geschapen en grenzen gesteld. Hij heeft nimmer zijn ergernis laten blijken, ook niet op de momenten dat daar aanleiding toe was. Hij heeft goed aangevoeld wat nodig was om mij het proefschrift binnen de gestelde termijn tot een goede einde te laten brengen.

Mijn collega en tevens copromotor Liesbeth Hermans was in het hele proces mijn directe klankbord. Haar kritische kanttekeningen, adviezen, bijdragen en niet te vergeten persoonlijke steun waren onmisbaar. Het valt niet mee om de juiste woorden te vinden, want anderen zullen al snel denken dat ik overdrijf of dat het mogelijk ironisch is bedoeld. Maar haar schier ongelimiteerde persoonlijke inzet en collegialiteit zijn werkelijk van uitzonderlijke waarde geweest.

Uiteindelijk is de nauwste cirkel om je heen de belangrijkste, ook in een aan het werk gerelateerd proces: mijn lieve dochters Janneke en Hilly, hun lieve mannen Gert Jan en Robbert, en mijn lieve kleinkinderen Abel, Eline, Boele en Sarah. En natuurlijk Margreeth, mijn dagelijkse toeverlaat en de liefde van mijn leven.

Over de auteur

Nico Drok (Groningen, 1956) is als Lector Media & Civil Society verbonden aan Hogeschool Windesheim te Zwolle. Hij studeerde van 1976 tot 1980 economie, eerst aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (kandidaats) en vervolgens aan de Rijksuniversiteit Groningen (doctoraal), waar hij cum laude afstudeerde. Vanaf 1981 is hij werkzaam in het journalistieke onderwijs, als docent, als directeur en sinds 2009 als lector. Daarnaast is hij de afgelopen twintig jaar actief geweest in de European Journalism Training Association, sinds 2013 als president. Hij is ruim veertig jaar getrouwd en heeft twee kinderen en vier kleinkinderen.

